

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ISSN 1513-1661

ปัญญาจักษุ

วารสารรายเดือน

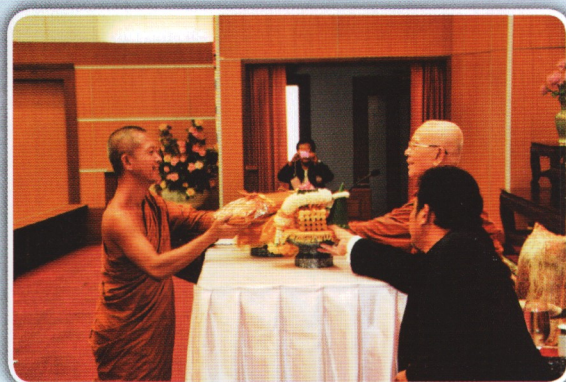
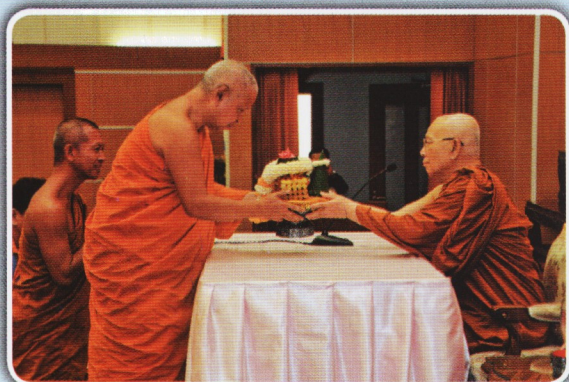
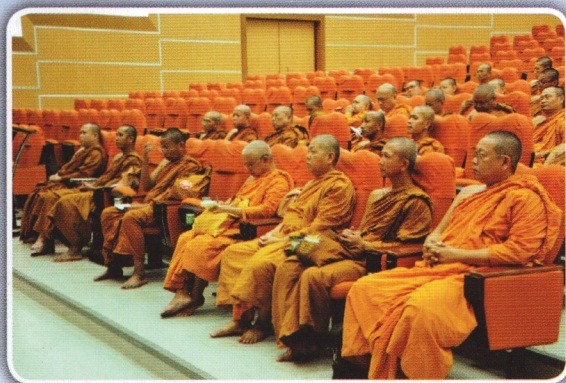
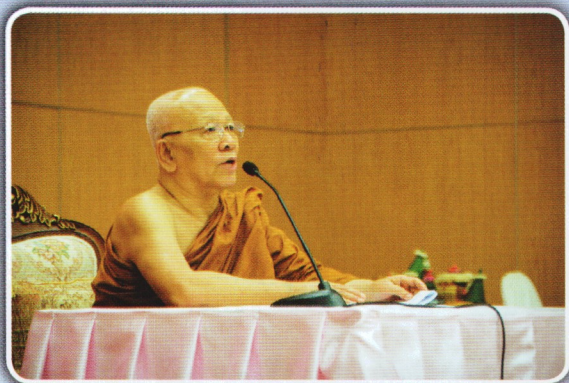
ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๓๑ ประจำเดือนเมษายน-มิถุนายน ๒๕๕๕

พระธรรมมอชฺฌมุนี รักษาการอธิการบดี มมร

มุฑิตาแด่พระธรรมธัชมนี รักษาการในตำแหน่งอธิการบดี

คณะผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ร่วมมุฑิตาแด่พระธรรมธัชมนี (อมร ญาโณทโย) กรรมการมหาเถรสมาคม / ผู้ช่วยแม่กองธรรมสนามหลวง / เจ้าอาวาสวัดปทุมวนาราม / กรรมการทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัย และรักษาการในตำแหน่งอธิการบดี เพื่อรับนโยบายในการบริหารงานของมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ณ ห้องประชุมอาคารสุชีพ ปุญญานุภาพ

ปัญญาจักขุ

ประธานที่ปรึกษา :

พระสาสนโสภณ, พระธรรมเมธาภรณ์, พระเทพปริยัติวิมล
ที่ปรึกษา :

พระเทพวิสุทธิกวี, พระราชญาณปริชา, พระราชพิศาลมุนี,
พระราชบัณฑิต, พระปริยัติสารเวที, พระศรีมงคลเมธี,
พระเมธีธรรมสาร, พระเมธาวิเชียร,
พระครูธีรสารปริยัติคุณ, พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒ โศภ. ผศ.,
พระมหาวิทยา ปริญญาลีลา, พระมหาปัญญา ปญญาวุฒ โศภ. ผศ.,
ศ. ธวัช ปุณโณทก, นายวศิน อินทสระ,
ผศ.ดร.พรชัย พัชรินทร์ตะนกุล, น.อ.ประยงค์ สุวรรณบุบผา,
นายนิยาม ทองเป็นใหญ่, นายเสมอ กลิ่นหอม,
นายศักดิ์ชาย พุดเพราะ

บรรณาธิการบริหาร :

พระมหาสมศักดิ์ ญาณโพโธ ผศ.ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายจัดการ :

ผศ.ดร.สุวิญ รัชชลัตย์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ :

พระครูสิริปัญญาเมธี ดร.

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา :

ผศ.ดร.ธวัช หอมทวนลม

กองบรรณาธิการ :

พระอุดมธีรคุณ, พระศรีรัชมงคลบัณฑิต,
พระมหาจัตตชัย สุตตตชโย ดร., พระมหาพงษ์สิทธิ์ สุวานโร,
พระมหาสมิคร มหาวโร, พระมหาทองเชิด กตปุญโญ ผศ.,
พระมหามงคล ชนดิธิโร,พระมหาอากร อุดตมปญโญ ดร.,
รศ.ดร.จ่านง คันธิก, ผศ.เสถียร วิกรมหา, นายมงคล มาลี,
ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน, นายประยูร นิมาฉาย,
นายไชยเกศ ดั่งสูงเนิน, นายพีรพัฒน์ รัตนเสร์ณี,
นายสมหมาย สายแก้ว

ผู้จัดการ :

รศ.จ่านง คันธิก

ผู้ช่วยผู้จัดการ :

นายแหวนทอง บุญคำ

ที่ปรึกษาฝ่ายกฎหมาย :

นายนรา โสติสงฆ์

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงาน : กองวิชาการ มจร.

ถ.พระสุเมรุ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐ ๒๒๘๑-๖๔๒๗ โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๐๒๕๔

จัดพิมพ์ : หจก.องคาสบายดี

๒๖/๒๕๙ ม.๖ ถนนเทอดพระเกียรติ ตำบลวัดชลอ

อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๓๐

โทร. ๐๘๖ ๓๑๖ ๙๓๖๘ โทรสาร ๐ ๒๕๘๓ ๙๖๘๗

บรรณาธิการ

ปัญญาจักขุฉบับที่ ๓๑ ประจำเดือน เมษายน -
มิถุนายน ๒๕๕๕ เมื่อ ๒๕ มีนาคม ที่ผ่านมามีงานประธา
นปฏิญญาบัตรของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๔ โดยมีเจ้าประคุณสมเด็จพระมหา
รัชมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ, คณะผู้ปฏิบัติหน้าที่
สมเด็จพระสังฆราช, เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ เมตตาโปรดมา
เป็นประธานในพิธีนี้

ในปีการศึกษา ๒๕๕๔ นี้มีพระนักศึกษา, นักศึกษา
ทั้งระดับปริญญาตรี - โท - และเอก ทุกคนเข้ารับประธา
นปฏิญญาบัตรเกือบห้าพันรูป / คน

ในวันดังกล่าวมีพระนักศึกษา นักศึกษา และญาติมิตร
ผู้ติดตามมากันมากเหลือเกิน ทำให้มหาวิทยาลัยซึ่งมีเนื้อที่
เกือบ ๒๐๐ ไร่ ดูเล็กไปถนัด นับเป็นนิมิตหมายที่ดีที่มีผู้ให้
ความสนใจทั้งพระสงฆ์และคฤหัสถ์ เข้ามาศึกษากันมากทั้ง
ในส่วนกลางและตามวิทยาเขตต่างๆ ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ประการ
หนึ่งของสถาบันการศึกษาของเราว่า เพราะเหตุใด? จึงมี
ผู้ให้ความสนใจเข้ามาศึกษากันมากเช่นนี้ พวกเราในฐานะ
ผู้บริหาร, คณาจารย์, เจ้าหน้าที่, ของมหาวิทยาลัยก็คงต้อง
ปฏิบัติหน้าที่ให้สมบูรณ์เพื่อความเจริญพัฒนาของมหาวิทยาลัย
สมกับพวกเขามั่นใจในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยครับ

สารบัญ

ปัญญาจักขุ ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๗๐ ประจำเดือนมกราคม-มีนาคม ๒๕๕๕

ข้อเสนอประกอบการพิจารณา
ในการจัดทำนิตยสาร

ปัญญาจักขุ

ข้อเสนอประกอบการพิจารณาใน
การจัดทำนิตยสาร ปัญญาจักขุ

๑. ในการใช้ชื่อนิตยสารว่า
“ปัญญาจักขุ” นับว่าเป็นมงคลนามตาม
พุทธวจนะ ในอติวุตถกะ (เล่มที่ ๒๕) ที่
แสดงจักขุ ๓ ประการ คือ มังสวัจักขุ
ทิพยจักขุ และปัญญาจักขุ แต่ในมหานิทเทศ
(เล่มที่ ๒๙) ท่านพระสารีบุตรเพิ่มอีก ๒
จักขุต่อท้ายคือ พุทธจักขุ และสมัตตจักขุ
เพราะฉะนั้นชื่อของนิตยสารนี้จึงเหมาะสม

๒. ในนิตยสารนี้ ควรเทิดทูน
พระพุทธวจนะเป็นหลักใหญ่ หลักฐาน
อื่น ๆ ตลอดจนอัตโนมัตถิอวารองลงมา

๓. พยายามประสานสามัคคีไม่ใช่
เป็นเวทีทะเลาะวิวาท พยายามให้เกียรติ
แก่พระสงฆ์ทั้งสองนิกายตามอุดมคติดั้งเดิม

๔. ส่งเสริมสหวิทยาการศึกษา
(Interdisciplinary studies) อันเป็นการ
ศึกษาแนวกว้างและส่งเสริมบูรณาการ
(Integration) อันเป็นการศึกษาแนวลึก
ซึ่งพระพุทธานุเจ้าของเราตรงนำมาใช้ใน
การเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยอธิบาย
ธรรมะให้ผสมไปในศาสตร์ทั้งหลาย รวม
ทั้งให้ศาสตร์ต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมกันและ
กัน เช่น รัฐศาสตร์อิงเศรษฐศาสตร์และ
อิงคุณธรรมการทูต อิงธรรมะ เป็นต้น
อันนับได้ว่าทรงเป็นผู้นำหลายพันปีแล้ว

๕. มีข่าวสารในการสร้างสรรค์
เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งในและนอก
ประเทศพอสมควร

สุชีพ ปุณฺณนาฎภาพ

๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๒

บทความ

บุญคุณพระศาสนา	๓
จำพรรษา	๖
เที่ยวไกลไปลาว-จีนกับ มมร	๙
การวิจัยอนาคต	๑๓
เรื่องควรรู้	๑๖
How to spend for eternal happiness in Buddhism	๒๐
บทกวี : จิต	๒๕
กลางดงพญาไฟ	๒๖
ปีกหัก	๒๗
เบญจพิพิธพันธ์	๒๘
ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับรัฐ	
ทัศนะการศึกษาในมิติอันหลากหลาย	๓๐
คบคนชั่วพาดตัวอัปรีช	๓๓
วัดที่รัชกาลที่ ๔ ทรงสร้าง	๓๖
เมตตาสมาธิ	๓๙
เทคนิคและรูปแบบการเขียนสีในภาพงานจิตรกรรมสมัย ร.3	
วัดประตูลสาร สุพรรณบุรี	๔๒

มิติใหม่ไอเทค

ดาวแก่แล้วก็ตายด้วยการระเบิดตัวเอง

๔๖

ยินดีรับพิจารณาบทความ สารคดีบทกวี และอื่น ๆ เพื่อพิมพ์เผยแพร่
เป็นวิทยาทาน ในนิตยสารปัญญาจักขุความยาวประมาณ ๑-๓ หน้า
กระดาษ เอ ๔ หากยาวควรแบ่งเป็นตอน ๆ เพื่อสะดวกในการ
นำเสนอส่งทางไปรษณีย์ถึง พระมหา ผศ.ดร.สมศักดิ์ ญาณโพธิ์
บรรณาธิการบริหาร

บุญคุณพระศาสนา

• พระธีรธมฺมคณฺโถ

อาจารย์ประจำคณะศาสนศึกษาและปรัชญา มจร.

ท่าน สาธุชนคนดีทั้งหลาย มนุษย์ปุถุชนคนธรรมดาอย่างเรา ๆ นี้ เมื่อเกิดเป็นคนมาแล้ว และดำรงชีวิตอยู่ในท่ามกลางคนมากมาย และมีเงื่อนไขที่เนื่องต่อกันในรูปแบบลักษณะต่าง ๆ จะให้อยู่โดดเดี่ยวตามลำพังจริง ๆ นั้นคงจะทำได้

ดังนั้น เมื่อต้องอยู่ด้วยกันจึงมีการปฏิบัติต่อกัน เมื่อปฏิบัติต่อกันก็กลายเป็นบุญคุณต่อกันซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องตอบแทนบุญคุณกัน และคงจะไม่มีใครที่ไม่รู้จักคำว่าผู้มีบุญคุณหรือสิ่งที่มีบุญคุณกับตนเอง ซึ่งหมายถึง คนหรือสรรพสิ่งอื่น ๆ เช่น สัตว์บางชนิด ธรรมชาติ แผ่นดิน และที่จะขาดไปคือพระศาสนาโดยเฉพาะสำหรับเมืองไทยเราก็คือพระพุทธศาสนานั่นเอง เป็นผู้หรือเป็นสิ่งที่มิอุปการคุณแก่เราทั้งผ่านมาในอดีต ปัจจุบันนี้และในอนาคตก็ยังคงมีอุปการคุณต่อเราอีกต่อไป หมายความว่า เราคงต้องอาศัยท่านหรือคำสอนของท่าน หรือสิ่งที่คนนั้นสิ่งนั้น ๆ ให้มาช่วยในการดำรงชีวิตต่อไป

บุญคุณนี้เมื่อเกิดขึ้นกับตนแล้ว บางคนเมื่อรู้แล้วเมื่อมีโอกาสหรือหาโอกาสได้ก็ตอบแทนบุญคุณคนหรือสรรพสิ่งอื่น ๆ ที่มีบุญคุณต่อตนได้โดยไม่ชักช้า ลังเลสงสัย แต่บางคนทั้ง ๆ ที่รู้ว่า คนนี้มีบุญคุณต่อเราหรือสิ่งนี้มีบุญคุณต่อเรา แต่ก็ไม่เคยคิดที่จะตอบแทนบุญคุณเลย มัวแต่เฉยเมย ไม่สนใจอะไรทั้งนั้น บางคนทีเลวร้ายไปกว่านั้นกลับกลายเป็นคนที่ไม่รู้จักบุญคุณของใครหรือสรรพสิ่งใดเลย คนดี ๆ หรือคนที่ใครต่อใครเรียกว่าเป็นคนดีนั้น

องค์ประกอบที่สำคัญของเขายังหนึ่งก็คือ เขาจะเป็นคนที่รู้จักบุญคุณคนและสรรพสิ่งอื่นแล้วต้องหาโอกาสตอบแทนบุญคุณอย่างเต็มความสามารถของตน แต่คนที่ไม่ดีนั้นก็จะมีพฤติกรรมตรงกันข้ามจะไม่รู้จักบุญคุณของใครหรือของสิ่งใดไม่มีแม้แต่เพียงความคิดที่จะตอบแทนบุญคุณไม่ต้องไปพูดถึงระดับการลงมือกระทำการตอบแทนเลย

เรื่องมโนธรรมหรือจิตสำนึกบุญคุณนั้นมันเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล ไม่ใช่ทุกคนจะมีเหมือนกันหรือจะมีเท่ากัน บางคนก็เกิดได้ง่ายมีได้ง่าย บางคนไม่ได้เกิดง่าย ๆ ซึ่งสำหรับบางคนอาจจะมโนธรรมมาแต่ต้น แต่บางคนอาจจะมิได้เกิดด้วยค้อยปลุกฝังให้เกิดให้มีขึ้นในตนเองแบบค้อยเป็นค้อยไป แต่สำหรับบางคนแล้วอาจจะกล่าวได้ว่ามโนธรรมหรือจิตสำนึกในเรื่องบุญคุณนั้นเกิดขึ้นได้ยากมากมีคนเขาเปรียบเทียบว่า เหมือนกับเอาน้ำไปรดหัวตอซึ่งมันตายแห้งมานานแล้วจะให้กลับฟื้นคืนเป็นต้นไม้ปกดินนั้นแทบจะพูดได้ว่าเป็นไปไม่ได้ยากหรือเป็นไปไม่ได้เลย

ที่นี่หากจะมีใครถามว่า อะไร สิ่งไหนหรือใครมี บุญคุณต่อเราบ้าง ก็ตอบได้ว่า มีอยู่มากมายทั้งคน ทั้งสัตว์ ทั้งธรรมชาติ ทั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทั้งพระศาสนา

กรณีที่เป็นคนนั้นคนที่นับได้ว่ามีบุญคุณ เช่น พ่อ แม่ ครู อาจารย์ พระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ ปู่ ย่า ตา ยาย ลานี่ ภรรยา ลูก หลาน ญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน เพื่อน ร่วมงาน ผู้ที่มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ผู้ที่มีหน้าที่ บริหารประเทศบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง พระสงฆ์สามเณร และอุบาสิก(แม่ชี) และที่สำคัญก็คือพระมหากษัตริย์พร้อม ด้วยพระบรมวงศานุวงศ์

กรณีที่เป็นสัตว์ เช่น ช้าง ม้า วัว ควาย สุนัข เป็ด ไก่ นก และอื่น ๆ ที่ให้คุณประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้

กรณีธรรมชาติ เช่น แผ่นดิน ภูเขา แม่น้ำ อากาศ ลม ฝน แดด แสงสว่าง

กรณีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาจจะรวมทั้งที่เกี่ยวกับพระพุทธ ศาสนาและไม่เกี่ยวกับ

และกรณีพระศาสนานั้นคือพระพุทธศาสนา

มาถึงประเด็นที่ตั้งเป็นหัวข้อไว้ว่า บุญคุณพระศาสนา ในบทความนี้ ก็หมายถึง บุญคุณของพระพุทธศาสนานั้นเอง จะขอกล่าวภาพรวมก่อน ในระดับสังคมโลกที่โลกตั้งอยู่ได้ อย่างมีสันติสุขอย่างแท้จริงก็เพราะอาศัยบุญคุณพระพุท ศาสนานั้นเอง กล่าวคือประชาคมโลกได้น้อมนำเอาคำสอน ของพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างน้อยสุด ๓ ประการ คือ การไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน การมีความ รักความเมตตาสงสารกันและกัน และตามมาด้วยการรู้จัก แบ่งปันช่วยเหลือกันและกัน แม้จะรู้หรือไม่รู้ชื่อธรรมก็ตาม

คุณธรรม ๓ ประการนี้ก็เป็นคำสอนของพระพุทธศาสนา มา แต่เดิมแล้ว

ในระดับชาติโดยเฉพาะชาติไทยเรา ซึ่งก่อนหน้านี้ ยังไม่ได้เรียกชื่อว่า ประเทศไทย พระพุทธศาสนานั้นได้มี บุญคุณกับแผ่นดินไทยอย่างหาที่สุดมิได้ และไม่มีอะไรที่จะมี เทียบได้ พระพุทธศาสนาให้บุญคุณแก่ประเทศไทยหรือชาติไทย หลายด้าน เช่น ด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ด้านจิตรกรรม ทัศนกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม ศิลปกรรม ที่สำคัญมากอย่างหนึ่งก็คือ พระพุทธศาสนาได้ เข้าไปซึมซับอยู่ภายในจิตใจกลายเป็นวิถีชีวิตของคนไทย การรู้จักขยัน อดทน ซื่อสัตย์ กตัญญู อ่อนน้อมถ่อมตน มี เมตตากรุณาต่อกันเป็นต้นเหล่านี้ล้วนมาจากคำสอนของ พระพุทธศาสนา

ท่านเองคงจะเคยได้ยินคำว่า สยามเมืองยิ้ม คำนี้ มาจากการที่คนไทยได้รับคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้ ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะเรื่องของการมีน้ำใจยิ้มแย้ม แจ่มใสต่อกัน สนุกสนานร่าเริง การมีความรักความเมตตา ปรารถนาดีต่อกัน การมีความรู้สึกเป็นมิตรกับเพื่อนมนุษย์ ด้วยกัน

บุญคุณของพระพุทธศาสนาที่มีต่อประเทศไทยเรา มีปรากฏชัดเจนอีกเรื่องหนึ่งก็คือ คราวที่กรุงศรีอยุธยาตก เป็นเมืองขึ้นของพม่า ต่อมาสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทรงกอบกู้เอกราชคืนได้แล้ว ทรงได้ถวายแผ่นดินไทยทั้งหมด เป็นของพระพุทธศาสนาหรือเป็นพุทธบูชา ดังพระราชปณิธาน ปรากฏเป็นที่รู้ทั่วไปในจารึกในศาลพระเจ้าตากสินมหาราช วัดอรุณราชวรารามว่า

อันตัวพ่อชื่อว่าพระยาตาก ทนทุกข์ยากกู้ชาติพระ ศาสนาถวายแผ่นดินให้เป็นพุทธบูชา แต่พระศาสนาสมณะ พระพุทธโคดม

ให้ยืนยงคงถาวรห้าพันปี สมณะพราหมณ์ชีปฏิบัติ ให้พอสมเจริญสมณะวิปัสสนาพอชื่นชม ถวายบังคมรอย บาทพระศาสดา

คิดถึงพ่อพออยู่คู่กับเจ้า ชาติของเราคงอยู่คู่พระ ศาสนา พุทธศาสนาอยู่คู่องค์กษัตริย์ พระศาสดาฝากไว้ ให้คู่กัน

นี่ก็หมายความว่า พระพุทธศาสนามีบุญคุณกับคนไทย ทุกคนและแม้คนต่างชาติ ต่างศาสนาที่อยู่ในประเทศไทย เพราะว่าได้อาศัยอยู่อย่างสะดวกสบาย ทำมาหากินและ

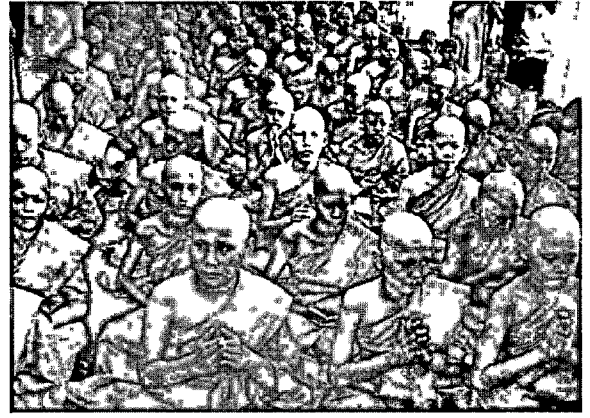

เรื่องอื่น ๆ ในแผ่นดินไทยซึ่งเป็นแผ่นดินที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงถวายเป็นพุทธบูชาไว้อย่างปลอดภัย และมีความสุขซึ่งหากเราจะพูดกันแบบตรง ๆ ไม่มีอคติแล้ว ทุกคนที่อาศัยอยู่ในเมืองไทยต่างก็เป็นหนี้บุญคุณของพระพุทธศาสนาเพราะเหตุว่าได้อาศัยอยู่บนแผ่นดินที่พระเจ้าแผ่นดินทรงยกถวายเป็นพุทธบูชาไว้แล้ว

และที่ควรพูดถึงอย่างมากก็คือบุญคุณพระพุทธรูปศาสนาต่อปัจเจกบุคคล กล่าวคือมีคนจำนวนมากไม่น้อยในเมืองไทยเราตั้งแต่ครั้งอดีต ปัจจุบัน ที่ได้อาศัยบุญคุณพึ่งบารมีพระพุทธศาสนา ได้ยกฐานะตนเองขึ้นเป็นผู้สูงศักดิ์ในสังคมหลาย ๆ ระดับในหลากหลายรูปแบบ

บางคนมาอาศัยวัดอยู่เพื่อศึกษาเล่าเรียน เมื่อจบการศึกษาแล้วก็ไปประกอบอาชีพที่ตนเองถนัดและมีโอกาสทำได้ บางคนถึงกับเป็นนายของประเทศไทยก็มี มีหลายคนที่เป็นอดีตเด็กที่อาศัยวัดพระพุทธศาสนา กินอยู่หลับนอน ศึกษาเล่าเรียนสำเร็จแล้วไปประกอบอาชีพต่าง ๆ ทั้งที่เป็นข้าราชการ ทหาร ตำรวจ พลเรือน เป็นผู้แทนราษฎรในระดับต่าง ๆ

เมื่ออดีตบรรพชิตคือ ภิกษุหลายท่านที่เข้ามาบวชเรียนอาศัยบุญคุณของพระพุทธศาสนา ได้พัฒนาตนเองเรียนจบในระดับต่าง ๆ ที่สูงสุดปัจจุบันเป็นปริญญาเอกหรือระดับด็อกเตอร์ก็มี หรือปริญญาโท ปริญญาตรีและอื่น ๆ ก็มี ต่อมาก็ลาสิกขาบทไปเป็นคฤหัสถ์มีอาชีพเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ถึงมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย อาจารย์ส่วนมากก็จะเป็นอดีตบรรพชิตคือ ภิกษุ ที่เป็นครูสอนโรงเรียน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมปลาย ซึ่งก็นับว่ามีอยู่จำนวนมาก

มีหลายท่านที่ฐานะทางบ้านไม่ดี ขาดโอกาสทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษา เมื่อได้มาอาศัยพึ่งบุญพระพุทธรูปศาสนาจึงสามารถพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นได้

และมีคนอีกจำนวนหนึ่งที่เข้ามาอาศัยวัดเป็นอยู่หรืออาศัยที่วัดอยู่ หรือใช้ที่วัดที่เป็นส่วนผล ประโยชน์ของวัดประกอบอาชีพในลักษณะต่าง ๆ จนล้มตาอำปากสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมได้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พระพุทธศาสนาได้มีบุญคุณกับคนไทยแผ่นดินไทยอย่างยิ่งทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย วิถีชีวิตของคนไทย นับได้ว่าคนไทยทุกคนรวมทั้งคนต่างชาติที่อยู่ในเมืองไทยเป็นหนี้บุญคุณของพระพุทธศาสนาได้อาศัยแผ่นดินไทยอยู่อย่างมีความสุข

ท่านสาธุชนทั้งหลาย บุญคุณของพระพุทธศาสนาต่อชาติไทยและต่อคนไทยนั้นนับว่าเหลือที่จะคณานับที่เมืองไทยรักษาความเป็นไทยมาได้ตลอดนั้นเพราะเรามีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาตินั่นเอง จึงสมควรที่เราจะช่วยกันทำนุ บำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงก้าวหน้าตลอดไป

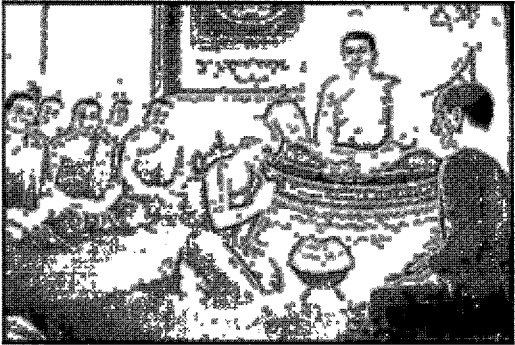

• พระเทพวิสุทธิกวี (เกษม สนุกต์)
ปธ.๙, กบ.ม., Ph.D.

เข้าพรรษา เป็นกิจกรรมหนึ่งของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา คือการอธิษฐานอยู่ประจำที่ประจำวัด เป็นเวลา ๓ เดือน ตั้งแต่กลางเดือน ๘ ไปถึงกลางเดือน ๑๑ เป็นกิจกรรมเนื่องด้วยพระวินัยมีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ปรากฏหลักฐานในพระไตรปิฎกเล่ม ๔ ชื่อมหาวรรค วัสสูปนายิกาขันธ์กะ ตั้งแต่ข้อ ๒๐๕ ไปจนถึงข้อ ๒๒๒

พระภิกษุสงฆ์ในประเทศไทยได้ปฏิบัติสืบเนื่องกันมาตามลำดับไม่ขาดสายและยังแนะนำพุทธศาสนิกชนฝ่ายคฤหัสถ์ให้รู้จักถือเอาประโยชน์จากกรณีพระภิกษุจำพรรษานี้ด้วยการบำเพ็ญบุญด้วยประการต่างๆ เช่น การถวายผ้าอาบน้ำฝน การถวายเทียนพรรษา การให้ทาน การรักษาศีล การบำเพ็ญจิตภาวนา ตลอดถึงการตั้งสัตยาธิษฐานลดละเลิกอบายมุข ทำให้ผู้ที่เข้าใจ เห็นชอบและปฏิบัติตามได้รับผลประสพความสุข หรือไม่ก็สามารถหลุดพ้นจากอบายมุขอย่างใดอย่างหนึ่งทีตนตั้งใจลดละเลิกได้เด็ดขาดไปเลยเช่น เลิกบุหรี่ได้เด็ดขาด เลิกดื่มเหล้าได้เด็ดขาด เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้ข้องใจอยู่อีกมากกว่า เข้าพรรษาคืออะไร จำพรรษาคืออะไร ในโอกาสนี้จึงได้นำเอาข้อความที่ปรากฏในพระไตรปิฎกมาเขียนย่อความและใช้ภาษาที่คิดว่าน่าจะเข้าใจได้ง่ายมาจัดพิมพ์เป็นธรรมบรรณาการแก่ท่านผู้สนใจ ดังที่ท่านจะได้อ่านต่อไปตามลำดับ รวม ๑๕ ประเด็น

๑. เริ่มจากภิกษุหลายรูป

เรื่องจำพรรษาหรือเรื่องเข้าพรรษาเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนาโดยตรง มีเรื่องเล่าว่า เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่เวฬุวันมหาวิหาร เขตพระนครราชคฤห์ที่พระเจ้าพิมพิสารถวายเป็นวัดแรกในพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ยังมีได้ทรงบัญญัติการจำพรรษาแก่ภิกษุสาวกภิกษุเหล่านั้นก็เที่ยวจาริกไปตลอดฤดูหนาว ฤดูร้อน ฤดูฝน ครั้งหนึ่งชาวบ้านพากันดิ้นรนโผนทะนงว่า ทำไมพระสมณคากยบุตรจึงพากันเที่ยวจาริกไปในทุกฤดูกาล ในฤดูฝนไปเหยียบย่ำต้นหญ้าพืชพันธุ์อันเขียวสด เป็นการเบียดเบียนอินทรีย์อย่างหนึ่งซึ่งล้วนมีชีวะ ทั้งทำให้สัตว์เล็กๆ จำนวนมากถึงความอดวาย เพราะเท้าของท่านเหล่านั้น พวกปริพาชกเดียดรึยที่กล่าวธรรมไร้ค้ำยันพากันหยุดพักฤดูฝน หยุดอยู่ประจำพันฤดูฝนแล้วจึงเที่ยวไป ผูกนกกิ่งหลายเมื่อเข้าฤดูฝนยังหยุดทำรังอยู่กับที่ตามสมุทุมพุ่มไม้ ส่วนพระสมณคากยบุตรกลับท่องเที่ยวไปอย่างไม่รู้จักหยุดพัก ทำให้รัญชาติสดเขียวเสียหาย เป็นการเบียดเบียนอินทรีย์อย่างหนึ่งซึ่งมีชีวะ สัตว์เล็กๆ จำนวนมากต้องถึงความตายเพราะเท้าของท่านเหล่านั้น

ภิกษุทั้งหลายได้ยิน คำติเตียนโทษนะ พงโทษ เช่นนั้นจึงพากันไปกราบพูลให้พระศาสดาทรงทราบ พระพุทธองค์ทรงถือเอาเหตุนี้ประกาศบัญญัติเรื่องการงด การเดินทางในฤดูฝนที่เรียกว่า “จำพรรษา” ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้จำพรรษา”

ตัวอย่างเต็มที่ เต็มกำลัง จะได้มีความอบอุ่นใจ มี กำลังใจ ต่อสู้กับชีวิตด้วยความว่าเรจึง เบิกบานสืบต่อไป

สรุปด้วยคำร้อยกรอง

เทศกาลเข้าพรรษา	มีคุณค่าแก่ชาวพุทธ
ทำกายใจ ให้บริสุทธิ์	เข้าถึงศีล เข้าถึงธรรม
ถือศีลห้าโดยเคร่งครัด	มีความสัจอุปลัมภ
พร้อมไตรทวารกรรม	หมั่นฟังธรรมเทศนา
สวดมนต์ อบรมจิต	หยุดความคิดริษยา
น้อมความดี มีเมตตา	มีปัญญาเข้าครองใจ
ลด โลก และโกรธหลง	จิตมั่นคงไม่หวั่นไหว
ไม่โกรธ ไม่เกลียดใคร	ประคองใจ เข้าพรรษา
น้อมความสัจเข้ามัจฉิต	ประกอบกิจตรงเวลา
ถือเป็นพุทธบูชา	มีความเพียรประจำวัน
ใส่บาตร บริจาค	น้อยหรือมากทางสวรรค์
ไม่ตระหนี่ มีแบ่งปัน	ไม่แยก เขา ไม่แยก เรา
อดกลั้นและอดทน	อดไม่บ่น ไม่หงอยเหงา
มีงานทำเครื่องบรรเทา	สะอาดนอกสะอาดใน
สงบกายสงบจิต	มีความคิดโปร่งและใส

แม้ส่วนกุศลประจำวันไม่ขาด ตั้งสัจจะว่าจะออกมารับ บิณฑบาตไม่ขาด จะทำวัตร สวดมนต์ เข้า - เย็นไม่ขาด จะ เข้าห้องเรียนศึกษาพระธรรมวินัย ตามเวลา ที่กำหนดไม่ขาด จะฟังธรรมเทศนาไม่ขาดฯ ฝ่ายฆราวาส ก็ตั้งสัจจะว่าจะ ทำบุญใส่บาตร วันละรูปสองรูป ตามกำลังไม่ขาด จะรักษาศีล ๕ ไม่ขาด หรือจะรักษาอุโบสถศีลไม่ขาด จะสวดมนต์ ฟังเทศน์ไม่ขาด จะฝึกฝนอบรมจิตใจ ให้มีเมตตากรุณา ไม่ โกรธไม่เกลียดใคร ไม่บ่นไม่ว่าใคร ไม่พูดกระทบกระทั่งใคร ไม่นินทาว่าร้ายใคร เป็นต้น

สรุปว่า การทำความดีทุกอย่างต้องตั้งอยู่บนฐาน ของความเพียรที่ถูกต้องชอบครบทั้ง ๔ คือ เพียรระวังสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ด้วยการมีสติ มิให้ บาบอгуศลเกิดขึ้นนื้ออย่าง ๑ เพียรลดละบาปอกุศลที่พิจารณาเห็นว่ามิอยู่ ให้ลดลงไป จนถึงขั้นละได้โดยเด็ดขาดนื้ออย่าง ๑ เพียรให้ คุณความดีแม้ชั้นเล็กๆ น้อยๆ ที่ยังไม่ มี ให้มีให้เกิดขึ้นนื้อ อย่าง ๑ เพียรรักษาคุณความดีที่ทำให้เกิดให้มีขึ้นแล้ว ให้ ดำรงคงอยู่มิให้เสื่อมเสีย ลดน้อยถอยลงไป นื้ออย่าง ๑ ผู้ ทำความดี มีประโยชน์ทุกระดับชั้นต้องใช้ความเพียรให้ครบ ทั้ง ๔ ประการนี้ จึงจะมีผล มีบารมี เป็นเกาะเป็นที่พึ่งของตน มีสุคติ มีมรรค ผล เป็นที่อยู่ เป็นที่ไป อย่างแน่นอน แต่ละ คนขอให้ระลึกไว้ว่า มีชีวิตครองชีวิตมาได้จนถึงพรรษานี้ เป็น เพราะบุญบารมีคุ้มครองรักษา จึงไม่ควรประมาท อย่างเข้าถึง วันเข้าพรรษาแล้ว ก็ควรตั้งสัจจาธิษฐานเข้าพรรษา น้อมนำ คุณความดี เข้ามาใส่ต่อมากเกิดความสงสัยกันว่า จะจำพรรษา เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร เป็นต้น จึงมีพระพุทธาอนุญาตให้ ชัดเจนยิ่งขึ้นตามลำดับกาล

๒. การจำพรรษาสองอย่าง

ภิกษุเหล่านั้น เมื่อเกิดความสงสัยว่าพระผู้มีพระภาคทรงอนุญาตให้จำพรรษาแล้ว แต่ยังไม่กำหนดว่าจะจำพรรษากันอย่างไร จึงเข้าไปกราบทูลเรื่องข้อสงสัยของตนให้พระพุทธรองค์ทรงทราบ พระผู้มีพระภาคจึงทรงมีพระพุทธานุญาตว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้จำพรรษาในฤดูฝน”

บรรดาภิกษุเหล่านั้นยังพากันสงสัยต่อไปว่า วันเข้าพรรษาจะมีสักกี่วันตลอดฤดูฝน ๔ เดือน หรืออย่างไร จึงกราบทูลถามต่อไป พระพุทธรองค์จึงทรงชี้แจงว่า “วันเข้าพรรษามีสองอย่าง คือ ๑) ปุริมิกา วัสสูปนายิกา วันเข้าพรรษาแรก และ ๒) ปัจฉิมิกา วัสสูปนายิกา วันเข้าพรรษาหลัง เมื่อเลยวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ แล้วเป็นวันเข้าพรรษาแรก และเมื่อเดือนอาสาฬหะล่วงไปแล้วหนึ่งเดือนเป็นวันเข้าพรรษาหลัง

กล่าวอีกนัยหนึ่ง วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เป็นวันเข้าพรรษาแรก และวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ เป็นวันเข้าพรรษาหลัง แต่ในประเทศไทยเรานิยมเข้าพรรษาแรก จะมีภิกษุเข้าพรรษาหลังบ้างเป็นเฉพาะรูป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุขัดข้องประการใดประการหนึ่ง หรือเหตุสุดวิสัยจนไม่อาจอธิษฐานเข้าพรรษาแรกได้ จึงเข้าพรรษาหลัง

๓. ปัญหาจากพระฉัพคศิย

มีอยู่ครั้งหนึ่งพวกพระฉัพคศิย (กลุ่มพระภิกษุ ๖ รูป) อธิษฐานจำพรรษาแล้วก็เที่ยวจาริกไปเหมือนเดิม มิได้หยุดพักอยู่ประจำที่ในฤดูฝนตามวัตถุประสงค์ของการอธิษฐานพรรษา ชาวบ้านผู้รู้พบเห็นเข้าจึงตำหนิติเตียนเช่นเดิม เพราะทำความเสียหายให้เกิดแก่รุกขชาติ รัญชาติ ตลอดทั้งเหยียบย่ำสัตว์เล็กสัตว์น้อยให้ถึงความตายไปเสี่ยงโพนทะนาหนักเข้าความทราบถึงพระบรมศาสดา จึงทรงรับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุจำพรรษาไม่อยู่จำให้ตลอด ๓ เดือนต้น หรือ ๓ เดือนหลัง ไม่พึงหลีกไปยังที่อื่น ภิกษุใดอธิษฐานจำพรรษาแล้วหลีกไป ต้องอาบัติทุกกฏ”

นี่คือ บทบัญญัติที่ชัดเจนว่า เมื่อฝ่าฝืนก็ต้องปรับโทษกันตามสมควร การจำพรรษาจึงเริ่มเป็นพุทธบัญญัติขึ้นมา

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

เที่ยวไทยไปไหน-สิ่ง กับอะไร*

(ต่อจากฉบับที่ ๙๐)

● พระปวีสฤทธิ

๔๗. นักรถข้ามแม่โขง

คิดแล้วสีเพลา

ให้ได้ทัศนาศนา

ฟ้ารุ่งไก่อัดโขนาน

๔๘. ตกเย็นแผ่นเข้าร้าน

ญาติโยมรับประทาน

ได้ลือบริการ

พระสงฆ์องค์เจ้านั้น

๔๙. ทะเลสาบสุรณ

ฟ้ารุ่งเธอบอกมา

หนองน้ำนั้นแลหนา

ยืนรอยงูขาแข้ง

๕๐. คุณอภิชาติ เกตุ-

หนุ่มหล่อเราอีกคน

ชำนาญการฝึกฝน

ไปเคยเลยกราดเกรี้ยว

๕๑. เอ็นซีฮอลลิเดย์

เครือข่ายเขากว้างไกล

กิจการงานสดใส

อินเดียจีนขยาย

ไปมา

พันผ่าน

เชียงรุ่ง ถนัด

ผ่านเครื่องขยาย ฯ

อาหาร

สุขสันต์

เยี่ยมยอด นักแล

ฉันทน้ำปานะ ฯ

มโนห์รา

ชัดแจ้ง

สองสาม ไร่เฮย

แสดงเมื่อยล้า ฯ

โสภณ

เชิงเขี้ยว

นำทัวร์ ดีแธ

แมนเป็รียวยังหวาน ฯ

ทัวร์ไทย

ทำได้

ไปได้ เยี่ยมนอ

สายเส้นสุดสวย ฯ

กณารชย์และคณะบัณฑิตศึกษา มจร เดินทางสัมมนาวิชาการ ณ สิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน ๓๐ ตุลาคม-๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

๕๒. หนึ่งนายนั้นสำคัญ	บริการ
ขั้บรถบัสชำนาญ	ชั้นก่ง
คุณ ศอง นามขนาน	ทราบด้วย นาพ้อ
โตควรซ้ำควรเร่ง	เล็งเหมาะสมัย ฯ
๕๓. เสียงจ้ง นามหนึ่งนาย	ไคร่เอ้อย
จำเราต้องเฉลย	นามไว้
ผู้ช่วยไค้ต์แม่เลย	ไต้ลื้อ หนุ่มหล้อ
ภาษาไทยเธอพอไต้	ใช้ขัดตาทัพ ฯ
๕๔. อิกนายผู้ไต้จาก	ไทยมา
อัครทรัพย์ฮา	นามขนาน
เชิงชั้นทัวร์นั้นหนา	ท่อนด้อย นาพ้อ
บริการประสาน	งานถ้วนสาขา ฯ
๕๕. กิจการงานตื่นตื่น	ทัวร์ไทย
อิกก่อเผ่าเราไป	เยียนเยียม
ให้หนุ่มน้อยหนุ่มใหญ่	ซิ่นมีน ยิงแล
เกือบลิมอายลิมเหนียม	เตียมแต่งผู้สาว ฯ
๕๖. เหล่านั้นท่านไต้บ้าง	ครวญดู
ครั้นจักทวนให้รู้	ไซ่ที
ยามหอมแก้มคุณหนู	ชู่ซ่า โทมเฮย
ฤว่าคราครั้งนี้	มีไซ่ควาสนา ฯ
๕๗. วัฒนธรรมเผ่าพงค์	อิกก่อ
ห้าสิบทวยวนเพียงพอ	งานแต่ง
หวังอยู่กินจริงนอ	ขอเติม อิกนา
งานนี้เพียงแสดง	แลสร้างสร้างทรรษา ฯ
๕๘. อิกหนึ่งนั้นวัฒนธรรม	นธรรม
การขับร้องรำยรำ	โดดเต้น
ไปรกรรมเยียมขุมคำ	นำจิต ซิ่นนอ
ลีลาทิวทางเน้น	เดินดีลีแลง ฯ
๕๙. พาราณสี ลิง	แสดง
วิถีชีพแถลง	ชนเผ่า
วัฒนธรรมแห่ง	สิบสอง ปันนา
เมืองพระพุทธเจ้า	เขาย้าจตเน้น ฯ

๖๐. สามทุ่มกลับที่พัก	ไฮเต็ล
เทียนชุนแห่งนี้เป็น	ชั้นยอด
บิสซิเนสสร์้อยเน้น	เด่นบอก ชัดแล
สุขสบายให้ปลอด	มอดมดยุงรึ้น ฯ
๖๑. ครั้นถึงซึ่งที่พัก	ผ่อนกาย
สร้งน้ำเสริมสบาย	คลายเหนื่อย
อ่อนเปลี้ยเพลียหดหาย	มลาย ลิ่นแล
ใดเคยปวดเคยเมื่อย	เอื้อยจำงห่างหาย ฯ
๖๒. ทนายเลฆห้องสี่คุนย	คุนยหนึ่ง
ห้องให้เราได้พึง	พึงพัก
บุญวาสนาถึง	พักเดียว เขียวนา
ขอขอบคุณมิตรรัก	สักร้อยพันหน ฯ
๖๓. ชินชมชาวเชียงรุ่ง	หญิงชาย
ชื่นชมเมืองสบาย	กว้างใหญ่
ขอบเขตขยับขยาย	รอบด้าน อิกนา
ชมพี่น้องผองไต้	ไว้ทุกเทือกเถาว์ ฯ
๖๔. วันที่หนึ่งพฤศจิกายน	ยนมาส
แสงสุริยส่องลาด	สดีใส
ลัมมนาพุทธศาสน	ชั้นแปด โชนแล
หนึ่งชั่วโมงคงไว้	ได้เรื่องสมหวัง ฯ
๖๕. แปดโมงลงจากห้อง	ลัมมนา
ผองเราพร้อมกันมา	ขึ้นรถ
สองคันปล้นมุ่งหน้า	วัดพุทธ หนึ่งแล
ด้วยจิตใจจ่อจด	รถพาเราถึง ฯ
๖๖. ถึงวัดหลวงไต้ลือ	ลือนาม
ศิลปะงดงาม	เพริดแพ้ว
เยียงอย่างศิลปะสยาม	ไทยเรา แท้เฮย
อาคารเด่นเป็นแถว	แนวเชิงภูเขา ฯ
๖๗. พระพุทธรูป	โอฬาร
แปดสิบแปดเมตรประมาณ	ล้วนสูง
ตั้งเด่นเหนือวิหาร	สูงใหญ่ อิกแล
สร้างไว้ด้วยหมายมุ่ง	ประดั่งศาสน ฯ

๖๘. มารวิชัยปางพระ	ประธาน
ภายในพระวิหาร	สง่า
เจ็ดเมตรโดยประมาณ	หน้าตัก พ่อเฮย
เก้าเมตรเคียรเสียดฟ้า	พระเกตุสุดสูง ๆ
๖๙. พระสงฆ์สามเณร	พอมิ
วัดรปฏิบัติ	ใช้ได้
อัญชวลัยเมตรี	ต้อนรับ เยี่ยมมยอด
สังฆทานถวายไว้	ท่านได้ใช้สอย ๆ
๗๐. วัดจวอวารามนั้น	พอมิ
ห้าร้อยแปดแปดที่	เลขเด็ด
ฝ่ายพระสงฆ์ทรงศรี	หกร้อย ประมาณ
สามเณรลือใจเพชร	สี่พันท่านแกลง ๆ
๗๑. เถรวาทฝึกฝ่าย	พุทธศาสน์
ปวงเตลือโยมญาติ	ศรัทธา
ลจนมันคงองอาจ	แน่นแพ้น ยิ่งแล
ทั้งพิทักษ์รักษา	ศาสนามั่นไว้ ๆ

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

Research
Knowledge

การวิจัยอนาคต

• พระครูสุนทรธรรมโสภณ พท.
อาจารย์ประจำภาควิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย
วิทยาศาสตร์สุรนารีมหาวิทยาลัย อ.สวนพาราณ จ.นครปฐม

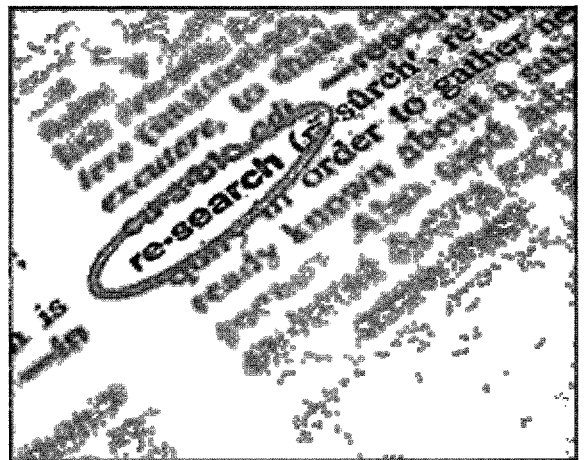
ความนำ

การวิจัย คือการค้นหาคำความจริง คือ การทำ
สิ่งที่ดี สิ่งที่ต้องการให้เป็นการทำสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น
การวิจัย คือการค้นหาวินัยที่จะทำให้อายุยืน และการวิจัย คือ
การค้นหาวินัยที่จะกระทำให้อายุสั้น แต่ฐานความคิดเกี่ยวกับการ
วิจัยอนาคต (Futures Research) ที่เกิดจากแนวคิดของ
นักอนาคตศึกษา หรือนักอนาคตนิยม (Futurism) ไม่ใช่เพื่อ
ศึกษา สืบค้นหรือสำรวจหาความจริงของอนาคต เพราะ
นักวิจัยอนาคตมีความเชื่อว่าไม่มีความจริงให้สืบค้น ให้สำรวจ
และไม่มีความจริงให้ศึกษา ถ้าหากความจริงนั้นเป็นสิ่งที่จับ
ต้องได้จะไม่มีความจริงสำหรับอนาคต เพราะไม่รู้ว่าจะอนาคต
เป็นความจริง แต่เป็นการสำรวจ เป็นการศึกษาก่อน เป็นการ
สืบค้นแนวโน้มที่เป็นไปได้ ที่ไม่ใช่แนวโน้มในอนาคต

นักอนาคตนิยม (Futurism) ทำการศึกษาแนวโน้ม
ของทางเลือกที่เป็นไปได้ ทั้งที่เป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์
และแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ หน้าที่ของการวิจัยอนาคตไม่
เพียงแต่ศึกษา สำรวจ สืบค้นแนวโน้มในอนาคต หากแต่
มีหน้าที่สร้างอนาคตอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้น และกำจัดสิ่งที่ไม่
พึงประสงค์ให้หมดไป นักวิจัยอนาคตมีความมุ่งมั่นว่าจะ
สร้างอนาคตที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น เมื่อพิจารณาจากข้อความ
ตรงนี้การวิจัยอนาคตดูเหมือนจะมีอคติ (Bias) ตั้งแต่ต้น
ซึ่งก็เป็นความจริงตามนั้น เพราะการวิจัยอนาคตจะมีอคติ
ตั้งแต่ต้นจริง เพียงแต่เป็นอคติที่ดี (Best Bias or Good Bias)

การวิจัยตามแนวคิดแบบอนาคตนิยม (Futurism)
สนใจทำการศึกษาแนวโน้มของอนาคตโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ
คือ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังที่มีอำนาจต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้ที่จะให้
อนาคตเกิดตามที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งให้ความสนใจอนาคต
มากกว่าปัจจุบัน และอดีต เพราะปัจจุบันก็คือผลของอดีต
และปัจจุบัน เป็นเหตุของอนาคต

แนวความคิดของการวิจัยอนาคต ตามแนวคิด
ของนักอนาคตนิยม (Futurism) ไม่ได้ทำการศึกษาสภาพ
ของปัญหา ไม่ได้ศึกษาสาเหตุของปัญหา แต่เพื่อที่จะแก้
สาเหตุของปัญหา เพราะมีความเชื่อว่าปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว
นั้น (ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว) มันแก้ไม่ได้ แก้ไม่ทันแล้ว ก็
เพราะมันได้เกิดขึ้น มันผ่านไปแล้ว

แนวคิดในการแก้ปัญหาที่มี ๒ ลักษณะ คือ แนวคิด การแก้ปัญหาแบบทำให้เหมือนเดิม ตัวอย่าง เช่น นีตเสียน นีตเสียมก็เปลี่ยนนีตใหม่ ก็เหมือนเดิม กักับการแก้ปัญหา โดยการทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นตามที่ต้องการให้เกิด ประเด็น หลังนี้จะมีความท้าทาย และน่าสนใจมากกว่า

การวิจัยตามแนวคิดแบบอนาคตนิยม (Futurism) เป็นแนวความคิดใหม่ที่เป็นมุมมองออกไปไกลในอนาคต เพื่อที่จะสร้างสิ่งที่พึงประสงค์ ไม่ใช่เพื่อแก้ปัญหา การวิจัย อนาคตไม่ใช่การวางแผน แต่นำผลการวิจัยอนาคตไปใช้ในการวางแผน แล้วจะทำให้การวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยอนาคต ตามแนวคิดแบบอนาคตนิยม (Futurism) มีฐานความคิดในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เรียกว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ คำว่าผู้เชี่ยวชาญ คือ กลุ่มผู้อยู่เบื้องหลัง ที่มีอำนาจต่อความเปลี่ยนแปลง ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้เชี่ยวชาญ จึงเป็นการเลือกแบบเจาะจง แต่เป็นการ เจาะจงที่มีเกณฑ์เป็นตัวกำหนด เกณฑ์ที่สูงยิ่งจะได้กลุ่ม ตัวอย่างหรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญน้อย ยิ่งได้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ น้อยเท่าไรยิ่งมีประสิทธิภาพ มากขึ้นเท่านั้นหรือเป็นการ เลือกกลุ่มตัวอย่างที่ดีเท่านั้น

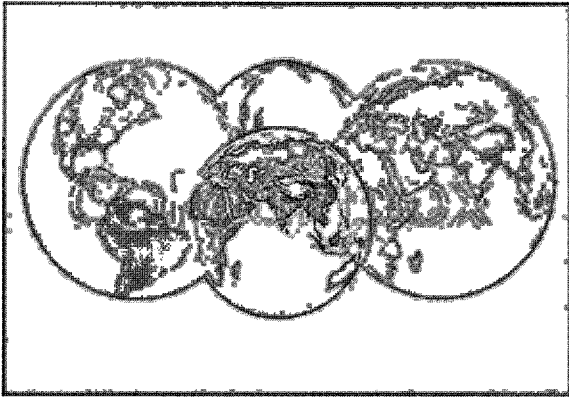
กลุ่มตัวอย่างหรือผู้เชี่ยวชาญควรมีเท่าไร บอก ทันทันไม่ได้แล้วแต่ทำเรื่องอะไร ใครจะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังที่มี อำนาจต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งนั้น อย่างวิจัยแนวโน้ม ของสถาบัน ก็เลือกผู้อยู่เบื้องหลังที่มีอำนาจต่อการ เปลี่ยนแปลงของสถาบันนั้น วิจัยแนวโน้มของประเทศ ก็ เลือกผู้อยู่เบื้องหลังที่มีอำนาจต่อการเปลี่ยนแปลงของ ประเทศ วิจัยแนวโน้มของโลกก็เลือกผู้ที่อยู่เบื้องหลังที่มี อำนาจต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

ประเด็นที่สำคัญ คือการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง หรือการได้มาซึ่งผู้เชี่ยวชาญนั้นได้มาอย่างไร ตรงกับเรื่อง ที่ทำการวิจัยหรือไม่ การเลือกผู้เชี่ยวชาญ การกำหนด เกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญ จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมาก อีกประเด็นหนึ่ง และควรมีเกณฑ์ในการเลือกและกำหนด เกณฑ์ไว้ดังนี้

๑. เลือกผู้มีอำนาจหน้าที่โดยตรง คือผู้มี อำนาจในการตัดสินใจที่ก่อให้เกิดความ เปลี่ยนแปลงได้
๒. เลือกผู้ไม่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงแต่มี ผลในการตัดสินใจของผู้อยู่เบื้องหลังที่ มีอำนาจต่อการเปลี่ยนแปลง
๓. เลือกผู้ที่มีโอกาสจะขึ้นมาแทนที่ของผู้มี อำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจโดยตรงที่ อยู่เบื้องหลังของผู้มีอำนาจต่อการ เปลี่ยนแปลง
๔. กลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ ที่รู้เรื่องนั้นดี

วิธีการเก็บข้อมูล

ควรเก็บข้อมูลแบบไหน ก็บอกไม่ได้อีก เพราะ แล้วแต่ทำเรื่องเกี่ยวกับอะไร อยากรู้แนวโน้มของอะไร ผู้ อยู่เบื้องหลังที่มีอำนาจต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งนั้น คือใคร แต่ละสถาบันก็ไม่เหมือนกัน บริบทของสถาบันก็ไม่ เหมือนกัน ตามที่กล่าวแล้วว่าข้อมูลอาจมีทั้งสองลักษณะ คือมีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณ ที่เป็นตัวเลข เป็นจำนวน อาจมี ข้อมูลที่เป็นเนื้อหา เป็นคุณค่า การตีความความหมายในเชิง คุณลักษณะที่อยากดูแนวโน้มนั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับเรื่อง ขึ้นอยู่กับ ประเด็นที่ดูแนวโน้มที่เกิดขึ้นในอนาคต หรือสิ่งที่อยากจะ สร้างให้เกิดขึ้นในอนาคต

การวิจัยอนาคตเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ หรือการวิจัยเชิงคุณภาพ จึงบอกโดยทันทีไม่ได้ เพราะอาจเป็นได้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ แล้วแต่ว่าทำเกี่ยวกับเรื่องอะไร อยากดูแนวโน้มอนาคตในเชิงปริมาณ หรือแนวโน้มอนาคตเชิงคุณภาพ ที่เป็นคุณลักษณะ คุณค่า ข้อมูลที่เป็นเนื้อหา หรือบางครั้งในเรื่องเดียวกันอาจมีข้อมูลทั้งสองลักษณะ การเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือผู้เชี่ยวชาญ ตลอดทั้งการเก็บข้อมูล ซึ่งจะขึ้นอยู่กับกรอบการวิจัย เพื่อต้องการศึกษา การสืบค้น การสำรวจเพื่อดูแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือเพื่อสร้างที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต

นักอนาคตเชื่อว่าทุกอย่างย่อมมีสาเหตุ เชื่อว่าทุกอย่างย่อมมีความเปลี่ยนแปลงแม้สาเหตุก็ย่อมเปลี่ยนแปลงเมื่ออะไรที่เป็นสาเหตุก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไหลเลื่อน (Dynamic) ไม่คงที่ นักวิจัยอนาคตจึงสนใจสร้างเหตุให้เกิดขึ้นในอนาคต คือการสร้างเหตุของการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สร้างแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่มีความเชื่อว่าการที่จะแก้สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วนั้นแก้ไม่ได้

เพราะสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว กับสาเหตุของปัญหาที่จะเกิดขึ้นใหม่นั้นไม่ใช่สาเหตุเดียวกัน เพราะช่วงเวลาบริบทต่างๆ เปลี่ยนแปลงไป สาเหตุก็ต้องเปลี่ยนแปลง ปัญหาที่จะเกิดขึ้นก็ต้องเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน

สรุป

การวิจัยอนาคต(Futures Research) มองแนวโน้มในอนาคต เพื่อสร้างสิ่งที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นหรือเพื่อทำลายสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ไม่ให้เกิดขึ้น การวิจัยอนาคตไม่สนใจความจริง ไม่สนใจความเป็นจริงว่าคืออะไร แต่เป็นการมองแนวโน้มโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ คือผู้อยู่เบื้องหลังที่มีอำนาจต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหากมีเกณฑ์สูงยิ่งจะได้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญน้อย และยังได้ผู้เชี่ยวชาญน้อยก็ยังมีประสิทธิภาพสูง เพราะได้ผู้อยู่เบื้องหลังที่มีอำนาจต่อการเปลี่ยนแปลง นักวิจัยอนาคตมองแนวโน้มอนาคต มากกว่าสนใจวิธีการแก้ปัญหา การสืบค้นหาสาเหตุของปัญหานั้น แต่หากเป็นการสืบค้นเพื่อรู้นั้นได้ แต่ไม่ใช่สืบค้นเพื่อแก้ปัญหาเพราะปัญหามันได้เกิดขึ้นเรียบร้อยแล้ว

เรื่องควรรู้

• พระมหาประคุณ คุณธมฺโม พท.,ดร.
U.S. & M.U., M.A., Ph.D

สาระสำคัญในเรื่องควรรู้นี้ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับ การใช้ภาษา เป็นคำที่ใช้ในทางพระพุทธศาสนาบ้าง เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวันบ้าง และเป็นเรื่องให้ข้อคิดบ้าง ทั้งหมดนั้น เหตุการณ์ที่ข้าพเจ้าประสบมาด้วยตนเอง จึงนำมาเล่าให้ท่านผู้อ่านฟัง

อาตมา

หลายปีล่วงมาแล้วข้าพเจ้าได้เดินทางไปประเทศอินเดีย โดยปกติชอบไปประเทศนี้ เพราะต้องการชมศาสนสถานทั้งที่เป็นของพุทธและของฮินดู และชมภูมิประเทศหรือที่ฝรั่งเรียกว่าแลนด์สเคป (landscape) บางแห่งแห้งแล้ง อากาศร้อนมาก บางแห่งหนาวมากในระยะเวลาเดียวกัน ช่วงเดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานที่ เช่นครั้งหนึ่งเคยไปที่เมืองราชคฤห์ในเดือนเมษายน ความร้อนสูงถึง ๔๕ องศาเซลเซียส เดินทางชมสถานที่สำคัญ จีวรเปียกด้วยเหงื่อ และอีกครั้ง

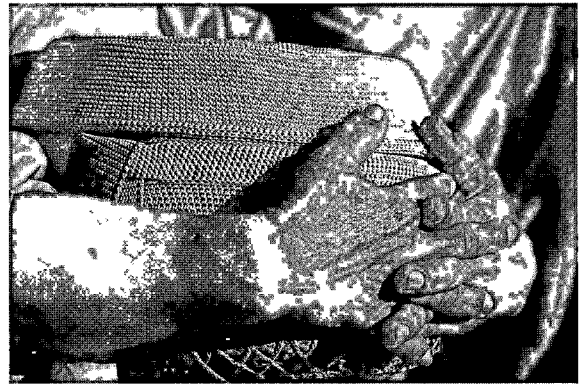
เคยไปเที่ยวที่ตาดาลิงและรัฐลิจิม (รัฐลิจิมเมื่อก่อนมีฐานะเป็นประเทศ ตอนหลังรวบรวมเป็นรัฐหนึ่งของอินเดีย เพราะกลัวจะถูกรุกรานจากประเทศอื่น) ซึ่งอยู่ทางเหนืออินเดีย เป็นเมืองอยู่บนภูเขา ในช่วงเดือนเมษายนเช่นกัน ที่นี้หนาวมาก ข้าพเจ้าไม่กล้าอาบน้ำเป็นเวลาสามวัน เมื่อไปเที่ยวอินเดียข้าพเจ้าเลือกเดินทางไม่ได้ จึงไปในเดือนเมษายนเท่านั้น เพราะหยุดทำงานหลายวัน ปากกาพาข้าพเจ้าให้เขียนออกนอกเรื่องแล้ว ไม่ได้ตั้งใจเขียนเรื่องเที่ยวอินเดีย เพียงแต่จะบอกท่านผู้อ่านว่าครั้งหนึ่งเมื่อเดินทางกลับจากอินเดีย ลงเครื่องบินที่สนามบินดอนเมือง ตอนนั้นเราใช้สนามบินดอนเมืองเป็นสนามบินนานาชาติอยู่ เมื่อจัดการเรื่องตรวจคนเข้าเมืองเรียบร้อยแล้ว จึงเดินตรงมาขึ้นรถแท็กซี่ ขึ้นนั่งเรียบเรียบเรียบร้อยแล้วบอกคนขับว่าไปส่งอาตมาที่สี่แยกวงจักร บอกบริเวณกว้างๆ ไว้ก่อนใกล้ถึงที่หมายจะบอกอีกที ถึงถนนหลานหลวงคนขับแท็กซี่ถามข้าพเจ้าว่า จะให้อาตมาไปส่งที่วัดโชนครับ เมื่อได้ยินเขาถามอย่างนั้นนึกขำ ๆ จึงย้อนถามคนขับอีกทีว่าอะไรนะ เขาถามอีกว่าจะให้อาตมาไปส่งที่วัดโชน ข้าพเจ้าบอกเขาว่าวัดพระพิเรนทร์ แล้วถามเขาว่าโยมเป็นไทยพุทธใช่ไหม เขาตอบว่าใช่ เขาอายุประมาณ ๕๕ ปี ข้าพเจ้าคิดจะบอกการใช้คำนี้ แต่ไม่กล้าบอก ได้แต่คิดว่าคำพูดแค่นี้ชาวพุทธบางคนยังไม่รู้การใช้ แต่คิดอีกทีมันน่าเป็นไปได้ เพราะพระภิกษุสามเณรใช้คำนี้บ่อยๆ แต่ชาวบ้านบางท่านไม่ได้ติดต่อกับพระภิกษุสามเณรเลย ยิ่งไม่

เคยบวชมาก่อน จึงไม่รู้จักการใช้คำพูดกับพระภิกษุสามเณร คำนี้ตามทัศนะของพระภิกษุโดยทั่วไปคิดว่าใช้ง่ายมาก ขณะนั้นข้าพเจ้าคิดว่า พูดกับคนแบบนี้ต้องใช้ภาษาสมัยโบราณ คือ มิ่ง ภู แต่คิดอีกทีอย่าดีกว่า เพราะเป็นพระต้องมีเมตตา มีความอดทน ข้าพเจ้าจึงคิดสงสารเขา จะทำแบบนั้นไม่ได้ ข้าพเจ้าคิดอยู่เสมอว่า ชีวิตอาศัยชาวบ้านทุกระดับทั้งคนจน คนรวย คนที่สัถย์บางคนไม่รู้จักจริงๆ หลังจากนั้นเกือบปี ข้าพเจ้านั่งแท็กซี่จากสี่แยกวงจักร (อยู่เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ) บอกคนขับว่าเอาตมไปวัดบวร บางลำพู ช่วงนั้นสอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วัดบวรนิเวศวิหาร ก่อนลงจากรถข้าพเจ้าเตรียมเงินค่ารถ คนขับบอกข้าพเจ้าว่าเอาตมไม่เก็บเงิน เมื่อได้ยินดังนั้นก็นึกขำ คิดว่าชาวพุทธบางคนไม่รู้จักการใช้คำพูดกับพระจริงๆ คำว่าเอาตม (อ่านว่าเอาตตะมา) เอาตมาภาพ (อ่านว่า เอาตตะมะพาบ) เป็นคำใช้แทนตัวผู้พูด สำหรับพระภิกษุสามเณรพูดกับคนทุกชั้น

วัดเจ้า

บางวันข้าพเจ้าไปสอนหนังสือที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตำบลศาลายา การเดินทางค่อนข้างลำบาก ต้องนั่งรถประจำทาง ใช้เวลาอย่างน้อยหนึ่งชั่วโมงสามสิบนาที รถไปไม่ถึง มหาวิทยาลัยฯ ต้องนั่งมอเตอร์ไซด์ ค่าโดยสาร ๑๕ บาท แต่พอทนได้ เพราะทางสถาบันยังต้องการความรู้ของข้าพเจ้าอยู่ และพิจารณาแล้วว่าตัวเองจะไปสอนได้ เพราะทางสถาบันจัดช่วงเวลาสอนให้เหมาะสมกับเวลาเดินทางไปกลับ เทียวไป เดินทางโดยใช้รถตลอดจนถึง มทร ศาลายา แต่เที่ยวกลับมักเดินทางโดย นั่งรถบัส ลงรถที่เชิงสะพานพระปิ่นเกล้า เดินไปที่ท่าเรือด่วน แม่น้ำเจ้าพระยา มีอยู่วันหนึ่งเที่ยวกลับโดยสารเรือเริ่มจากท่าสะพานพระปิ่นเกล้า เรือธงเขียว (เรือธงสีนี้ออกจากต้นทางที่ท่าเรือสาทร กรุงเทพฯ สุดปลายทางที่ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี) แล้วนั่งแท็กซี่ไปวัดชลประทานรังสฤษฏ์ ขณะเดินทางถึงกลางทางได้คุยกับคนขับรถแท็กซี่ถึงจุดหนึ่ง คนขับถามข้าพเจ้าว่า หลวงพ่อปัญญา (ปัญญานันทะ) เป็นคนภาคใต้ใช่ไหม ข้าพเจ้าตอบว่า ใช่ ท่านเป็นชาวพัทลุง คนขับถามต่อว่าปัจจุบันใครเป็นสมภาร ข้าพเจ้าตอบว่าสมภารองค์ปัจจุบันเป็นชาวพัทลุง และเป็นเจ้าคุณเช่นกัน เป็นเปรียญธรรม ๙ ประโยค ปริญาโท ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต คนขับพูดขึ้นว่า โอ้ เป็นวัดเจ้าหรือครับ ตอบเขาว่าเปล่า เป็นวัดราษฎร์ ข้าพเจ้า

พูดแค่นี้ เพราะถ้าพูดมากกว่านี้เรื่องยาว เมื่อข้าพเจ้าได้ยินเขาย้อนถามว่าเป็นวัดเจ้าหรือครับ ก็นึกขำๆ ข้าพเจ้าแอบขำเสียดูหน้าคนขับ อย่าให้เขารู้ตัวว่าเรามองหน้าเขา คือต้องการจะรู้ว่าอายุประมาณเท่าไร อายุระหว่าง ๔๕ - ๕๐ จึงถามเขาว่าโยมพักอยู่แถวไหนละ เขาตอบว่าอยู่ละแวกนี้แหละครับ ถามเขาต่อไปว่าโยมเป็นไทยพุทธใช่ไหม เขาตอบว่าใช่ครับ ข้าพเจ้าจึงคิดว่าเมื่อคนขับได้ยินคำว่าเจ้า(คุณ) เขาจึงคิดว่าวัดนี้เป็นวัดพวกเจ้า เพราะได้ยินคำว่าเจ้า(คุณ) เขาไม่รู้ว่าเจ้าคุณคืออะไร และอาจไม่ทราบด้วยว่าพระครูคือใคร ในวงสังฆมณฑล คำสองคำนี้รู้จักกันดีและใช้พูดกันบ่อย **เจ้าคุณ** คือคำเรียกพระภิกษุที่เป็นพระราชาคณะ (พระราชาคณะคือพระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งและสถาปนาให้มีสมณศักดิ์ ตั้งแต่ชั้นสามัญจนถึงชั้นสมเด็จพระราชาคณะ) **พระครู** คือฐานันดรประเภทหนึ่งแห่งพระภิกษุ ต่ำกว่าพระราชาคณะ เช่น พระครูสรวิมลพิศาล

บาตรพระไม่ใช่ถังขยะ

ที่วัดชลประทานรังสฤษฏ์มีพุทธศาสนิกชนจำนวนมากมาทำบุญใส่บาตรพระ สถานที่ใช้ประกอบศาสนกิจเรียกว่าลานหินโค้ง เขาก่อปูนยกพื้นสูงประมาณสองศอก ยาวรูปวงกลม เรียกว่าลานหินโค้ง บริเวณนี้มีต้นไม้ขนาดใหญ่ร่มเย็นเป็นธรรมชาติ โยมญาติมาใส่บาตร นั่งฟังพระบรรยายธรรม พระภิกษุสามเณรมาฉันเช้าฉันเพลที่ลานหินโค้งในวันอาทิตย์ และวันพระ (หากวันพระนั้นตรงกับวันอาทิตย์ หากวันพระไม่ตรงกับวันอาทิตย์ จะทำบุญวันพระที่ศาลาฉัน) และใช้ประกอบพิธีบรรพชาสามเณร (บรรพชาหมู่) พระภิกษุสามเณรมาฉันเช้าฉันเพลในวันทีกล่าวนี้โดยเฉพาะพระบวชใหม่ขาดไม่ได้ พระเถระบางรูปมีฐานะอย่างอื่นเช่นไปอบรมธรรมะตามโรงเรียนต่างๆ ไปเรียนหนังสือข้างนอกวัด ท่านเหล่านั้นอาจขาดกิจกรรมนั้นไปบ้าง พระบางรูปปรับสวดมนต์ฉันเช้า

ฉันเพลที่ศาลาตั้งศพ บางรูปไปเจริญพระพุทธรณ์ข้างนอกวัด
ท่านเหล่านั้นอาจขาดกิจกรรมที่ลานหินโค้งบ้าง อันที่จริงมี
โยมญาติมาใส่บาตรพระที่ลานหินโค้งทุกวัน มีพระโดยเฉพาะ
พระใหม่ทำภัตกิจที่ลานหินโค้งนี้ เสร็จพิธี ๐๘.๓๐ เป็นประจำ
ทุกวัน แต่ในวันอาทิตย์มีสาธุชนจำนวนมากมาทำบุญ

วันหนึ่งเป็นวันอาทิตย์ ข้าพเจ้านั่งฟังพระเดช
พระคุณท่านเจ้าคุณพระธรรมวิมลโมลี เจ้าอาวาสวัดชลประทาน
รังสฤษฎ์ พูดกับโยมญาติผู้กำลังใส่บาตร ที่ลานหินโค้ง คือ
พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณบอกให้โยมญาติใส่ข้าวในบาตร
อย่าใส่ดอกไม้ พวงมาลัยธูปเทียน และปัจจัยลงในบาตรพระ
เพราะสิ่งเหล่านั้นอาจเปื้อนด้วยสารเคมี บาตรพระไม่ใช่ถัง
ขยะ เมื่อข้าพเจ้าได้ยินคำว่าบาตรพระไม่ใช่ถังขยะ ก็เห็น
ด้วย เพราะสิ่งเหล่านั้น เช่น ดอกไม้พวงมาลัยอาจโดนฉีด
สารเคมีเพื่อเก็บให้อยู่ได้นาน ปัจจัยถูกคนจับมาแล้วหลายต่อ
อาจเป็นเชื้อโรคก็ได้ นี่หมายถึงเมื่อสิ่งเหล่านี้ถูกสัมผัสกับข้าว
ที่อยู่ในบาตร เมื่อเราทานอาหารเข้าไปอาจเป็นอันตรายต่อ
สุขภาพได้ ฉะนั้นควรแยกใส่ภาชนะอย่างอื่น ช่วงพระรับ
บิณฑบาตตอนเช้าควรใส่สิ่งเหล่านี้ในยามหรือถุงที่ศิษย์หรือ
ท่านพาไป ในบาตรควรใส่เพียงข้าวและกับข้าวเท่านั้น ถ้า
เป็นปัจจัยควรใส่ซอง เรื่องปัจจัยถวายพระต้องดูความเหมาะสม
บางแห่งไม่นิยมถวายปัจจัยแก่พระ ถ้าจะถวายต้องฝากผ่าน
ศิษย์ที่ท่านพาไปเพื่อช่วยถือของ อย่างไรก็ตามท่านจะบอกเรา
เอง บางครั้งโยมใส่บาตรด้วยอาหาร แล้วใส่พระพุทธรูป
องค์เล็กๆ ทำด้วยพลาสติกทาสีขาวบ้างสีเหลืองบ้างขนาด
เท่าหัวแม่มือใส่ลงในบาตรคือใส่บาตรพระเป็นที่สะเดาะ
เคราะห์ สีเมื่อถูกกับข้าวร้อนในบาตรอาจละลาย พระฉันข้าว
เข้าไป เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เป็นการ
ทำบุญได้บาป ฉะนั้นอย่าใช้บาตรพระเป็นที่รับเคราะห์เลย

ขึ้นรถ ลงเรือ ไปเหนือ ล่องใต้

เรื่องนี้เกิดขึ้นกับข้าพเจ้าเอง ยอมรับว่าข้าพเจ้า
อ่อนการใช้คำบางคำ เป็นเวลา ๔-๕ เดือนที่ข้าพเจ้าสับสน
กับการใช้คำคือคำว่า **ลงเรือ ขึ้นเรือ** ข้าพเจ้าใช้บริการเรือด่วน
เจ้าพระยาคอนข้างประจำ บางครั้งเพื่อนๆ และลูกศิษย์
ถามข้าพเจ้าว่า วันนี้อาจารย์กลับวัดอย่างไร ตอบเขาว่าไป
ขึ้นเรือที่ท่าพระอาทิตย์ (ท่าเรือพระอาทิตย์อยู่ใกล้วัดบวร
นิเวศวิหาร) เขาถามข้าพเจ้าต่อว่า จากนั้นละ ตอบเขาว่า
ลงเรือที่ท่าเรือปากเกร็ด เพื่อนๆ หัวเราะพร้อมกับบอก
ข้าพเจ้าว่าอาจารย์พูดผิดแล้ว ถ้าอาจารย์ก้าวขาขึ้นไปในเรือ
เรียกว่าลงเรือ ถ้าอาจารย์ก้าวขาขึ้นจากเรือคือขึ้นมานบนฝั่ง
เรียกว่าขึ้นเรือ คือขึ้นมานบนบก แม้ว่าได้รับคำแนะนำหลายครั้ง
แต่ข้าพเจ้าคุ้นเคยกับการขึ้นรถบัส ขึ้นเครื่องบิน ขึ้นแท็กซี่
ขึ้นรถไฟ จึงยังคงใช้คำว่าขึ้นเรือซึ่งมีความหมาย ตรงกัน
ข้ามกับความเป็นจริงอยู่ จึงพยายามใช้คำสองคำนี้ให้ถูกต้อง
ขณะที่พูดกับใครๆ แต่ยังไม่ผลในบางครั้ง ตอนหลังนึกถึงคำพูด
ที่เคยได้ยินมาแต่สมัยเด็กๆ คือคำว่า **ขึ้นรถ ลงเรือ ไปเหนือ
ล่องใต้** จึงจำไว้เพื่อใช้และคิดว่าคำ ๔ คำนี้มีคุณค่าทางภาษา

มากที่สุด เมื่อก่อนคิดว่าเป็นคำพูดเล่นๆ เพิ่งเข้าใจตอนนี้เองว่าคนโบราณฉลาดผูกคำพูดขึ้นเพื่อประโยชน์นี้เอง ปัจจุบันข้าพเจ้าใช้คำว่า ลงเรือ ขึ้นเรือ อย่างถูกต้อง และยังเข้าใจการใช้คำที่เหลืออีก ๓ คำ คือคำว่าล่องใต้ ไปเหนือ ขึ้นรถ แต่คำว่าขึ้นรถไม่มีปัญหาในการใช้เพราะใช้มานานแล้วและใช้บ่อย ๆ

อินซัลท์ (insult), คอนซัลท์ (consult)

ต่อไปนี้เป็นการใช้ภาษาอังกฤษที่ข้าพเจ้าได้ประสบมาในต่างประเทศ ต่างประเทศที่ว่านี้พูดให้เจาะจงไปเลยคือประเทศอินเดีย ช่วง พ.ศ. ๒๕๓๓ - ๒๕๓๗ ข้าพเจ้าเรียนระดับปริญญาเอก ที่มหาวิทยาลัยไมซอร์ รัฐคาร์นาตกะ อินเดียภาคใต้ (ข้าพเจ้าเรียนจบปริญญาโท และปริญญาเอกที่สถาบันแห่งนี้) การเรียนระดับปริญญาเอกของข้าพเจ้าไกด์ (guide) (ผู้ปรึกษา) ในวงการศึกษานี้ในประเทศอินเดียใช้คำว่าไกด์ในความหมายว่าผู้ปรึกษา ในประเทศไทยใช้คำว่าซูเปอร์ไวเซอร์ (supervisor) ในความหมายอย่างเดียวกัน โคไกด์ (co-guide = ที่ปรึกษาร่วม) ข้าพเจ้ามี ๒ ท่านนี้ เป็นผู้ให้คำแนะนำ ทั้งที่ปรึกษาและที่ปรึกษาร่วม ให้โอกาสคืออนุญาตให้ข้าพเจ้าเข้าพบที่บ้านหรือที่ทำงานซึ่งอยู่ที่มหาวิทยาลัย เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการเรียน มีอยู่ครั้งหนึ่งได้ไปหาที่ปรึกษาร่วมที่มหาวิทยาลัย อาจารย์มีห้องทำงาน

ส่วนตัว เมื่อข้าพเจ้าไปหาที่ขออนุญาตเข้าห้องตามธรรมเนียมเมื่อเข้าไปนั่งเรียบร้อยแล้ว ข้าพเจ้าจึงพูดว่า Sir, I have some problem so I come to insult with you. อาจารย์ย้อนถามว่า consult with me ข้าพเจ้าตอบว่า Yes sir ข้าพเจ้านึกขึ้นได้ว่าตัวเองพูดผิด เมื่อกี้ก็ก๊อดย้อนถามว่า consult with me ท่านใช้คำว่า consult แต่เราใช้คำว่า insult จึงนึกได้ว่าคำว่า insult แปลว่าดูถูก สบประมาท แสดงว่าเมื่อกี้ข้าพเจ้าพูดว่า ท่านครับ ฉันมีปัญหาฉันจึงมาดูถูกท่าน อันที่จริงข้าพเจ้าจะพูดว่า Sir, I have some problem so I come to consult with you. ซึ่งแปลว่า ท่านครับ ฉันมีปัญหาฉันจึงมาปรึกษาท่าน คำว่า consult (consult คอนซัลท์ แปลว่าปรึกษา ส่วนคำว่า insult อินซัลท์ แปลว่าดูถูก) เมื่ออาจารย์ได้ยินคำว่า insult ท่านก็ไม่ว่าอะไรเพราะท่านรู้ว่าข้าพเจ้าตั้งใจจะพูดว่าอย่างไร นี่คือการจำศัพท์ไม่แม่นยำ ภาษาอังกฤษมีศัพท์ใกล้เคียงกันจำนวนมาก ผิดกันที่พยางค์แรกก็มีเช่น assist = ช่วยเหลือ resist = ต้าน ชัดขวาง compress = อัด บีบ impress = ทำให้ประทับใจ ผิดกันที่พยางค์หลังก็มีเช่น concede = ยินยอม conceit = ความโอหัง conceive ตั้งครรภ์ ผิดกันที่สระกลางศัพท์ก็มี เช่น connect = เชื่อม ต่อ contact = ติดต่อ ฉะนั้นการเรียนภาษาให้ใช้การได้ดี ควรเขียน อ่าน พูด บ่อยๆ แม้พูดบ่อยๆ ยังผล

● Phramaha Phongprabhakorn Surarin

Research Scholar Department of Pali and Buddhist Studies Banaras Hindu University

For most of people in our modern-capitalistic world, money is the first thing or the first factor for human beings, and sometimes the only thing that measures success in their life. Money can buy power and we can say that money can buy anything in this world. Money can sometimes even buy one's own life. Hence, money has become the primary goal for most people in present time. We cannot deny that:

Money can buy a beautiful wife but not a good wife.

It can buy a friend but not a good friend.

It can buy stationary but not poet hood.

It can buy relatives but not good relatives.

It can buy house but not a warm family.

It can buy followers but not their honesty and respect.

It can buy a watch but not time.

It can buy sex but not love.

It can buy a bed but not sweet dream.

It cannot buy ethics, but it can destroy it.¹

The above statement it reminds us that money is not always important; rather it becomes

important only when we need to use it. It is a misconception to believe that money is the most important thing for everyone. It seems to be more important than anything else in the present society. Money is not always the right answer or path for people searching for real happiness. There are many rich people in the world who are not happy because they search for external happiness neglecting internal happiness, which is psychological. Real happiness does not come from material wealth. In spite of the great scientific progress, we have become less happy and more miserable, being enslaved by our own desires. According to Buddhism, internal happiness is not eternal happiness. The Buddha said: "*Sabbatha Dukkassa Sukhaṃ Pahānaṃ*" Happiness is the result when the causes of suffering have been uprooted² and "*Natthi Santiparaṃ Sukhaṃ*" Peace is the highest bliss.³

One important thing that defines success in our lives is our career. Different careers dictate the

¹ This is a statement of Luangpoe Jaran, Buddhist Thai Monk.

² Kh u Dha.25/59.

³ Khu.Dha.25/52

different goals and measurements for success. A teacher's success can be measured by many things such as getting Professorship or getting a high position at the faculty or university, writing a famous book or convincing everyone to accept his knowledge. For a scientist, success in life depends greatly upon researches. One line of formula that can prove his theory to be true can lead him to great success. For a writer, one may succeed if one's book gets on the best-selling shelf in the bookstore or if one's work gets published in a magazine. For a musician, a number of CDs or tapes that have been sold can be counted as the measurement of success. So, the other measurement of success in one's life, besides money is the degree of success in one's career.

Success in human life is often measured by numbers. Therefore, everything that can be counted can be used as a measurement. Again, these measurements vary with each career. But for a writer, it is probably the number of books that have been sold out or for a musician it might be the number of CDs or tapes sold. In fact, it is the nature of people to always want to compare themselves with others. Money is involved in almost every career perhaps that is the reason why people always look at money as primary measurement of their success. Money is not always important and certainly cannot buy everything. However it is often the cause of one's pain and suffering, because money and success are still the ultimate goals of modern world. Some societies consider wealthy people to be 'good'. Hence, they must fight over things that they want for themselves without considering ethics. In fact, richness and goodness are not synonyms. Being rich does not always mean being a good person. Some societies value money more than ethical

values. In this way, we can clearly see that in such societies, thecreation of big cities which are built to make money the main goal.

In *Jātaka* dated 2555 B.E., the Buddha compared money and property as venomous snake: "One day, when the Buddha and Ananda were out on their alms round, they came across a piece of gold on the road. Pointing to the gold piece, the Buddha said, "Ananda, look. There is a venomous snake over there." Looking in the direction of the gold, Ananda replied, "Yes, Lord Buddha, I see. That indeed is a snake." The Buddha nodded, and the two then continued on their alms round.

It so happened that a father and his son were working in a nearby field. When they overheard the Buddha's conversation with Ananda, they were curious and decided to see the snake for themselves. When they got to where the Buddha and Ananda were standing earlier, they were pleasantly surprised to see, not a snake, but a gold piece. The father was ecstatic and said to his son, "This is no snake. The Buddha must have been mistaken. This is a piece of gold." He then picked up the gold and took it home with him.

Now the piece of gold actually belonged to the king. A thief had broken into the treasury earlier and had dropped this gold piece on the road as he made his escape. When the king found the missing gold in the farmer's possession, he arrested the farmer assuming that he was the thief who had stolen it. It was then that the farmer finally understood that when wealth is not pursued in an ethical manner, it is like a poisonous snake."⁴

In the Noble Eightfold Path, the Buddha teaches us about right livelihood. The Buddha teaches that we should earn our living in an ethical manner. We should not engage in businesses that involve gambling or the buying and selling of intoxicants, living beings, or guns.

From the above story, we can see that money can create and destroy everything in one's life. This story is an example of noxious greed for money. The other example is when a son kills his father or mother due to money or property. Husbands kill their own wives and wives also kill their husbands due to money. So, money can change a good person into bad person because of greed and greed lead to suffering.

There are some western theologians who criticize the doctrine in Buddhism regarding suffering concluding that it is a pessimistic view of the modern world and is described as a negative religion. Claude Whitmyer disagrees with this claim. He contends in his article "Doing Well by Doing Good":

"If we carefully consider with the right view, we will see clearly that, suffering is really present in the world, despite our many and varied attempts to deny it and get on with our mundane routine life. The deepest, most persistent suffering comes from attachment to our desires, and our inability to accept

⁴ Dhammapada. Verses and stories ༡༩༩༠ Central Institute of Higher Tibetan Studies Saranath Varanasi pp 191-192.

the inevitability of change. Attachments cease when we let go our fixed notions about the world and begin to accept things as they are. As a result, suffering ceases. The way to learn to do this, the Buddha tells us, is to practice the *Noble Eightfold Path*".⁵

It is believed that every coin has two sides so if we see one side, we cannot see other. The Buddha elaborated the good and bad associated with money and he also gave some clues on how the bad side of money can be alleviated.

Buddha clearly mentions in *Gihivinaya*⁶ that poverty is the root cause of immorality, which creates crime further resulting in violence, cruelty, theft, falsehood etc. Buddha tells his followers how important it is to improve their own economic condition so as to keep at bay abominable behaviour. This does not mean that he approved hoarding of wealth with desire and attachment, which is against his fundamental teaching, nor did he approve of each and every way of earning a livelihood. There are certain immoral occupations, which he condemned as evil.

Buddha teaches all followers what is conducive to their own happiness in four paths:

1. To be skilled, efficient, earnest and energetic in whatever profession they are engaged, and to know it well.
2. They should protect their income or property, which they have rightfully earned through hard work.
3. They should have good friends who are faithful, learned, virtuous, liberal and intelligent who will help them along the right path away from evil.

⁵ Whitmyer, Claude. 1994. Mindfulness and Meaningful work. pp.9-10.

⁶ Gihivinaya is the householder's discipline for the laity- is a set of original teaching imparted by the Buddha in the Si lakasutta, and the commentator concluded at the end of its explication that "This sutta is called Gihivinaya".

4. They should spend reasonably, in proportion to their income, neither too much nor too little. They should not hoard wealth avariciously, nor should they be extravagant-in other words, they should live within their means.⁷

Then, the Buddha expounded upon the four virtues conducive to a layman's happiness in the hereafter:

- *Dāna* : giving and sharing one's own things with other people with whom it is proper that one should share things.

- *Piyavācā* : talking together and discussing things with pleasant and mild speech.

- *Atthacariyā* : doing things which are useful for others.

- *Samānattatā* : being even-minded and without pride.⁸

These four virtues always attract the heart of other people.

These terms mean that one should have faith and confidence in moral, spiritual, and intellectual values. Apart from that, they urge people to abstain from destroying and harming life, stealing, cheating and adultery. In addition to that, they encourage people to refrain from falsehood, intoxicating drinks and drugs. Furthermore, they influence people to be charitable and generous without attachment to and craving for wealth. These can lead one to a state of complete happiness.

The Buddha teaches that a layman who leads an ordinary family life has following four kinds of happiness otherwise known as 'Sukha of Lay People.'

- *happiness which comes from having wealth*

The Buddha preaches to the laypeople of the five benefits which come from having wealth and having obtained one's wealth and possessions in ways that are right and proper

i) To look after one's own mother and father, children, wife and servants so that they may all live happily.

ii) To look after one's own friends so that they may live happily.

iii) To ward off danger which arises from various causes such as illness etc.

iv) To make five kinds of sacrifices, as follows:

- relative sacrifice: helping relatives.

- guest sacrifice welcoming guests.

- spirit of the dead sacrifice: offering merit to the dead.

- king or government sacrifice paying taxes to the king or government.

- gods sacrifice: dedicating merit to the gods.

v) Making donations to monks, saints or charity whose modes of behavior are right and proper.⁹

- happiness which comes from spending wealth liberally on oneself, one's family, friends and relatives, and on meritorious deeds

- happiness which comes from averting debt.

- happiness which comes from doing work which is moral and blameless.¹⁰

These are examples of kinds of happiness that Buddha teaches to all human beings in order that they live a faultless and a pure life, without committing evil in thought, word, or deed. It must be

⁷ Chanchamnong, Suwat. 2003. The Buddha's core teaching, p.64.

⁸ AN. II. p.๓๒.

⁹ A°. Pa-caka. III. p.45.

¹⁰ A°. Catukka. II. p. 69.

noted that although the first three kinds of happiness are materialistic, the Buddha reminds us that economic and material happiness are not worth one-sixteenth part of the spiritual happiness arising out of a faultless and good life.

We can see that the Buddha considered economic welfare as a requisite for human happiness, but he did not recognize progress as real and true happiness if it was only material, devoid of a spiritual and moral foundation. While encouraging material progress, Buddhism always lays great stress on the development of the moral and spiritual character of people for a happy, peaceful, and contented society.

A common goal in most people's life is to be peaceful and happy. Being the richest person in the world does not mean they are the happiest. Although money can sometimes buy their happiness, it does not always. Therefore another measurement of success is how happy we are in our life. It might be having a warm family and children, having lots of friends or maybe just having someone who truly loves us.

In addition, as time changes, the measurement of success in life also changes. There is a famous saying which goes like time is money, it shows how the current era values time as its believed that when one invests one's time wisely, it makes one wealthy. Thousands of years ago when humans were still a cavemen, it might have been how big the cave

was. Hundreds of years ago it might have been how big our land was. Today it is how much money is in our bank account, so maybe in the future it might be something else. Those who make a religion of money think that if they have lost their money, it means they have lost everything in life.

In conclusion, the measurement of success in our lives can be many. It just depends on time, the goals we have and how they can be achieved. Money is just the first common thing, but it is not the only one. We always find out internal happiness without external happiness like we always look at others, but we hardly look at ourselves. Money and material things are not always the right answer for one's happiness in the present. As the proverb says that money is lost nothing is lost. Health is lost something is lost. Character is lost everything is lost.

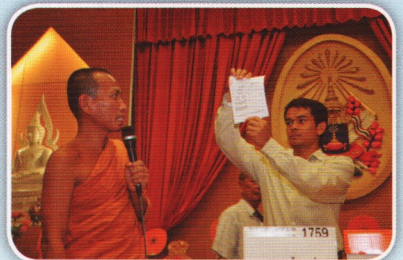
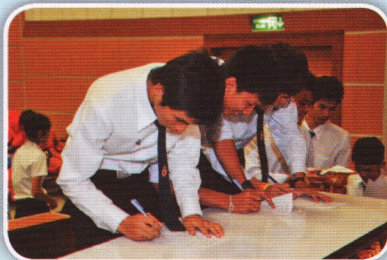
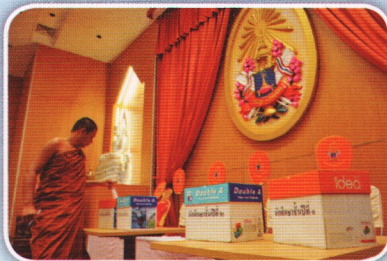
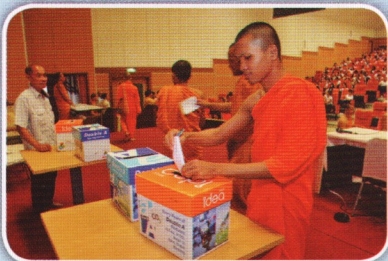
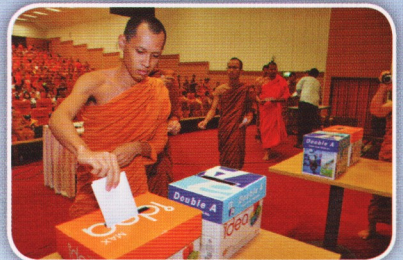
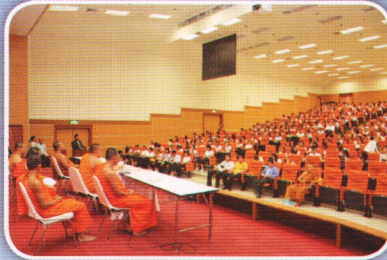
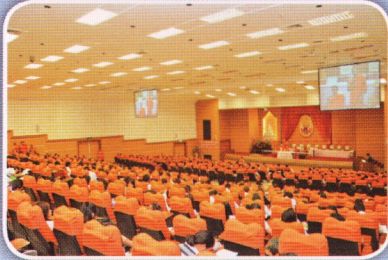
References:

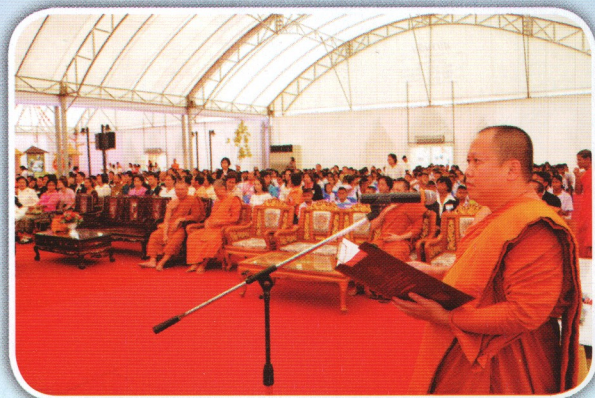
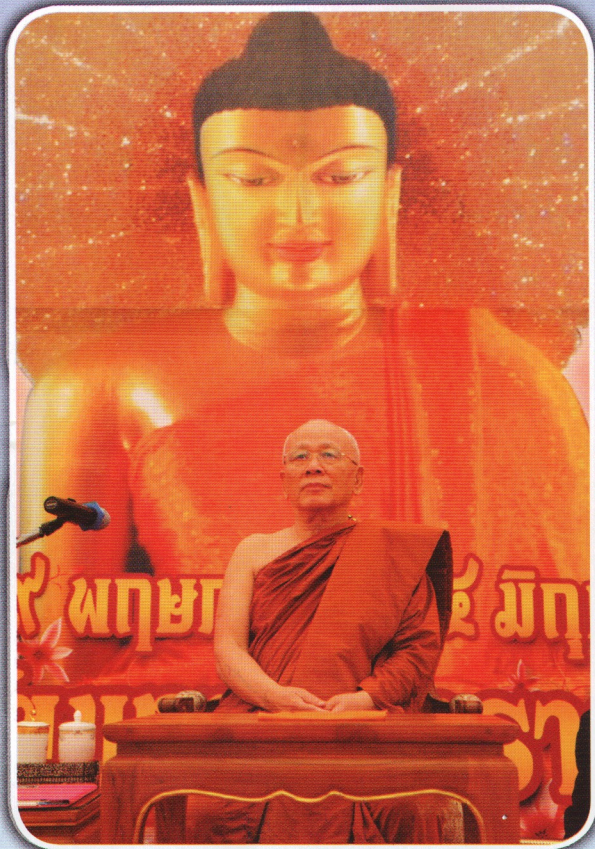
A°᳚. Catukka.= A°᳚guttaranik᳚ya Catukkanip᳚ta.
 A°᳚. Pa-caka.= A°᳚guttaranik᳚ya Pa-cakanip᳚ta.
 Khu.Dha.= Khuddakanik᳚ya Dhammapadag᳚th᳚.
 Khu.J᳚.A haka.= Khuddakanik᳚ya J᳚taka A hanip᳚ta: *The Story of a Farmer*. Chapter V The Fool (Balavagga).
 Chanchamng, Suwat. 2003. *The Buddha's core teaching*. Bangkok: Rung Ruang Sarn Press Ltd.
 Whitmyer, Claude. 1994. *Mindfulness and Meaningful Work: Explorations in Right Livelihood*. Parallax Press.

เลือกตั้งประธานนักศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕

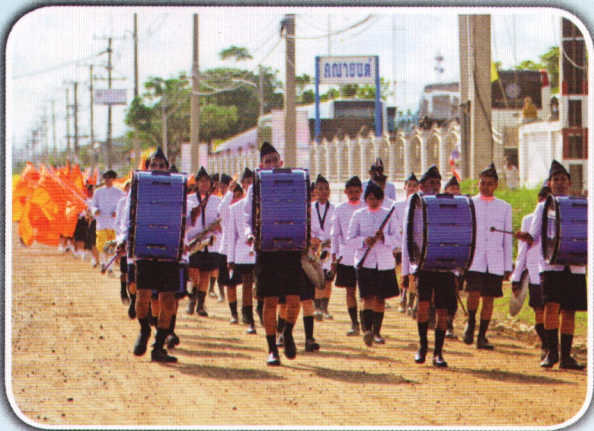
กองพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จัดการเลือกตั้งประธานนักศึกษาและรองประธานนักศึกษาประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕ โดยรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา(พระมหาวิทยา ปริบุญณ สิริโล)เป็นประธานพิธีเปิดฯ โดยมีนักศึกษา ทั้งบรรพชิต-คฤหัสถ์ ปี ๑-๔ ทุกคน มาใช้สิทธิกันอย่างพร้อมเพรียง ผลการลงคะแนน พระมหาพิเชษฐ์ คณะศึกษาศาสตร์ ได้รับเลือกเป็นประธานนักศึกษา เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๕ ณ ห้องประชุมอาคารสุชีพ ปุญญานุภาพ

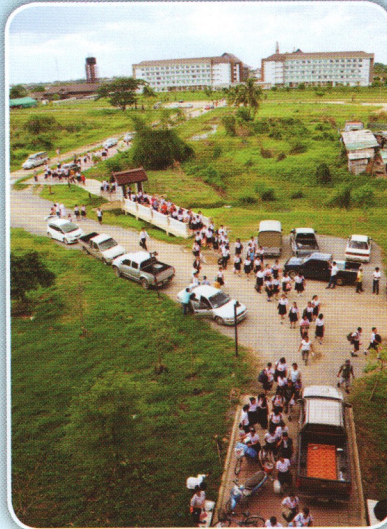
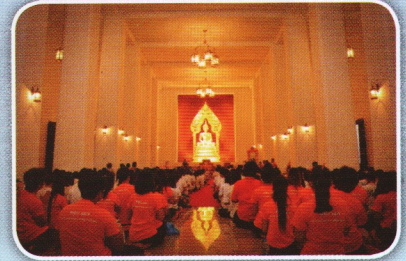
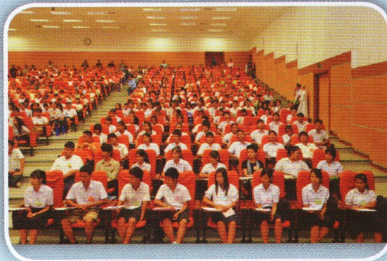
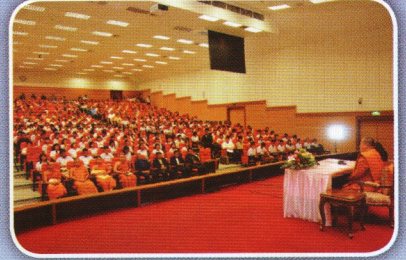
สัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา “วิสาขบูชา”

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา “วันวิสาขบูชา” ประจำปี ๒๕๕๕ และในปีนี้เป็นปีพุทธชยันตี ๒๖๐๐ ปีแห่งการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อวันที่ ๒๙ พ.ค.-๔ มิ.ย.๒๕๕๕

มจร ต้อนรับนักศึกษาใหม่ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีพิธีเปิดการอบรมต้อนรับนักศึกษาใหม่ ระดับปริญญาตรีประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕ โดยคณะผู้บริหาร-คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ ได้จัดกิจกรรม การลงทะเบียนรับนักศึกษาใหม่ ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๕ ณ ห้องประชุม สุชีพ ปุญญาณภาพ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จิต

จิต...	จับนั่ง
เพียงลิ่ง	เดียว
จิต...	ยึดเหนี่ยว
ไม่เลี้ยว	ลด
จิต...	กำหนด
อย่ากต	ตัน
จิต...	รู้ทัน
แปรผัน	อารมณ์
จิต...	ต้องข่ม
จับลม	หายใจ
จิต...	ผ่องใส
เพราะใช้	ปัญญาดูแล
จิต...	คือกระแส
จิตเต็มแท้	ประภัสสร
จิต...	เร้าร้อน
เพราะอ่อน	ภาวนา
จิต...	อวิชชา
ปัญญา	อุดตัน
จิต...	คือตะวัน
ส่องนรกสวรรค์	นิรันดร ฯ

ขุน ร้ายอง

กลางดงพญาไฟ

ชิงกีราชาก็เที่ยวเรี่ยวแรงหมด
 หนาวน้ำค้างกลางดงพญาไฟ
 เหลียวซ้ายขวาหน้าหลังนั่งเป็นเบื้อ
 ขุนทหารชาญเชิงใช้ปัญญา
 คีคนอกศึกในโล่รานรุก
 กูคือคนเกิดใต้ฟ้าเหนือปรุพี
 บุกทะลวงทวงถามทุกคามเขต
 ใครพุ่งผ้าตุตขาดช่วยถอดเย็บ
 เดินคนเดียวเดี่ยวโดดโตโหดหิน
 นั่งพักเหนื่อยเมื่อยล้า নয়น์ดาปรีอ
 นันผีป่าผีโป่งโคงคอบู
 ขุนศึกเจอบัณเฑาะฏนีกกลัว
 โอม ดิน น้ำ ลม ไฟ
 เสกลมปรารณเข้าออกนจะจั้งจั้ง
 ปิดตาหูจมูกลิ้นกายใจ
 ไพรพื้นบ้านทหารเอกเมืองยาโม
 ลิมตาฟ้าสาธุชญาโยค
 ไม้มันคคดกจะดัดจัดให้ตรง

ไม้มันคคดัดให้ตรงจะทำไฉน
 หริ่งเรไรกริดร้องก้องพนา
 ล้วนกระตึงสิงห์เลื้อทุกหย่อมหญ้า
 ก็หยิ่งเห็นธรรมดาของโลกีย์
 จึงก้าวบุกเบ็งฟ้าเพ่งราศี
 กุมิศักดิ์มีศรีเพียงชี้เล็บ
 ภูมิประเทศขอบขั้มทรอยตะเข็บ
 จึงต้องเจ็บปวดซ้ำเข็มตำมือ
 วิกวารินลูบหน้าประสาชื่อ
 เสียงฮือฮือเหลียวขวับขยับตัว
 โผนเงี้ยวงูฟุพอดสอดสายหัว
 ทั้งตั้งชัวหยาบช้าฤาชอบชัง
 ร่ายเวทวิเศษไสยครุสอนลั้ง
 หลับตานั่งภาวนาพุทโรพุทโรพุทโร
 ทวารเล็กทวารใหญ่ผูกกลมโซ
 ท่อปากโหฮือลั่นสนั่นดง
 ลมเย็นพัดโกรกดับพิษสง
 ชิงราช่าเที่ยวบนเป็นผงปั่นยาไทย ฯ

ขุน ร้ายอง

นก

<p>กู คือ นก... หวังอาบแสงพระสุริยา กู คือ นก... เมฆหมอกเคลื่อนลอยต่ำ กู คือ นก... ทิศทางจึงมีตม่น กู คือ นก... นกน้อยน้อยกลางป่าประดามี โอ๊ะโอ...นั่นลูกนก ไ้อ์พรานไพรใจทมิฬ ปัง ปัง ปัง... ร่างเธอหล่นร่วงเกลือกกลิ้ง นกเอ๋ย.. นกปีกหัก เสียงโห่เฮฮาช่างน่ากลัว นกเอ๋ย..แม่่นกน้อย หยุดลับสนหยุดลนลาน นกเอ๋ย..พ่อนกขมั้น รวมกันอยู่แยกกันตาย</p>	<p>ผกผินบินสู่ฟ้า แสงหาข่าวสารลี้จรรรม หลงเวียนวกได้ฟ้าดำ ปกคลุมครอบประชาชน ปวีรตกลแลลับสน อนธการชั่วต่าปี กูไซ้จิ้งจกที่เปลี่ยนสี คือศักดิ์ศรีแห่งแผ่นดิน เธอเริ่มผินผกขยับบิน มันจดมันจ้องขยับยิง เสียงปืนดั่งดั่งผีสิง วาบพวดด้วยหัวนกแล้ว ไร้ศรีไร้ศักดิ์ไร้เงาหัว ช่มชู่ตะคอกทมิฬมาร ค่อยค่อยคืบค่อยค่อยคลาน ออย่าละเลิงจนลิมลาย กุยลยินนิทานนิยาย จุ่งจดจ่าเป็นตำรา ฯ</p>
---	--

ขุน ร้ายอง

รศ.ดร.จ่านอง คณิตถิก

ปร.ศ.กน.บ., M.A. อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์

กวีนี้ปรากฏอยู่ในอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต (๒๐/๔๗๕/๑๗๘ สยาม.) เป็นรูปบาลีเต็ม ๆ ว่า ปญจ-วิธพจนันนาม กम्मกรณํ เนื้อเรื่องบอกว่า นายนิรยบาล ลงโทษผู้ตกนรกด้วยวิธี ๕ อย่างนี้ คือ

เอาตาปูเหล็กแดงตรึงมือ ๒ ข้าง

เท้า ๒ ข้าง

และกลางอก

เมื่อถูกตรึง ๕ จุดอย่างนี้แล้ว “บุรุษนั้นเสวยทุกข์เวทนาอันกล้าหนัก เผ็ดร้อนอยู่ ณ ที่นั้น และไม่ตายตลอดเวลาที่บาปกรรมยังไม่สิ้น”

การถูกตรึงมือและเท้า ๒ ข้าง อาจยังไม่ตาย ถ้าคิดธรรมตาทั่วไป แต่การถูกตาปูเหล็กตรึงหน้าอกก็ควรตาย แต่ที่ไม่ตายดังประโยคถัดมา คือ ตลอดเวลาที่บาปกรรมยังไม่สิ้น

ปกติคนเรา (หรือสัตว์ดิรัจฉาน) เมื่อทรมานจากความเจ็บปวดไม่ไหวก็ตาย เป็นอย่างนี้ทุกคนทุกตัว แต่ในนรกมีลิมิตสูงกว่านั้น เมื่อกรรมยังไม่หมด แม้จะเจ็บปวดสาหัสที่สุด ถึงจุดตาย แต่ยังไม่ตายได้ เปรียบเหมือนเราไปเยี่ยมเพื่อนบ้าน แม้จะชอบพออย่างไร แต่เมื่อพูดคุยกันพอสมควรแล้วก็กลับ แม้มีเรื่องที่ยังไม่หมดออกอรลชาติ แต่เลยเวลาสมเหตุผลก็ขอลกลับ เจ้าของบ้านก็ทรวงเหนียวไม่ได้ อุปมานี้ คือ ตายในโลกมนุษย์

สมมติต่อไปว่า เราเป็นหนี้เพื่อนบ้านอยู่ ไปที่บ้านเขาเจรจากันไม่ตกลง เราเองก็ไม่มีเงินใช้ เขาก็ต้องเอาคืนให้ได้ ถึงเวลามือค้ำเราอ้างเหตุผลจะลากลับ เจ้าของบ้าน ไม่ยอมให้กลับ แม้จะอธิบายอย่างไรเขาก็ไม่ยอม เราเองก็ทรมานที่ต้องอยู่บ้านเขาผิดเวลา เขาเองไม่ยอมให้กลับกลัวเราหนีหรือหนีสูญ จึงต้องอยู่ไปอย่างทรมานในบ้านเขานานเท่าไรไม่รู้ได้ อุปมานี้ คือ ตายไม่ได้ในโลกนรก

เรื่องนรกเป็นเรื่องพูดง่ายสำหรับคนที่เชื่ออยู่แล้ว แต่อาจเป็นเรื่องล้อเล่นสำหรับคนไม่เชื่อ ถ้าล้อเล่นเพียงแต่ปาก เจ้าตัวไม่ได้ประกอบบอกุศลกรรมอื่น ๆ ยังพอว่า แต่ถ้าล้อเล่นและทำกุศลอันเป็นการเปิดทางไปสู่นรกจริง ๆ ก็พอจะกล่าวได้ว่า “นรกไม่ใช่เรื่องล้อเล่น” แต่ทั้งนี้คงเป็นสิทธิเสรีภาพทางความคิดความเชื่อของแต่ละคน ให้นึกถึงความคิดของ บอร์ส ซาตร์ ที่ว่า ต้องมีความรับผิดชอบต่อการเลือกและตัดสินใจของตน คือ เมื่อคุณเลือกแล้วที่จะไม่เชื่อที่จะทำตามความเชื่อส่วนตัว ก็ต้องรับผิดชอบผลมันด้วย

ไม่ว่าจะเป็นนรกขุมไหนก็ตาม ไม่ต้องไปคร่ำครวญโทษคนอื่นที่สอนเช่นนั้น เราเลือกเชื่อเอง ทุกข์เอง สุขเอง ถ้าพอใจนรกจริง ๆ อาจเป็นความสุขอย่างหนึ่งก็ได้

ในพระสูตรตันตปิฎก ได้บรรยายเพิ่มบรรยากาศอื่น ๆ ดังนี้

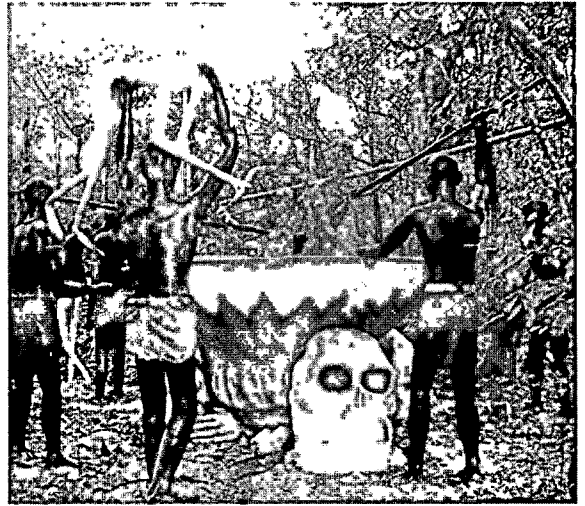
“พวกนิริยบาล จับบุรุษนั้นนอนลงแล้วถากด้วยขวานฝั่ง... ตั้งเอาเท้าขึ้น เอาศีรษะลงแล้วถากด้วยพรว้า จับเอาเทียมรถให้แล่นไปแล่นมาบนพื้นอันร้อนลุกเป็นเปลวช่วงโชติ... บังคับให้ขึ้นลงภูเขาเถาถ่านอันร้อนลุกโชน... จับเอาเท้าขึ้น (เอา) ศีรษะลง ทุ้มลงในโลหกุมภีอันร้อนแดงลุกเป็นแสง

บุรุษนั้นถูกดัมอยู่ในนั้นจนตัวพอง เมื่อถูกดัมจนตัวพองอยู่ในหม้อนั้น ลางที่ก็โผล่ขึ้นมา ลางที่ก็จมลงไป ลางที่ก็ลอยขวางไป

บุรุษนั้นเสวยทุกขเวทนาอันกล้าหนัก เผ็ดร้อนอยู่ ณ ที่นั้นและไม่ตายตราบเท่าหาปกรรมยังไม่สิ้น

ทุกข์โทษในเมืองนรกดังปรากฏ จะพิสูจน์ว่าจริงแท้ไหนเป็นอย่างไรก็ทำยาก เหมือนเราชอนถุงยาเสพติด ผ่านด่านต่างประเทศ เข้าประเทศใหญ่ ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา หรืออังกฤษ เพื่อให้เขาจับแล้วเข้าคุกเพื่อดูว่า คุณใน

ประเทศนั้น ๆ เป็นอย่างไร จะได้นำมาบอกเล่าให้เพื่อนฝูงฟัง ถ้านายาเสพติดไปก็มีสิทธิ์ถูกจับ มีสิทธิ์ถูกตัดสินเข้าคุก แต่จะมีสิทธิ์ขอออกมา บอกว่าผมเพียงแต่ทดลองอยากชมคุยกเท่านั้น จะได้รับสิทธิ์ทุกอย่างหรือจบด้วยเถรีภาษิตและโพธิสัตว์ภาษิต

กามา กฏกา อาสิวิสุปมา เยสุ มุจฉิตา พาลา
เต ทิมรตุตํ นีรเย สมบพิตา ทถณนเต ทุกขิตา
(ขุ.เถรี. ๒๖/๔๗๔/๔๙๙)

กามทั้งหลายเป็นของเผ็ดร้อนเหมือนงูพิษ
เป็นคนที่โง่ทมิฬมุ่น เขาต้องทุกข์ช้ำกแอ้อคอยู่ในนรก
ตลอดกาลนาน

น สาธุ พลวา พาโล สาทส์ วินทเต ธนํ
กนุทนตเมตํ ทุมเมธํ กทพณนติ นีรยํ ภูสํ
(ขุ. ชา. ๒๓/๒๐๙๑/๔๒๕)

คนเขลามีกำลัง ทาทรัพย์อย่างผลุนผลัน ไม่ได้
นายนิริยบาลย่อมอดคนโง่ มีปัญญาทราวม ผู้คร่ำครวญ
อยู่นั้น ไปสู่นรกอันร้ายกาจ.

(ต่อจากฉบับที่ ๙๐)

• พศ.(พิเศษ) ดร.สุกิจ เข้มมุสิก
บัณฑิตวิทยาลัย มมส

อย่างไรก็ตามถ้ามองดูตามแนวนี้แล้ว จะกลายเป็นคล้ายกับว่าปริญญา ๓ ชั้นของสถาบันสมัยใหม่นั้น เป็นเพียงขั้นตอนย่อยของปริญญาชั้นที่ ๑ ในทางหลักธรรม คือ แบ่งชอยญาตปริญญา เป็น ๓ ชั้น เมื่อจบปริญญาเอกแล้วก็มาเข้าต่อกับปริญญาในพระพุทธศาสนาชั้นต่อไป ดังจะเห็นได้ว่าความรู้ชั้นวิทยาศาสตร์แท้จริงอย่างของไอน์สไตน์ที่ว่ารู้เข้าใจกฎเกณฑ์สามัญที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ทั้งหลายจึงจะเทียบเคียงเข้ากันได้ขั้น ตีตรมปริญญา

คืออย่างหนึ่งที่น่าจะได้จากเรื่องปริญญา ๓ ในพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจจะนำมาใช้ประกอบความคิดในทางการศึกษาได้ดี ก็คือ การจัดลำดับขั้นปริญญา ที่เริ่มจากรู้จักเรื่องราวเฉพาะก่อน แล้วจึงรู้โยงเรื่องราวต่างๆ ถึงกันได้ แล้วก็รู้จักใช้ความรู้นั้นจัดการแก้ปัญหาได้สำเร็จ โดยเฉพาะรู้ขั้นสูงสุดสำเร็จการศึกษาจริง ก็ต่อเมื่อรู้ที่จะแก้ไขได้จริง

มันเป็นลักษณะหนึ่งของการใช้ปัญญาพร้อมทั้งเป็นการทำให้เกิดปัญญาหรือทำให้ปัญญาพัฒนาขึ้นด้วย

...โพธิ์ก็เป็นชื่อหนึ่งของปัญญา ปัญญานี้มีหลายชื่อ ในที่สุดพุทธศาสนาใช้ปัญญาเพื่อบรรลุถึงปัญญา ปัญญาในชั้นที่ทำงานเพื่อให้บรรลุผลนั้นเป็นปัญญาที่เรียกว่าวิจัย วิจัยไปก็เกิดปัญญา และเกิดปัญญาพัฒนาไปจนกระทั่งปัญญานั้นเป็นโพธิ์

จุดสำคัญของการวิจัยก็คือ การค้นหาความจริง ทำให้เจอความจริง ซึ่งอาจจะหมายถึงการหาความหมายที่แท้ของสิ่งนั้นและอีกอย่างหนึ่งคือ ค้นหาสิ่งที่ดี สิ่งทีประสงค คุณค่าหรือประโยชน์ที่ต้องการ จนกระทั่งว่า ถ้าสิ่งนั้นยังไม่ได้ หรือยังไม่เป็นอย่างที่ประสงค ก็หาทางที่จะทำให้มันดีหรือให้ได้ผลอย่างที่ต้องการ

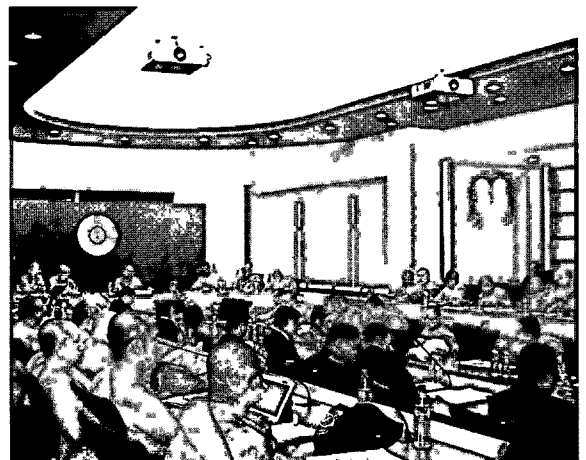
๕. การศึกษาในมิติอันหลากหลาย

๕.๑ การศึกษากับการวิจัย*

...วิจัยในฐานะเป็นไวยากรณ์ของปัญญานั้นความจริง

* ปาฐกถา ในการประชุมวิชาการประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๘ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘ ณ โรงแรมเซ็นทรัลพลาซ่า กรุงเทพฯ (พิมพ์ครั้งที่ ๒ (ปรับปรุง) - กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๑

ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกได้แสดงความเห็นในการปาฐกถาในการประชุมวิชาการประจำปี ๒๕๓๘ ณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑

การที่จะวิจัยเพื่อจะให้ได้ความจริง ให้ได้สิ่งที่ดี และหาทางทำให้ดี พร้อมทั้งให้สำเร็จนั้น จะมีปัจจัยอย่างหนึ่งที่ช่วยหนุนอยู่คือ ความเชื่อที่เป็นฐาน เช่น ความเชื่อในหลักการแห่งความเป็นเหตุเป็นผลของสิ่งทั้งหลาย ถ้าเราเชื่อหลักการนี้แล้วก็จะเป็แรงกระตุ้นให้ค้นหาความจริง เพราะว่าถ้าเราไม่เชื่อในหลักการแห่งความเป็นเหตุเป็นผล หรือในความเป็นไปตามเหตุปัจจัยแล้วก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องค้นหาความจริง และว่าโดยวิธีการมันก็ไม่นำไปสู่การค้นหาด้วยวิธีการของความเป็นเหตุเป็นผล...

อีกอย่างหนึ่งคือวิธีการในการที่จะวิจัยนั้น ท่านบอกว่าต้องเป็นโยนิโส โยนิโส คือ โดยแยบคาย เช่นว่า ค้นหาโดยวิธีการที่จะให้รู้ถึงต้นตอของสิ่งนั้น

...วิธีการวิจัยนั้น ไม่ใช่เฉพาะระเบียบวิธีที่เป็นรูปธรรมภายนอกเท่านั้น แต่ต้องเริ่มตั้งแต่วิธีคิด ถ้าไม่มีวิธีคิดที่ถูกต้องเป็นฐาน วิธีการภายนอกก็เป็นเพียงส่วนประกอบที่อาจจะไม่ได้ผลดี เพราะฉะนั้น จึงเป็นเรื่องหนึ่งที่ตั้งข้อสังเกตไว้แต่ต้น...

...ควรจะมีท่าทีแบบที่ท่านเรียกว่าเป็นผู้ **อนุรักษ** **สังจะ** (สังจานุรักษ) คือไม่หลงความเห็นตัดสินอะไรง่าย ๆ และไม่ผูกขาดสังจะ...

พลังที่ทำให้เกิดมีการวิจัยที่แท้ที่มีชีวิตชีวาและได้ผลจริงคือ **ฉันทะ** ซึ่งมีความหมายว่า

๑. ใฝ่จะเข้าถึงความจริงให้ได้
 ๒. ใฝ่ (หาทาง) ที่จะทำให้มันดีให้ได้
- นักวิจัยจะต้องมีพลังแห่งฉันทะนี้...

พอเจออะไรติดขัดก็เป็นปัญหา แต่พอปัญญามา ปัญหาทั้งหมด เพราะฉะนั้น เพื่อจะให้ข้ามพ้นปัญหาเราจึงต้องการปัญญา ปัญหาก็อยู่คู่กับปัญญา เราต้องการปัญญามาเพื่อแก้ปัญหาที่เรารู้จักการแก้ปัญหาที่แต่ละเราจึงได้ปัญญามา พูดอีกสำนวนหนึ่งว่า ทุกข์ที่เรารู้เป็นบ่อเกิดของปัญญา เมื่อข้ามพ้นปัญหา ข้ามพ้นทุกข์ก็ถึงวิมุตติ คือบรรลุนิสรภาพและนี่คือการได้ชีวิตที่ดีงาม

...ปฏิบัติการณ์สำคัญในการศึกษาที่คือ ทำอย่างไร จะให้เกิดปัญญา และในการที่จะทำให้เกิดปัญญานั้น สิ่งสำคัญก็คือการวิจัย ถ้าเราไม่มีการวิจัย คือการทำให้เกิดปัญญา ด้วยการรู้จักคิดพิจารณาค้นหาความจริง หาทางทำให้มันดี ให้มันสำเร็จให้มันพ้นทุกข์ ให้มันแก้ปัญหาได้ การศึกษาจะก้าวไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น การศึกษาและการ

วิจัยจึงเป็นเรื่องของชีวิตประจำวันเป็นหน้าที่ของชีวิตมนุษย์ ทุกชีวิต ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องที่จะมาจัดกันเป็นกิจการของ สังคม หรือเป็นการวิจัยทางวิชาการต่างๆ อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเท่านั้น แต่มันจะต้องโยงมาจากรากฐานของการวิจัยในชีวิตประจำวันด้วย

...การวิจัยคือการเปลี่ยนปัญหาให้เป็นปัญญา

...มนุษย์ยุคปัจจุบันได้มีจุดเน้นที่แคบเข้ามา

มากกว่า เขาจัดการธรรมชาติเพื่ออะไร ก็เพื่อเอาธรรมชาติ มาปรับใช้สนองความต้องการเสปบริโภคนของมนุษย์ อันนี้แหละที่เป็นเป้าหมายสำคัญในปัจจุบัน และงานวิจัยก็จะถูกครอบงำด้วยความคิดความมุ่งหมายนี้ด้วยโดยไม่รู้ตัว มันจึงกลายเป็นจุดที่เราต้องมาวิจัยกันซ้อนอีกชั้นหนึ่งว่า ความคิดความมุ่งหมายนั้นถูกต้องหรือไม่ และถ้ามันไม่ถูกต้อง เราจะต้องคิดแก้ไข .. คือทำอะไรจะให้การวิจัยไม่ตกอยู่ใต้ครอบงำแห่งอิทธิพลของฐานความคิดอันนี้ เราจะต้องสามารถวิจัยด้วยการที่ครอบงำอารยธรรมมนุษย์ชาตินี้ให้ชัด ให้ได้ เพื่อนำมนุษยชาติให้หลุดพ้นออกไปอยู่เหนือกระแส อิทธิพลของฐานความคิดที่ผิด

จุดอ่อนของยุคปัจจุบันในทางวิชาการรวมทั้งการวิจัยคือเราไม่สามารถประสานโยงจุดหมายของการวิจัยทาง มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ให้ลงเป็นอันเดียวกันได้ ว่ามุ่งหมายเพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติได้อย่างไร เพราะว่าศาสตร์ทั้ง ๓ หมวดนี้ มีขึ้นจากมนุษย์ และเพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ชาติ แต่เราไม่สามารถโยงถึงกันเป็นอันเดียวกันได้ว่าศาสตร์ทั้ง ๓ แขนงมารวมกัน เพื่อจุดหมายอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อประโยชน์แก่มนุษย์ชาติอย่างไร...

...จะต้องว่ากันให้ชัดว่าเราจะพัฒนามนุษย์ในฐานะเป็นมนุษย์ หรือพัฒนามนุษย์ในฐานะเป็นทรัพยากรมนุษย์ หรือเอาทั้งสองอย่าง

เวลานี้คิดว่าจะต้องเอาทั้งสองอย่าง คือเราต้องพัฒนามนุษย์ในฐานะที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ด้วย หมายความว่า ในด้านหนึ่งเรามองมนุษย์ในฐานะที่เป็นทุนหรือเป็นปัจจัยในการที่จะไปพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ถ้ามนุษย์มีคุณภาพดี มีความรู้ความสามารถดี เป็นแรงงานที่มีฝีมือ มีจิตใจดี เช่น ขยันหมั่นเพียร อดทน รับผิดชอบ ก็ไปช่วยพัฒนาเศรษฐกิจได้ดี พร้อมกันนั้นอีกด้านหนึ่งเราก็ต้องพัฒนามนุษย์ในฐานะเป็นมนุษย์ ด้วยความมุ่งหมายว่าทำอย่างไรให้เป็นมนุษย์ที่ดี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นมนุษย์ที่มีความสุข เป็นมนุษย์ที่มีอิสรภาพ...

...อันนี้เป็นจุดสำคัญที่ว่าการศึกษาจะต้องมาค้นหาความจริงให้ได้ว่า ฐานความคิดที่ครอบงำวิชาการและอารยธรรมมนุษย์ทั้งหมดนี้ถูกต้องหรือผิดพลาด ก่อผลดีหรือผลร้ายถ้ารู้ว่าผิดพลาดแล้ว การวิจัยก็จะเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมนุษย์ให้พ้นจากอิทธิพลของมันไปได้ ฉะนั้นการวิจัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

...ถ้าการวิจัยตั้งอยู่บนฐานของฉันทะแล้ว ก็เป็นการวิจัยที่มีชีวิตจิตใจ หรือเป็นการวิจัยที่มีหัวใจ ถ้ามีฉันทะนี้เป็นหัวใจเด่นชัดแล้ว เงิน เทคโนโลยี และระเบียบวิธีการวิจัย เป็นต้น รัฐก็ควรจะเข้าไปหนุนให้เต็มที่

...กระแสความคิดที่ครอบงำโลกในปัจจุบัน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแห่งความสำเร็จ เราจะต้องข้ามพ้นระบบแข่งขัน และวัฒนธรรมแห่งความสำเร็จไปโดยมุ่งสู่จุดหมายที่ว่าทำอย่างไรจะชีวิตดีงาม ให้สังคมดี และให้โลกนี้ดี ด้วยเหตุนี้จึงต้องวางจุดหมาย ๒ ชั้นคือ

ขั้นให้สำเร็จ ได้แก่ ขั้นชนะการแข่งขันระหว่างประเทศหรือในเวทีโลก เป็นต้น

ขั้นให้ดี คือ ไม่ใช่เพียงให้สำเร็จ แต่ต้องให้เกิดความดีงามแก่ชีวิตและสร้างสรรค์โลกให้ดีงามมีสันติสุขด้วยการที่จะวิจัยให้สำเร็จเพื่ออนาคตทั้งสองขั้นนี้ จะทำอย่างไร ก็แยกการวิจัยเป็นสองระดับ คือ

๑. วิจัยเพื่อรู้จักตัวเอง เพื่อให้เข้าถึงพื้นฐานของตัวเอง และทำตัวเองให้ดีให้ได้ แก้ปัญหาของตัวเองให้สำเร็จ

๒. วิจัยเพื่อรู้เท่าทันโลกและผู้อื่น ไม่ว่าจะเพื่อเอาบทเรียนมาใช้หรือเพื่อเอาชนะในการแข่งขันกับเขา ตลอดจนเพื่อจะช่วยเหลือโลกได้

...คนของเราบางที่มีแต่ภาพแห่งความหลงใหล นักศึกษาบางคนไปศึกษาต่างประเทศโดยไม่รู้จักสังคมของตัวเองและกลับมาโดยไม่รู้จักสังคมฝรั่งเศสที่ตนไปศึกษาเลยไม่ได้ทั้งสองอย่างที่เป็นส่วนสำคัญด้านหนึ่งของการศึกษา.

... เป้าหมายของการวิจัย ต้องให้ได้ทั้งสองอย่าง ประการที่หนึ่ง หนุนพวกที่มาวิจัยเรื่องสังคมของเราให้ตรงกับเรื่องราวด้านที่เราต้องการ ประการที่สอง หนุนคนของเราให้วิจัยสังคมประเทศนั้นๆ ที่เขาไปศึกษา

การวิจัย ๒ ระดับอย่างหนึ่งคือ ระดับวงแคบ เฉพาะเรื่องเฉพาะกรณี และอีกอย่างหนึ่งคือเรื่องระดับวงกว้างที่เป็นสภาพทั่วไป...

การวิจัย ๒ ระดับอีกอย่างหนึ่งคือ ระดับปฏิบัติการ กับระดับภูมิธรรมภูมิปัญญา ..

การวิจัยนั้นทำให้เกิดปัญญา เมื่อได้ปัญญามาแล้ว ในแง่กิจการของสังคม ก็มีปัญหาว่า

๑. ทำอย่างไรจะให้ปัญญานั้นแผ่ขยายไปสู่คนจำนวนมาก

๒. ทำอย่างไรจะให้มีคนนำไปใช้ประโยชน์จริง...

ถ้าจะคิดแข่งขันและเอาชนะกันจริงๆ ก็น่าจะมุ่งเอาชัยชนะทางปัญญา ซึ่งเป็นชัยชนะที่ดีที่สุด แต่ไม่ใช่เป็นเพียงปัญญาสำหรับแสวงหาและแย่งชิงผลประโยชน์ แต่หมายถึงปัญญาที่จะแก้ปัญหาของโลกและสร้างสรรค์สันติสุขแก่มนุษยชาติ

... ขอย้ำว่าต้องค้นกันให้ถึงที่สุดจนเข้าถึงความจริงให้ได้ ถ้าไม่ถึงความจริงจะต้องไม่ยอมหยุด และหาทางทำให้มันดีให้ได้ ถ้าทำให้ดียังไม่ได้ก็ไม่ยอมหยุด อันนี้คือคติของพระพุทธเจ้ารวมทั้งชาวพุทธและนักวิจัยที่แท้จริง

โปรดอ่านต่อฉบับหน้า

(ต่อจากฉบับที่ ๗๐)

• ดร.สุวิทย์ สุวีรางกูร
คณบดีคณะอักษรศาสตร์ มุส

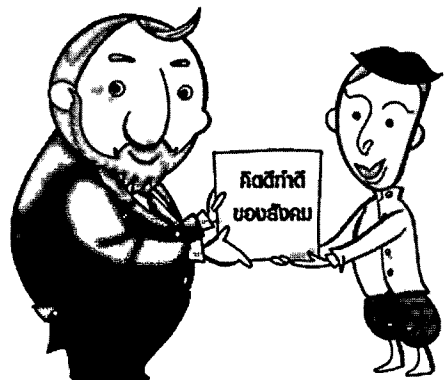
คณคนดีเป็นศรีแก่ตัว

ขาน ที่กล่าวอธิบายเรื่องของคนเลวที่ผ่านมามากคิดพิจารณาตรวจสอบในทางตรงกันข้าม ก็จะเป็นเรื่องของคนดีหรือบัณฑิต (สัตบุรุษ ปราชญ์หรือเมธี) และจะพบสังฆธรรมอยู่ข้อหนึ่งว่า ในโลกใบนี้ จะมีความจริงอยู่หลายอย่าง ซึ่งเป็นของคู่กันและอยู่ตรงกันข้ามกัน กล่าวคือ มีมืด-สว่าง ชาว-ดำ ดี-ชั่ว หญิง-ชาย และมีคนดีก็ต้องมีคนเลว ความจริงของโลกในแง่มุมหนึ่งก็เป็นอย่างนี้ จึงจะขอกล่าวอธิบายบรรยายโดยย่อ ดังนี้

อะไรคือคนดี

ใครคือคนดี ทำไม คบหาแล้ว หรือการคบหาบัณฑิต (ปณฺฑิตานํ เสวนา) จึงมีแต่ความดีมีแต่ได้ ความหมายตามการศึกษาแบบพุทธ บัณฑิตหรือคนดี คือคนที่รู้จักดำเนินชีวิตด้วยปัญญา ใช้ชีวิตอย่างฉลาดและถูกต้องเหมาะสม ใช้ชีวิตอย่างมีจุดหมายปลายทาง เป็นคนรู้ความจริงสิ่งทั้งหลาย รู้เหตุ-ผล ดี-ชั่ว ถูก-ผิด ควร-ไม่ควร ประโยชน์-ไม่ใช่ประโยชน์ ไม่ว่าจะในปัจจุบันหรืออนาคต ในโลกนี้หรือโลกหน้า แล้วพยายามคิดสร้างทำให้บรรลุจุดหมาย กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือคนที่ชอบคิดพูดทำดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ทางร่างกายหรือพฤติกรรมกระทำ ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ชอบลักขโมยของคนอื่น ไม่ชอบประพฤติดิตลูกเมียคนอื่น ทางวาจาหรือพูดจา ไม่พูดเท็จ ส่อเสียด คำหยาบ ไม่พูดเพื่อเจ้าไร้สาระ และทางจิตใจหรือความคิด ไม่โลภ

อยากได้ของคนอื่น ไม่คิดร้ายผู้อื่น และมีความเห็นถูกต้องมีเหตุผล (กุศลกรรมบถ ๑๐ ทางแห่งกุศลหรือความดีงามเจริญ) แสดงให้เห็นว่า คนจะดีได้ต้องด้วยปัญญาและการกระทำจริง รู้ความจริงสิ่งทั้งหลาย ความจริงมีเหตุผล ความจริงสิ่งดีงาม แล้วทำหรือบริหารจัดการอย่างมีเหตุผล และถูกต้องดีงาม

แบบลักษณะคนดี

ไม่ต้องสงสัย บัณฑิต คนดี คนฉลาด นักปราชญ์ คนเจริญ เป็นคนพวกเดียวกัน เมื่อมารู้เข้าใจอย่างนี้ ควรคบหาสมาคม ควรเข้าไปใกล้ เข้าไปใช้ชีวิตร่วม เป็นพวก เป็นมิตร และรับใช้คนเหล่านี้ คนประเภทนี้เป็นมิตรเป็นเพื่อน เป็นสามิภรรยาพ่อแม่ มีแต่ความดีมีประโยชน์ มีแต่ได้ ไม่มีเสีย ให้ดูสังเกตที่พฤติกรรมกระทำ ไม่ใช่ใบปริญญา ใส่สูทผูกไท พุดภาษาอังกฤษได้ และนั่งรถยนต์คันงาม หรือ

ไม่ดูทั้งสอง ทั้งข้างนอกและภายใน เพื่อความถูกต้องแม่นยำ แต่ถ้าคิดพิจารณาตามความจริงเหตุผล คนส่วนใหญ่มักดูกันที่รูปลักษณ์ภายนอก หน้าตา บุคลิกภาพ ซึ่งมองเห็นได้ง่าย จากนั้น สังเกตดูคุณสมบัตินภายใน ความรู้ความสามารถ ความดีมีคุณธรรม และสุดท้าย ดูหน้าที่ความรับผิดชอบ อันเป็นหน้าที่การงาน สามารถทำให้ดีเรียบร้อยสมบูรณ์ได้ หรือเปล่า เพราะอาชีพและการทำางาน เป็นที่มาของรายได้ อันเป็นบ่อเกิดความสัมพันธ์มั่นคงทางสังคม คนที่มีอาชีพการงานดีมั่นคง จะเป็นคนที่สามารถดูแลพึ่งตนเองได้

นอกจากลักษณะพฤติกรรมดังที่กล่าวมา ยังมีข้อให้กำหนดสังเกตคนดีเพิ่มเติมว่า คนดีที่เป็นบัณฑิตชอบแนะนำชักชวนถูกหรือในสิ่งที่ควรแนะนำ ชอบทำสิ่งที่เป็นธุระ ชอบแนะนำดี ไม่ชอบโกรธ และรู้จักวิธีแนะนำหรือระเบียบวินัย เพื่อความรู้เข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงขออธิบายบรรยายเหตุผลเพิ่มเติมว่า ลักษณะพฤติกรรมของคนดีหรือบัณฑิตนั้น ต้องเป็นคนมีเหตุผล รู้ดีรู้ชั่ว ถูกหรือผิด ควรหรือไม่ควร รู้เหตุแห่งความเจริญและเสื่อม แล้วทำอย่างมีเหตุผลตามความเป็นจริง จะไม่แนะนำชักชวนชั่วชวนในทางที่ผิดเสียหาย ในทางที่ไม่ดีมีแต่ความเสื่อมเสีย อันมีผลเป็นทุกข์หรือปัญหา ถ้าต้องการมีชีวิตเศรษฐกิจที่ดีจะต้องรู้เหตุผลซึ่งมีความโยงใยสัมพันธ์กันหลายด้าน เพื่อการมีชีวิตที่ดีไม่ทุกข์ไม่ลำบากยากจนเดือดร้อน ต้องฉลาดรู้จักแสวงหาทรัพย์ รู้จักเก็บรักษาใช้จ่ายประหยัดดอดออม รู้จักคบหาเพื่อนที่ดี และรู้จักประมาณในการดำเนินชีวิตเศรษฐกิจอย่างพอเพียงมีเหตุผล ก็จะมีชีวิตดีไม่ยากจนไม่ทุกข์ไม่ลำบากเดือดร้อน มีแต่ความเจริญรุ่งเรืองความสุขปลอดภัยมั่นคง แต่หากเป็นคนเกียจคร้านไม่รู้จักแสวงหาทรัพย์และหาทรัพย์ในทางลัด ประมาทไม่รู้จักเก็บรักษาใช้จ่ายประหยัด

อดออม คบคนชั่วเป็นมิตร ใช้ชีวิตไม่รู้จักประมาณพอดีมีเหตุผล ก็จะพบแต่ความยากจนทุกข์ยากลำบากเดือดร้อนตลอดไป ดังนั้น จึงขอสัตย์สุจริต เป็นนิจขยัน ประหยัดให้มั่น หันหลังให้อบาย ... คนขี้เกียจจะหาศิลปะที่ไหนได้ คนไม่มีศิลปะจะหาทรัพย์ที่ไหนได้ คนไม่มีทรัพย์จะหามิตรที่ไหนได้ และคนไม่มีมิตรจะหาความสุขที่ไหนได้ เพราะนี่เป็นความจริง และสามารถคิดเข้าใจได้

ขอปรึกษาเอาแต่สิ่งที่เป็นธุระหรือสาระ มองหาแต่สาระหรือคุณค่าความหมายแท้ รู้เข้าใจเหตุผลคนสังคมฐานะวัยและกาลเวลา อันไหนควรทำก่อนหลัง เป็นการรู้จักคิดทำดีและมีการวางแผนเป็นขั้นตอน เช่น วัยเด็กหรือวัยเริ่มต้น (ปฐมวัย ๐-๒๕ หรือ ๓๐) เป็นวัยแห่งการศึกษาเรียนรู้ ทาความรู้ใส่ตน และเป็นวัยแห่งการสร้างสรรคพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรตั้งหน้าตั้งตาเรียนหนังสือ ก็ต้องทำเต็มที่ ทำให้ดีสมบูรณ์ และรู้จักช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานตามฐานะวัยและโอกาส วัยหนุ่มสาวหรือวัยทำงาน (มัธยมวัย ๓๐-๕๐) ทำงานสร้างฐานะ เป็นการก่อร่างสร้างตัวและฐานะทางสังคมให้มั่นคง ก็ต้องรู้จักหน้าที่ทำไม่บกพร่องเสียหายเป็นการรู้จักใช้ชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสมไม่เหลวไหล และวัยสุดท้ายหรือวัยผู้ใหญ่ (ปัจฉิมวัย ๕๑ ขึ้นไป) เป็นวัยสร้างประโยชน์ สร้างคุณงามความดี เพื่อเป็นตัวอย่างและแบบอย่างแก่อนุชนคนรุ่นหลัง จารึกชื่อฝากความดีเอาไว้ และในขณะที่เดียวกัน ต้องรู้จักแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุนคุณงามความดีเพื่อเป็นเสบียงในการเดินทางในภพชาติต่อไป เรียกได้ว่า เป็นผู้รู้อย่างแท้จริงและไม่ประมาท ในแต่ละวัยล้วนเต็มไปด้วยศาสตร์และศิลป์หรือปัญญาและการกระทำในการดำเนินชีวิต พลัดไม่ได้เลย และไม่ควรรปล่อยกาลเวลาแห่งวัยให้ล่วงเลยโดยเปล่าประโยชน์ จากเหตุผลดังที่กล่าวมา วัยเด็กเป็นวัยที่สร้างสรรค์พัฒนาแต่ก็ผิดพลาดง่าย (แต่ก็ไม่เป็นไร เพราะเจ้ายังเด็กยังอ่อนต่อโลกกว้าง ก้าวแรกที่พลาดพลั้ง คือก้าวหลังที่มั่นคง ก้าวหนึ่งที่พลาดไป คือก้าวใหม่ที่มั่นคง) วัยหนุ่มสาวเป็นวัยแห่งการต่อสู้ และวัยชราเป็นวัยแห่งความสุขหรือทุกข์ สมหวังหรือผิดหวัง ไม่ใช่มีหวังแต่ชอบของชม ชมเด็กสวย สละสลวยของเก่าและเก่าความหวังทั้งหมดก็ขึ้นอยู่กับเหตุผลที่ทำมาทั้งในอดีตและปัจจุบัน ชอบอย่างไรก็เลือกทำเอาเองตามใจหวัง

ส่วนการชอบแนะนำให้ทำดี ก็คือ ไม่แนะนำให้ฆ่าสัตว์ ลักโมย โทกทลอลกวาง ไม่ดื่มสุรายาเสพติด ไม่เที่ยวเตร่

ไม่หลงไหลมัวเมาในอบายมุข เป็นต้น ไม่ชอบโกธรร สามารถ
ข่มจิตข่มใจได้ ใครมาพูดมาบอกมาแนะนำชักชวน ก็น้อมใจ
รับฟังด้วยดีอย่างมีเหตุผล เป็นแบบลักษณะคนว่านอนสอนง่าย
ไม่ถึงตัวอวดดี ไม่ดื้อแข็งกระด้าง เห็นคำสอนบอกกล่าว
เป็นการชี้ทางแห่งสวรรค์และขุมทรัพย์ ไม่นึกโกรธเคือง
ยอมทำตามหรือไม่ทำตามก็ขึ้นอยู่กับความจริงและเหตุผล
และสุดท้าย เป็นผู้รู้หลักการเหตุผล ความจริงสิ่งทั้งหลาย
ความจริงสิ่งสากล ความจริงสิ่งดงาม รู้กฎเกณฑ์กติกา
ระเบียบวินัย มรรยาททางสังคม สิ่งนี้ควรทำ ก็ทำตาม สิ่งนั้น
ไม่ควรทำ ก็ไม่ทำ ดังนั้น การได้พบเห็น ได้พบเจอ ได้
สมาคมกับคนอย่างนี้ เป็นความดีเจริญ เต็มไปด้วยความสุข
สบายใจไร้ทุกข์กังวล ซึ่งสามารถใช้สติปัญญาฝึกคิดตรวจสอบ
ก็เข้าใจได้เอง

บัณฑิตทางโลกและธรรม

คำว่า “บัณฑิต” แปลว่า ผู้รู้ ผู้มีการศึกษาหรือปัญญา
ตามความหมายทางสังคมโลก หมายถึงผู้ที่สำเร็จการศึกษา
ในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ในระดับใดระดับหนึ่ง (ตรี-โท-เอก)
และจากมหาวิทยาลัยใดวิทยาลัยหนึ่งทั้งในและต่างประเทศ
เป็นการมุ่งเน้นไปที่ระดับการศึกษาและใบปริญญา ที่ชาวโลก
ต่างเห็นพร้อมยอมรับกัน ส่วนความหมายทางธรรมหรือ
ตามความเป็นจริง หมายถึงผู้มีปัญญาเช่นกัน แต่เป็นปัญญา

ความรอบรู้เข้าใจถูกต้องชัดเจนถ่องแท้ รู้สิ่งทั้งหลายตาม
ความเป็นจริง รู้เหตุผล รู้ดีรู้ชั่ว รู้ถูกรู้ผิด รู้ว่าควรไม่ควร
รู้คุณรู้โทษ รู้ว่าประโยชน์ไม่ใช่ประโยชน์ เป็นความฉลาด
สามารถรู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องแม่นยำ แล้วนำไป
ปฏิบัติให้สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างถูกต้องเหมาะสม
ก่อให้เกิดความดีงามเจริญสำเร็จ จึงสมควรเป็นผู้ได้รับปริญญา
แปลว่า รอบรู้ รู้เข้าใจตามความเป็นจริง แล้วฝึกฝนอบรม
พัฒนาตน ให้มีพฤติกรรมการทำดี จิตใจดีมีคุณภาพคุณธรรม
และมีปัญญาดี หรือมีความรู้ดีและประพฤติดี (= ศิล สมาธิ
ปัญญา, วิชชา-จรณ หรือปัญญากับศีล) ที่สุดหมดสิ้นความ
โลก โกรธ หลง จึงเรียกได้ว่า เป็นบัณฑิตที่ดีสมบูรณ์แบบ มี
ปริญญาที่แท้จริง ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็มีแต่ประโยชน์สุขเกื้อกูล
ทั้งแก่ตนเองและคนอื่น

ในระหว่างบัณฑิตทั้งสองที่กล่าวมานี้ พระพุทธเจ้า
ได้พยายามสอนเน้นเตือนให้พยายามค้นหาและคบหาบุคคล
ผู้มีลักษณะบัณฑิตทางธรรมหรือเป็นบัณฑิตจริงๆ ทั้งทาง
ร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นคนมีความรู้จริง ประพฤติปฏิบัติ
จริง ทำอะไรก็ทำจริง เรียกได้ว่า จริงกาย จริงวาจา และ
จริงใจ พฤติกรรมของคนดีจริงๆ ไม่มีโทษพิษภัย ทำอย่างถูกต้อง
ต้องมีเหตุผล มีแต่ประโยชน์สุขเกื้อกูลฝ่ายเดียว คบหาแล้ว
มีแต่ได้ ไม่มีเสีย และไม่มีปัญหา

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

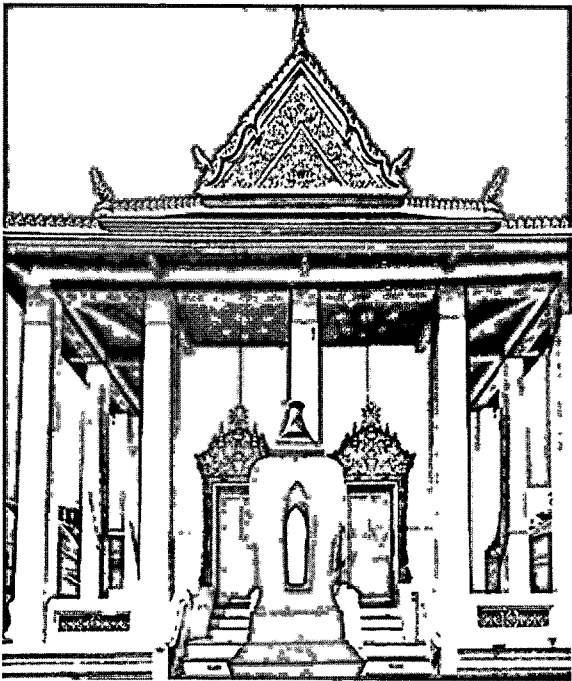
วัดจักรวรรดิราชาวาส ๕ ทรงสร้าง

(ต่อจากฉบับที่ ๖๙)

• พจนานุกรม สุพรรณกุล

(ตอนที่ ๕)

๕. วัดมกุฏกษัตริยาราม

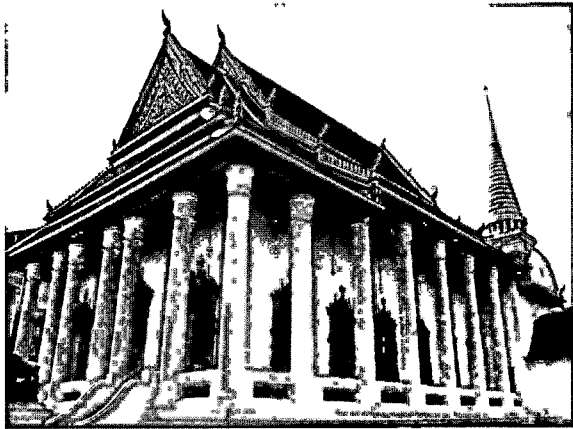

วัดมกุฏกษัตริยาราม เป็นพระอารามหลวงชั้นโท ชนิดราชวิหาร ตั้งอยู่ที่แขวงบางขุนพรหม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาวัดโสมนัสวิหาร เพื่อถวายแก่สมเด็จพระนางเจ้าโสมนัสสวณนาคีที่เสด็จสิ้นพระชนม์ในปี

พ.ศ. ๒๓๙๙ แล้ว ทรงมีพระราชดำริว่าในสมัยอยุธยาการสร้างวัดนิยมสร้างตามริมคลองเมือง อีกทั้งวัดที่กษัตริย์ทรงสร้างก็มักจะวางขนานเคียงข้างกับวัดที่พระมหากษัตริย์สร้างเช่นกัน อย่างที่เรียกกันเป็นสามัญว่า วัดผัว วัดเมีย เช่น พระเจ้าบรมโกศทรงสร้างวัดกุฎีดาวที่ริมคลองวัดกุฎีดาวติดกับวัดสมณโกฏิของพระมหากษัตริย์ ด้วยเหตุนี้จึงมีพระราชประสงค์ที่จะสร้างวัดสวนพระองค์เคียงคู่กับวัดโสมนัสวิหารของพระมหากษัตริย์ ริมคลองผดุงกรุงเกษมตามคติดังกล่าวเช่นกัน แล้วพระราชทานนามว่า วัดมกุฏกษัตริยาราม ตามพระปรมาภิไธยของพระองค์ โดยโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นแม่กอง สมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมขุนราชสีหวิกรม เป็นนายช่าง งานก่อสร้างคงเริ่มในราวปลายปี พ.ศ. ๒๔๐๙ โดยการก่อสร้างส่วนของฐานรากอาคารต่าง ๆ นั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ มาวางศิลาฤกษ์ในปี พ.ศ. ๒๔๑๐ และทรงกำหนดฤกษ์เปิดวัด ณ วันศุกร์ เดือน ๘ ขึ้น ๗ ค่ำ ปี พ.ศ. ๒๔๑๑ ซึ่งหลังจากทรงเปิดวัดได้เพียง ๙๙ วัน พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงสวรรคต โดยที่การก่อสร้างต่าง ๆ ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ จวบจนถึงสมัยต้นรัชกาลที่ ๕ จึงได้มีการสร้างเพิ่มเติมจนแล้วเสร็จ ปัจจุบันมี สมเด็จพระวันรัต (จุนท์ พรหมคุตโต) เป็นรักษาการเจ้าอาวาส

วัดมกุฏกษัตริยารามนั้น ทำแผนผังคล้ายกันกับของวัดโสมนัสวิหารแทบทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นขนาดของ

พื้นที่ที่ใกล้เคียงกันคือประมาณ ๖๕ x ๑๔๐ เมตร หรือการหันหน้าวัดไปทางทิศเดียวกัน หรือการสร้างคูน้ำแยกจากคลองผดุงกรุงเกษมโอบล้อมรอบพื้นที่วัดทั้งหมด รวมทั้งการกำหนดตำแหน่งที่ตั้งและลักษณะของเขตพุทธาวาสและสังฆาวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้เป็นวัดที่มีมหาสิมาเช่นเดียวกัน แต่ในแง่ของความแตกต่างนั้น ดูเหมือนจะมีเพียงสิ่งเดียว คือ แนวแกน ในขณะที่วัดโสมนัสวิหารให้แนวแกนตั้งเป็นแกนประธาน แต่ของวัดมกุฏกษัตริยารามกลับใช้แนวแกนฉาก กล่าวคือ ในส่วนของเขตพุทธาวาสยังคงใช้องค์ประกอบของผังที่สำคัญ ๓ ประการ คือ พระวิหาร พระเจดีย์ และพระอุโบสถ โดยองค์ประกอบทั้งสามตั้งอยู่ในแนวกึ่งกลางของผัง มีพระวิหารอยู่ตอนหน้า ตอนท้ายพระวิหารซีกกระเบื้องคดโอบรอบพระเจดีย์ไว้ภายในเช่นกัน แต่ตัวพระอุโบสถกลับวางในทิศขวางกับตัวพระวิหาร ทำให้แนวแกนประธานกลายเป็นสองแนวตั้งฉากซึ่งกันและกัน สำหรับเขตมหาสิมานั้น ตำแหน่งแสดงเขตยังคงใช้มุมทั้งสี่ของกำแพงแก้วชั้นนอก แต่มีรูปแบบของมหาสิมาที่เปลี่ยนไปคือ ที่วัดมกุฏกษัตริยารามนี้ทำรูปสิมาแบบโปร่งเป็นที่หมาย

พระวิหาร มีเค้าแบบเดียวกับพระวิหารวัดโสมนัสวิหาร ทั้งลักษณะผัง อาคาร และขนาด จะแตกต่างกันบ้างก็เป็นลักษณะขององค์ประกอบอาคาร พระวิหารนี้มีขนาดกว้างยาวประมาณ ๑๒ x ๒๒.๕ เมตร แบ่งเป็นเจ็ดห้อง (ไม่รวมพะไล) หน้าบันคงเป็นอย่างชนิดกระเท่เชอร์ มีเครื่องลายของปูนปั้นปลายทำรูปหัวนาค ลายหน้าบันปั้นปูนประดับกระจกสี ตรงกลางทำเป็นรูปพระมหาพิชัยมงกุฎประดิษฐานบนพานแว่นฟ้า สองข้างพานมีฉัตรประกอบ โดยมีลายประกอบชนิดกระหนก้านชดช้อทางโต สำหรับพระประธานที่ประดิษฐานในพระวิหารนี้มีพระนามว่า พระพุทธวิชรมงคล

ระเบียงคค ลักษณะของรูปแบบ มีการลดชั้นหลังคาตลอดจนขนาดใกล้เคียงกับระเบียงคค วัดโสมนัสวิหาร โดยที่วัดมกุฏกษัตริยารามนี้ขนาดระเบียงคคมีความยาวแต่ละด้านประมาณ ๕๐ เมตร ผนังภายนอกก่ออิฐ ภายในเปิดโล่งมีประตูเข้าออกตอนกึ่งกลางแต่ละด้าน สำหรับเสารับชายคาด้านในตั้งเป็นเสาลอยชนิดเสากลม บัวเสาทำเป็นบัวแบบดอริก แต่ไม่ประดับลายมุขทางเข้าออกของระเบียงคค จะทำเป็นช่องคูหาแหลมแบบเดียวกับวัดโสมนัสวิหาร

พระอุโบสถ เป็นอาคารที่มีขนาดกว้างยาวประมาณ ๗.๓ x ๑๕ เมตร แบ่งเป็นห้าห้อง (ไม่รวมพะไล) มีพะไลซึกถึงกันโดยรอบ หน้าหลังด้านสกัดทำบันไดขึ้นลงสองข้าง รูปทรงอาคารเป็นชนิดเดียวกับพระวิหาร หากแต่มีขนาดเล็กกว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ตลอดจนการลดชั้น และซ้อนชั้นของตับหลังคาคล้ายกับพระวิหารแทบทุกประการ นอกจากนั้นกฎเกณฑ์การกำหนดลักษณะแบบแผน และตำแหน่งขององค์ประกอบต่าง ๆ ก็ใช้ระบบเดียวกับข้อแตกต่างระหว่างพระอุโบสถ และพระวิหารของวัดโสมนัสวิหาร คือเสาพะไลใช้อย่างชนิดเสาสีเหลี่ยม เฉพาะด้านสกัดใช้เสาเป็นจำนวนสี่

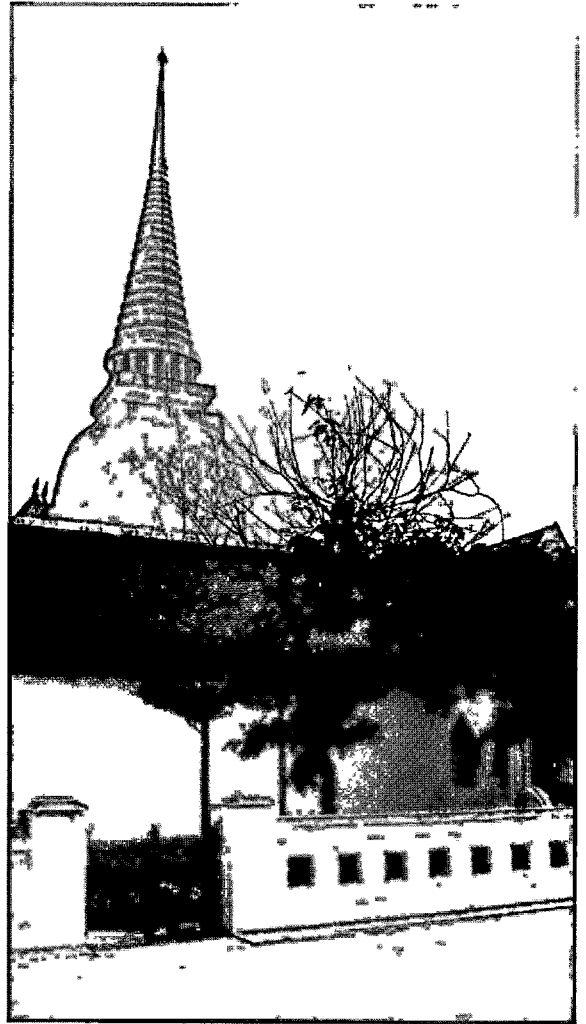

โดยมีเสากลางอยู่ในตำแหน่งศูนย์กลางอาคาร ระหว่างเสาก่อผนังกระเบื้องกรวดด้วยกระเบื้องปรุเคลือบสีอย่างจีน ประตูทางข้างด้านหน้าต่างบันปุ่นเป็นลายแบบอย่างเทศเปิดทองประดับกระจกสีเช่นกัน โดยกลางยอดซุ้มปั้นรูปพระมหาพิชัยมงกุฏ มีฉัตรประกอบ มีอักษรเลข ๔ กำกับ เพื่อเน้นถึงความหมายเฉพาะแห่งรัชกาลนั่นเอง ส่วนภายในอาคารทำเป็นห้องโถงไม่มีเสาร่วมใน มีบุษบกประดิษฐานพระพุทธรูปประธาน ผนังโดยรอบเขียนภาพจิตรกรรมเกี่ยวกับประวัติพระอัครสาวก ๑๑ องค์ ระหว่างกรอบหน้าต่างเขียนภาพประวัติพระอัครสาวกาอีก ๙ องค์เช่นกัน ส่วนชอกบานประตูหน้าต่างเขียนเป็นรูปสิ่งต่าง ๆ ที่สงฆ์พึงปฏิบัติอันเนื่องในธรรมวินัย เช่น รูปต้นไม้ที่มีผลใหญ่อันไม่ควรแก่การป่านะ รูปสัตว์ที่มีเนื้ออันไม่ควรฉัน เป็นต้น ในส่วนของเครื่องบนหลังคานั้น คงแบบแผนหน้าบันชนิดกระเท่เซร เช่นเดียวกับพระวิหาร แต่ลายหน้าบันดูเหมือนจะเน้นลักษณะของระเบียบอย่างไทยมากกว่า โดยทำโครงลายซ้อนอยู่ภายในกรอบสองชั้น แบบเดียวกับลายหน้าบันพระวิหารวัดตรีศกเทพ คือตอนกลางทำรูปพระมหาพิชัยมงกุฏประดิษฐานบนพาน มีฉัตรเครื่องเสลาประดับภายในกรอบสามเหลี่ยมแบบรั้วร้อย อีกชั้นหนึ่ง นอกสุดเป็นลายก้านชดช่อทางโต และเฉพาะที่เครื่องล่างของนั้นการทอดเส้นและการประดับสะดุ้งของตัวล่างยอดดูเป็นจริงจังกว่กว่าพระวิหาร

พระอุโบสถนี้ตั้งอยู่บนฐานไพทียกพื้นเช่นเดียวกับพระอุโบสถวัดโสมนัสวิหาร มีสิมาโปร่งซึ่งเป็นมหาสิมาชั้นในประดับตามมุมแบะกึ่งกลางด้านทุกด้าน มีพนักกำแพงแก้วซึกถึงกัน ระยะเวลาของสิมันตริกนั้นมิขนาดใกล้เคียงกับวัดโสมนัสวิหาร แต่สุดเขตสิมันตริกด้านในซึ่งเป็น เขตชั้นพลีมานั้นไม่มีใบสิมาแสดง คงจะละไว้ในฐานเข้าใจว่าขอบเขตของอาคารนั่นเองที่เป็น เขตชั้นพลีมา

พระเจดีย์ ตั้งอยู่หลังพระวิหาร เป็นเจดีย์ทรงกลมแบบลังกา ฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมสูง ๖ คอก มีวิหารคดล้อมรอบ สูง ๒๐ วา (๔๐ เมตร) ภายนอกเป็นเจดีย์สี่ขา

ส่วนเขตสังฆาวาสนั้น แต่เดิมครั้งสมัยรัชกาลที่ ๔-๕ วางเขตสังฆาวาสวางขนานซ้ายขวาของเขตพุทธาวาส

(ด้านขวาเป็นหมู่คณะกุฎิสงฆ์ ส่วนด้านซ้ายเป็นกุฎิสำหรับพระสงฆ์กรรมฐาน) เช่นเดียวกับวัดโสมนัสวิหาร แต่ปัจจุบันเขตสังฆาวาสวางขนานอยู่ด้านขวาของเขตพุทธาวาสแบ่งหมู่กุฎิเป็นคณะ ๓ คณะ คือ หน้า กลาง และท้าย

สรุป วัดมกุฏกษัตริยาราม สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๐ มีการวางแผนผังเป็นแบบขนาน คือ ตำแหน่งเขตพุทธาวาสอยู่ตรงกลาง เขตสังฆาวาสวางขนานอยู่ด้านซ้ายและด้านขวาของเขตพุทธาวาส มีรูปแบบวัด โดยวางพระวิหารอยู่หน้าพระเจดีย์ พระอุโบสถ ส่วนสิมาเป็นแบบสิมา ๒ ชั้น คือ มหาสิมาและชั้นพลีมา

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

• สุวัฒน์ ตรีบุญสุข

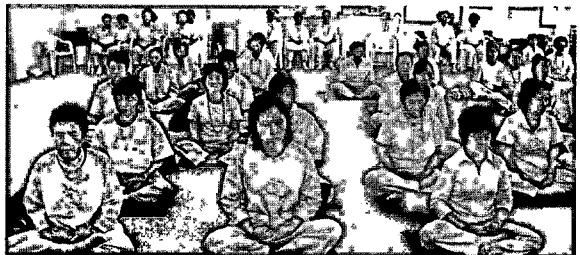
บทนำ

เมตตา ภาวนาหรือเมตตาสมาธิ คือการฝึกจิตให้เกิดความเมตตา แทนความโกรธซึ่งเป็นอกุศลจิต และอาจนำไปสู่การละเมิดศีล ๕ ไม่ข้อใดก็ข้อหนึ่งหรือหลายข้อได้ เมตตาภาวนานี้ ท่านภิกษุวิสุทธาจารย์ พระภิกษุชาวมาเลเซีย ผู้ซึ่งได้รับการบรรพชา อุปสมบทจากพระวิปัสสนาจารย์ชาวพม่าชื่อ อุ ปัณทิต ได้ศึกษาอบรมอย่างแตกฉานจากพระอุปัชฌาย์ ท่านได้แต่งหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ Curbing Anger, Spreading Love แปลว่า การขจัดความโกรธและการแผ่เมตตา

จากหนังสือเล่มนี้ ภิกษุวิสุทธาจารย์ได้อธิบายหลักการหรือวิธีการกำจัดความโกรธไว้ ๑๖ ข้อ คือ ๑) มีสติ ๒) มีความเด็ดเดี่ยวในการทำให้จิตสงบ ๓) ศึกษาตัวอย่างอันดีงามจากพระพุทธเจ้า ๔) พิจารณาว่าสักวันหนึ่งเราต้องตาย ๕) พิจารณาถึงผลร้ายของความโกรธ ๖) ส่องกระจกดูสีหน้าของตนเองเวลาโกรธ ๗) พิจารณาว่าเราต้องได้รับผลของการกระทำทุกอย่างของเราไม่ช้าก็เร็ว ๘) พิจารณาข้อดีของคนอื่น ๆ ๙) นิ่ง ๑๐) ไม่มีใครไม่ถูกนิมิตา ๑๑) โกรธกันทำไม ๑๒) ใครโกรธ ๑๓) พิจารณาว่าเรามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคนทุกคน ๑๔) ให้อภัย ๑๕) ทบทวนประโยชน์ของเมตตา ๑๖) ให้ของขวัญแก่คนที่เราโกรธ แต่วิธีปฏิบัติที่ได้ผลดีทีสุดน่าจะเป็นเมตตาภาวนา หรือ เมตตาสมาธิ

วิธีปฏิบัติเมตตาสมาธิ

ท่านภิกษุวิสุทธาจารย์อธิบายวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้ :
เมตตาสมาธิ เหมาะอย่างยิ่งสำหรับบุคคลผู้มี อารมณ์โกรธ, ผู้โกรธง่าย, ผู้มีความเคียดแค้น ยากที่จะลืม และยากที่จะให้อภัย, ผู้มีความเกลียดชังและโกรธเคือง, ผู้มีอารมณ์ร้อน บรรดาผู้ที่เดือดร้อนเพราะความโกรธก็ได้พบอย่างมีความสุขว่า อารมณ์ร้ายของพวกเขาหายไป หลังจากได้ปฏิบัติเป็นประจำ แม้แต่บรรดาผู้ที่ไม่มียารักษาใจ ก็จะประโยชน์หลายอย่างจากการปฏิบัตินี้ด้วย เพราะเราทุกคนย่อมมีอารมณ์โกรธเป็นบางครั้ง และการปฏิบัติเมตตาสมาธิก็ช่วยให้มีอารมณ์เย็นลงได้มาก แม้ว่าเราจะพูดถึงประโยชน์หลายอย่างในปัจจุบัน การปฏิบัติเมตตาสมาธินั้นในที่สุดแล้วก็เป็น การปฏิบัติหน้าที่เพื่อตนเอง ด้วยการปฏิบัติเมตตาสมาธิเป็นประจำ ในที่สุดเราก็ได้พัฒนาความรักเพื่อความรัก เพื่อบรรเทาความทุกข์ของผู้อื่น และเพื่อส่งเสริมมิตรไมตรี ความดีใจและความสุข ประโยชน์ทั้งหลายที่เรากล่าวถึงในที่นี้ไม่สำคัญและเป็นเรื่องรอง แต่ในระยะแรก ประโยชน์เหล่านั้นก็สามารถใช้เป็นแรงจูงใจในการนำมาปฏิบัติได้

วัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของสมาธิ ก็คือเพื่อให้จิตเป็นสมาธิ คือ มีอารมณ์เป็นหนึ่ง เมื่อจิตตั้งมั่นในอารมณ์เดียวแล้ว จิตก็มั่นคง สงบและนิ่ง ในขณะที่นั้น แนวโน้มที่จิตจะท่องเที่ยวไปที่อื่น ก็ถูกขัดขวาง อย่างน้อยก็ในขณะที่จิตยึดมั่น หรือ ดุดดิมในอารมณ์ของสมาธิ เป็นประสบการณ์ที่สุขุมและอ่อนโยนมาก เมื่อเราเข้าถึงความสงบอย่างนี้ ความสงบคือความไม่มีความคิด ความสงบคือจิตมีอารมณ์เดียว ยึดติดในอารมณ์เดียว จิตนิ่งสงบเหมือนเปลวเทียนซึ่งเมื่อไม่มีลมพัด ก็ส่องสว่างคงที่ไม่มีการกระพริบ

หลักการก็คือ การทำให้จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง คือ ตั้งมั่นในอารมณ์ของสมาธิ ในกรณีของเมตตาสมาธิ อารมณ์ที่ใช้ก็คือ ความคิดเรื่องความรักความหวังดี ความปรารถนาให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง มีหลักการหลายอย่างที่เราสามารถใช้ในการแผ่เมตตา และในการทำให้จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่ง ในที่นี้ เราจะกล่าวถึงวิธีการข้อหนึ่งที่สามารถใช้ปฏิบัติอย่างได้ผล

คำแผ่เมตตาข้างล่างนี้ทั้งภาษาไทยและบาลีคือ หลักปฏิบัติสำคัญในการเจริญเมตตาสมาธิ :

ขอให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจงอย่ามีเวรมีภัยเลย
 ขอให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจงอย่าเบียดเบียนกัน
 และกันเลย
 ขอให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจงอย่ามีความทุกข์กาย
 ทุกข์ใจเลย
 ขอให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจงมีความสุขกายสุขใจ
 รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด..

ถ้าภาวนา หรือ บริกรรมเป็นภาษาบาลีก็จะจำได้ง่ายขึ้น

สัพเพ สัตตา อะเวรา โทนตุ
 สัพเพ สัตตา อัปเพยาปัชฌา โทนตุ
 สัพเพ สัตตา อะนีมา โทนตุ
 สัพเพ สัตตา สุขี อัตตานัง ประิหะรันตุ

คำแผ่เมตตาทั้งภาษาไทยและภาษาบาลีนี้สามารถจำได้ง่าย ผู้ปฏิบัติต้องบริกรรม คือ กล่าวคำแผ่เมตตาเหล่านี้ ซ้ำแล้วซ้ำอีกในใจของตน คือ นึกคำแผ่เมตตาเหล่านั้นในใจเท่านั้น ไม่ต้องเปล่งเสียง ถ้าเปรียบจิตกับคอมพิวเตอร์แล้ว ความคิด ความปรารถนาติดต่อผู้อื่น สัตว์อื่น ก็คือโปรแกรมข้อมูลที่ถูกใส่เข้าไปในคอมพิวเตอร์จนเต็ม เมื่อเราบริกรรมคำแผ่เมตตาในใจ จิตก็จะเริ่มรวมศูนย์อยู่ที่อารมณ์ คือ ความเมตตา หรือ ความรักความปรารถนาติดต่อผู้อื่น ความคิดภายนอกทั้งหลายก็ถูกกันออกไปและในที่สุดก็ไม่สามารถเข้าไปในจิตได้ ในขณะที่นั้น จิตก็เป็นสมาธิมีอารมณ์เป็นหนึ่ง แล้วเราก็ได้พบความสงบนิ่งของจิตเป็นพิเศษ

ก่อนกล่าวถึงเรื่องอื่นๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติ ขออธิบายความหมายของคำแผ่เมตตา ๔ บรรทัด คือ :

สัพเพ สัตตา อะเวรา โทนตุ
 สัพเพ สัตตา อัปเพยาปัชฌา โทนตุ
 สัพเพ สัตตา อะนีมา โทนตุ
 สัพเพ สัตตา สุขี อัตตานัง ประิหะรันตุ

ซึ่งเราต้องใช้บริกรรม เมื่อทราบความหมายของคำแผ่เมตตาแล้ว เราก็จะรู้โดยธรรมชาติว่า มันหมายความว่าอย่างไร เมื่อเราแผ่เมตตาจิตออกไป

๑. ขอให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจงอย่ามีเวรมีภัยแก่กันและกันเลย

(สัพเพ สัตตา อะเวรา โทนตุ)

คำว่า “เวรมีภัย” มีอยู่ ๒ อย่าง คือ เวรมีภัยภายในและเวรมีภัยภายนอก “เวรมีภัยภายใน” หมายถึงกิเลสทั้งหลายของเรา เช่น ความโลภ, ความโกรธ, ความหลง, ความกตัญญู, ความวิตกกังวล, ฯลฯ ซึ่งทำให้เรามีความทุกข์ใจ “เวรมีภัยภายนอก” หมายถึง อันตรายต่าง ๆ เช่น อุบัติเหตุ, ภัยธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้, น้ำท่วม, ดินถล่ม, แผ่นดินไหว ฯลฯ และอันตรายจากคนที่ต้องการทำร้ายเรา ไม่มีใครต้องการอันตรายเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นอันตรายภายในหรือภายนอก แม้ว่าอันตรายภายใน คือ กิเลสทั้งหลายของเราจะเลวร้ายกว่าอันตรายภายนอกก็ตาม เราคือศัตรูร้ายกาจที่สุดของเราเอง ถ้าเราเอาชนะกิเลสภายในได้ เราก็สามารถเผชิญกับกิเลสภายนอกทั้งหลายได้โดยไม่กลัวหรือกังวล

๒. ขอให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงอย่าเบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย

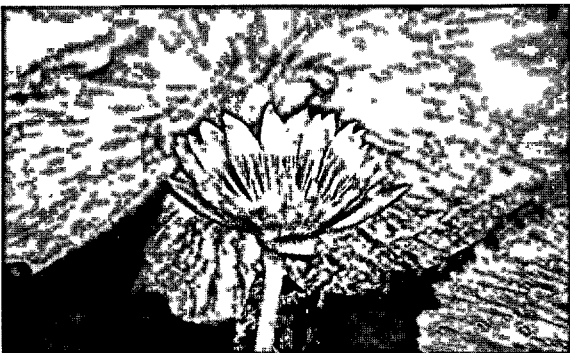
(สัพเพ สัตตา อัปะยาปัชฌา โทนตุ)

เรารักและหวงแหนร่างกายและชีวิตของเราฉันใด คนอื่นและสัตว์อื่นก็รักและหวงแหนร่างกายและชีวิตของตนฉันนั้น เราสะดุ้งและหวาดกลัวภัยและอันตรายทั้งหลายทั้งปวงฉันใด คนอื่นและสัตว์อื่นก็สะดุ้งและหวาดกลัวภัยและอันตรายทั้งหลายทั้งปวงฉันนั้น ชีวิตทุกชีวิตสำคัญและมีค่าสำหรับชีวิตนั้น ๆ ชีวิตทุกชีวิตมีสิทธิ์ที่จะดำรงเผ่าพันธุ์ตามธรรมชาติของตนเอง เพราะฉะนั้นเราจึงไม่ควรเบียดเบียนคนอื่นและสัตว์อื่น แม้แต่แมลงตัวเล็ก ๆ ผู้ที่เห็นความสำคัญเฉพาะความสุขความพอใจของตนเองมากกว่าของคนอื่นและสัตว์อื่นเป็นคนเห็นแก่ตัว เขากำลังทำผิดกฎของธรรมชาติ ดังนั้น ขอให้เราเลิกทำร้ายและเบียดเบียนคนอื่นสัตว์อื่น ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตามและขอให้แผ่เมตตาแก่คนอื่น สัตว์อื่นว่า อย่าได้เบียดเบียนซึ่งกันและกันเลย

๓. ขอให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงอย่ามีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย

(สัพเพ สัตตา อะนีมา โทนตุ)

ความทุกข์ “กาย” หมายถึงความไม่สะดวกสบายทางกายเล็ก ๆ น้อย ๆ ความเจ็บปวดและความป่วยไข้ เช่น เป็นหวัด ปวดศีรษะจนถึงความเจ็บป่วยอย่างรุนแรง เช่น มะเร็งและโรคหัวใจ ไม่มีใครต้องการความทุกข์ทางกายใด ๆ ทั้งนั้น ส่วนความทุกข์ใจนั้น ก็มีตั้งแต่ความทุกข์อย่างละเอียดจนถึงอย่างหยาบ เช่น กลัดกลุ้ม, ความวิตกกังวล, ความกลัว, ความกดดัน, ความเศร้าโศก, ความคร่ำครวญ, หรือ สภาพอันเป็นอกุศลจิต ซึ่งทำให้จิตว้าวุ่น หรือทำให้ทุกข์ใจ, เดือดร้อนใจ ไม่มีใครต้องการ ไม่ว่าจะจะเป็นความทุกข์ประเภทใดก็ตาม เราต้องการให้จิตใจสงบนิ่ง และมีความสุขอยู่เสมอ

๔. ขอให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงมีความสุขกาย สุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นเถิด

(สัพเพ สัตตา สุขี อัตตนาจัง ประิหะรันตุ)

ในข้อนี้ เราขอให้สัตว์ทั้งหลายจงมีชีวิตอยู่อย่างราบรื่นและมีความสุข เราทุกคนจำต้องทำงานและปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบหลายอย่าง นักเรียนนักศึกษาต้องเรียนหนังสือ ส่วนผู้ใหญ่ก็ต้องหาเลี้ยงชีพ เราจำต้องผูกมิตรกับผู้คนที่เราต้องติดต่อพูดคุย เช่น เพื่อนร่วมงาน, เพื่อนสนิท,ญาติ, สมาชิกในครอบครัว และคนรัก ถ้าเราไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น ชีวิตก็อาจมีความยุ่งยากได้ ดังนั้น เราต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทุก ๆ คน ไม่มีใครขัดแย้ง มีแต่มิตรไมตรี ความเห็นอกเห็นใจและความเข้าใจกัน นอกจากนี้ เราจะต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ของเราให้ดี เราต้องทำงานของเราอย่างมีประสิทธิภาพ มิฉะนั้น เราก็อาจจะมีปัญหาหลายอย่าง

นอกจากนี้ เราต้องดูแลกายและใจนี้ทุกวัน สำหรับกายนั้น เราต้องบำรุงด้วยอาหาร ต้องสวมใส่เสื้อผ้าให้ยารักษาโรค เมื่อจำเป็นก็ต้องตอบสนองความต้องการของธรรมชาติ ฯลฯ ที่กล่าวมานี้ก็เป็นงานประจำวันของเราเช่นกัน และเราจะต้องจัดการมันให้เรียบร้อยและร่าเริง นอกจากนี้เราก็กต้องดูแลจิตด้วย เราต้องชำระจิตด้วยการบำเพ็ญสมาธิ คือ สวรรมระวัง พัฒนาความเห็นให้ถูกต้อง และพิจารณาอย่างฉลาด

ดังนั้น เมื่อเราพูดว่า “ขอให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงรักษาตนให้เป็นสุขเถิด” นั้นเป็นการกล่าวอย่างกว้าง ๆ ครอบคลุมลักษณะต่าง ๆ ของการดำเนินชีวิตประจำวันทั้งหมด ดังนั้น เราจึงตระหนักได้ว่า คำแผ่เมตตา ๔ บรรทัดดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเริ่มต้นด้วย “ขอให้สัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงอย่ามีเวรมภัยเลย” เป็นการกล่าวอย่างกว้าง ๆ ครอบคลุมสิ่งที่คนทุกคนต้องการ เมื่อเราเข้าใจความหมายของคำแผ่เมตตาครบถ้วนแล้ว การแผ่เมตตาของเราก็จะมีความหมายมากยิ่งขึ้น

(โปรดอ่านต่อฉบับหน้า)

• กุฎา เรืองชีวิต

บทนำ

ในภาพเขียนงานจิตรกรรมไทยประเพณี เส้นและสีถือเป็นหลักสำคัญของการจัดวางองค์ประกอบการอยู่ด้วยกันของภาพ หากย้อนมองไปตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น ภาพงานจิตรกรรมไทยได้มีการพัฒนาเทคนิคและรูปแบบมาอย่างต่อเนื่อง ด้วยลักษณะของการใช้สีมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย จากสีที่มีเพียง ๒-๓ สี เช่น สีแดง สีดำ และสีทอง ที่ปรากฏให้เห็นในกรุพระปรางค์วัดราชบูรณะซึ่งเป็นภาพงานจิตรกรรมในสมัยอยุธยาตอนต้นที่ยังคงเหลือให้เห็นได้อย่างค่อนข้างสมบูรณ์ เริ่มมีการเพิ่มสีมากขึ้นในช่วงสมัยอยุธยาตอนกลางและตอนปลาย มีการใช้สีเพิ่มมากขึ้นจาก ๓ สี เพิ่มเป็น ๕ สี มีการใช้สีเขียว และสีขาวในการเขียนภาพ มีเทคนิคการระบายสีและการใช้โครงสร้างที่เปลี่ยนไป นั้นขึ้นอยู่กับฝีมือและกลุ่มของช่างนั้นๆ ซึ่งหากจะแบ่งกลุ่มของศิลปะในงานจิตรกรรมของอยุธยาตอนกลางและปลายสามารถแบ่งได้ ๓ กลุ่ม คือ กลุ่มเมืองเพชรบุรี, กลุ่มพระนครศรีอยุธยา, กลุ่มเมืองธนบุรีและเมืองนนทบุรี โดยสีที่ใช้และโครงสร้างแสดงให้เห็นคุณภาพที่แตกต่าง ทั้งแบบลวดลาย และและภาพบรรยากาศ*

สีที่ใช้ในงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี คือการใช้สีฝุ่นนำมาบดละเอียดผสมกาวยางไม้ หรือกาวหนังสัตว์เป็นวัสดุหลักในการเขียนภาพ ด้วยจำนวนสีที่ยังมีไม่มากนัก เช่น สีขาว สีดำ แดง เขียว เหลือง โดยวัสดุที่ใช้นำมาทำสีส่วนใหญ่มักเป็นวัสดุจากธรรมชาติ เช่น สีขาวจากปูนขาวหรือดินขาวที่เผาสุกแล้ว สีดำจากเขม่าน้ำมันยางหรือจากการเผากระดูกสัตว์หรืองาช้าง, สีเหลืองจากดินเหลืองหรือยางรงค์ บางครั้งก็นำมาจากก้อนแร่หรรดาสีแดง ได้จากดินแดง หากเป็นสีแดงจากอินเดีย เรียกดินแดงเทศ หาก

มาจากเมืองจีนเรียกแดงชาติ^๑ ฯลฯ ต่อมาเริ่มมีจำนวนสีที่เพิ่มขึ้น โดยการนำสีหลักผสมเข้าด้วยกัน เช่น สีชมพู คือการนำสีขาวผสมสีแดง

นอกจากนี้ยังมีการใช้แผ่นทองคำเปลวปิดส่วนที่ต้องการให้เน้นความสวยงาม อาทิ เครื่องทรง ปราสาท ราชรถของกษัตริย์ แต่วัสดุที่ใช้ทำสีเหล่านี้มักไม่ทนความชื้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ภาพงานจิตรกรรมฝาผนังชำรุดและเสียหายอย่างรวดเร็ว^๒ และคงเหลืออยู่ในปัจจุบันไม่มากนัก

จวบจนสมัยอยุธยาถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ภาพจิตรกรรมฝาผนังเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด แต่ก็มีบางอย่างที่ยังคงสืบเนื่องต่อมา เช่น รูปแบบการเขียน ไม่ว่าจะ เป็นลักษณะของเรื่องราวที่ยังคงสืบต่อมา เช่น เรื่องเนื่องในพุทธศาสนา ได้แก่ อติตพุทธเจ้า, พุทธประวัติ, นิทานชาดก และไตรภูมิ^๓ แต่ก็มีบางอย่างที่อาจลดความสำคัญลง เช่น รูปแบบการเขียนอติตพุทธเจ้า ที่ยังคงมีในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่ค่อยๆ หดความนิยม หรือแม้กระทั่งลักษณะของเส้นแบ่งกรอบของภาพที่เรียกว่า ลินเทา ก็อาจจะมีให้เห็นเพียงเล็กน้อย และก็หายไป โดยปรับเปลี่ยนลักษณะเป็นการใช้ภาพวิวทิวทัศน์แทนการใช้เส้นที่ชัดเจน

แต่ถึงอย่างไรก็ตามในงานจิตรกรรม ที่ผ่านสมัยธนบุรีมาสู่สมัยรัตนโกสินทร์ในครั้งแรกของพุทธศตวรรษที่

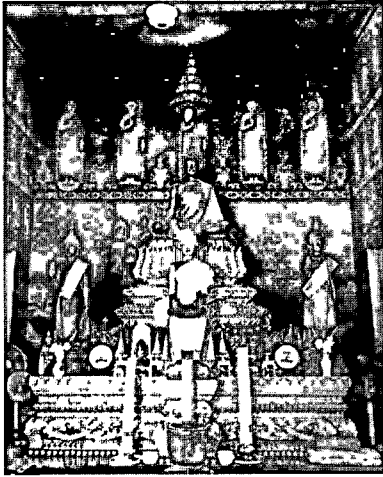
* สัน สิมทัง, การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังวัดของนันทรี, (กรุงเทพฯ หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๘) หน้า ๑๖

^๑ วรรณภา ณ สงขลา, การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง, (กรุงเทพฯ กรมศิลปากร, ๒๕๒๘) หน้า ๘๐-๘๑

^๒ สันติ เล็กสุขุม, ศิลปะกับสังคมไทย: จิตรกรรมไทย-แบบและเพ็ชร์และแบบสากล หน่วยที่ ๔, (กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๕) หน้า ๑๖๓

^๓ สันติ เล็กสุขุม, ศิลปะกับสังคมไทย: จิตรกรรมไทย-แบบและเพ็ชร์และแบบสากล หน่วยที่ ๔, หน้า ๑๖๓

๒๔ โดยคาบเนื่องมาในครึ่งหลังของพุทธศตวรรษนั้น คือ ช่วงราวสามทศวรรษแห่งความงอกงามของงานช่างในรัชกาลที่ ๓

ภาพที่ ๑-๒ : ภาพจิตรกรรมฝาผนังด้านหลังพระประธาน เป็นภาพพระอดีตพุทธเจ้า ๕ องค์ ใช้สีพระวราภเป็นสีทอง ทมจิรัสสีแดง ให้ความรู้สึกถึงแสงเงาและความสว่าง

รูปแบบลักษณะของฉากพื้นหลังและการใช้สีในงานจิตรกรรมในสมัยรัตนโกสินทร์

ในงานจิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์นี้ ฉากพื้นหลังส่วนใหญ่นิยมเขียนเป็นฉากธรรมชาติ สามารถเห็นเป็นทิวทัศน์ที่ลึกเข้าไปในภาพโดยมีเส้นขอบฟ้าขึ้นบริเวณขอบบนเกือบสุดภาพ ภาพคน ลัตว์ สถาปัตยกรรมและธรรมชาติจะถูกลำดับให้ขนาดเล็กลง เพื่อลวงตาให้ดูลึกเข้าไป สิ่งทีใกล้เคียงจะเขียนไว้ส่วนล่างสุดของภาพ สิ่งที่อยู่ลึกถัดไปจะใช้วิธีซ้อนภาพ เขียนถัดสูงขึ้นมาเรื่อยๆ ลักษณะทั่วไปยังเป็นภาพที่มองจากที่สูง สถาปัตยกรรมทั้งหมดมักใช้ระบบการเขียนแบบทัศนียวิสัยแบบเส้นขนาน และที่สำคัญ เมื่อมีการนิยมใช้ฉากธรรมชาติแล้ว ทำให้การใช้เส้นสีเทาหรือกรอบ

สีเทาค่อยๆหายไป จนกระทั่งไม่ปรากฏอีกเลยในสมัยหลัง และการใช้ระบบทัศนียวิทยานี้ก็ถือเป็นอิทธิพลของศิลปะตะวันตกที่เข้ามาแพร่หลายในจิตรกรรมไทย โดยเฉพาะในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕

ภาพที่ ๓ : ภาพการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า โดยดูโทนของสีเป็นสีคล้ำ แต่ไม่ทึม ด้วยพื้นที่ออกสีน้ำตาลเข้ม ซึ่งเป็นการนำสีแดงมาผสมกับสีดำ

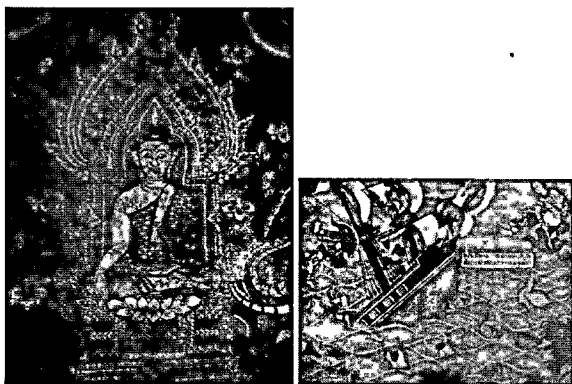
ในการใช้สีมีการปรับเปลี่ยนซึ่งส่วนใหญ่มักนิยมใช้สีคล้ำ (สีแท้+สีดำ) เป็นพื้นหลังของภาพ สีคล้ำที่ใช้มี สีเขียวคล้ำ (สีเขียว + สีดำ) สีน้ำเงินคล้ำ (สีน้ำเงิน + สีดำ) และสีน้ำตาลคล้ำ (สีแดง + สีดำ) ในขณะเดียวกันนิยมระบายสีตัวภาพ จะเป็นภาพคน ลัตว์ ต้นไม้ ด้วยสีนวล (สีแท้ + สีขาว) และสีทนม (สีแท้ + สีเทา) สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การนิยมปิดทองคำเปลวลงบนภาพอย่างมาก ซึ่งจะปิดทั้งเครื่องฉลองพระองค์ สถาปัตยกรรมทั้งหลาย ซึ่งไม่เคยปรากฏการใช้ทองมากมายแบบนี้มาก่อน สีพื้นภาพที่เป็นสีคล้ำหนาที่บ จึงมีผลช่วยให้ทองคำเปลวสุกสว่างลอยเด่นออกมาจากผนัง เพียงแต่ไม่มากเท่าบริเวณปิดทองคำเปลว^๔ วรรณะของสีโดยทั่วไป ออกค่อนข้างเป็นวรรณะเย็น เพราะมีปริมาณสีเขียวและสีน้ำเงินมากที่สุดในการภาพ ต่างจากสมัยธนบุรี-อยุธยา ที่มีปริมาณสีอุ่นมากกว่า ส่วนสีที่ครองบงำทั้งหมดของจิตรกรรมสมัยรัตนโกสินทร์นี้ นิยมออกเป็นสีเขียวและสีคู่ที่นิยมใช้มี ๓ คู่ คือ คู่แรก สีเขียวไ้ม้กับสีแดงชาด มักใช้สีเขียวไ้ม้ ๘๐ % สีแดงชาด ๒๐ % มีตัวอย่างที่จิตรกรรมฝาผนัง พระที่นั่งพุทธโธวราชวรวิหาร พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรุงเทพฯ คู่ที่ สอง คือ สีเขียวไ้ม้กับสีทองคำเปลว สีคู่นี้มีสัดส่วน ๘๐ % ต่อ ๒๐ % เช่นเดียวกับคู่แรก ใน

^๔ สน สิมাত্রัง, "จิตรกรรมฝาผนังสกุลช่างรัตนโกสินทร์" หน้า ๒๒-๒๓
^๕ เรื่องเดียวกัน หน้า ๑-๕
^๖ สันติ เล็กสุขุม, จิตรกรรมไทย สมัยรัชกาลที่ ๓ ความคิดเปลี่ยน การแสดงออกที่เปลี่ยนตาม, (กรุงเทพฯ เมืองโบราณ, ๒๕๔๕) หน้า ๒๕๑

^๔ สน สิมাত্রัง, "จิตรกรรมฝาผนังสกุลช่างรัตนโกสินทร์" (กรุงเทพฯ อมรินทร์การพิมพ์ ๒๕๒๒) หน้า ๒๒-๒๓

กรณีที่ใช้สีทองค่าเปลวมาก เพราะจิตรกรรมยุคนี้ไม่นิยมใช้สีแดงชาดเป็นพื้นหลัง และไม่นิยมใช้กรอบสีเทา แต่นิยมเน้นความสนใจทางสายตาของคนดู และความสำคัญของภาพด้วยการปิดทองคำเปลวให้สว่างมากนั่นเอง จิตรกรรมที่พบในลักษณะนี้คือ จิตรกรรมฝาผนังวัดพระเชตุพนฯ จิตรกรรมฝาผนังวัดสุทัศน์เทพวราราม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นจิตรกรรมที่เขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓

ส่วนคู่สุดท้ายคือ สีน้ำเงินหรือสีครามกับสีทองคำ เปลวมีสัดส่วน ๘๐ % ต่อ ๒๐ % เช่นเดียวกัน สีคู่นี้พบมากในจิตรกรรมฝาผนังที่เขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ เช่น จิตรกรรมฝาผนังวัดบวรนิเวศน์ กรุงเทพฯ จิตรกรรมฝาผนังวัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ รวมไปถึงจิตรกรรมฝาผนังที่วัดเบญจมบพิตร กรุงเทพฯ ก็เช่นกัน^{*}

ภาพที่ ๔-๕ จิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร ที่มีการวางองค์ประกอบของภาพที่ซับซ้อน และมีการเขียนบรรยายกำกับเหตุการณ์ที่มา : สันติ เล็กสุขุม, จิตรกรรมไทย สมัยรัชกาลที่ ๓ ความคิดเปลี่ยน การแสดงออกก็เปลี่ยนตาม, (กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, ๒๕๔๘) หน้า ๒๔๙-๒๕๐

ลักษณะของภาพและสีในจิตรกรรมฝาผนังวัดประตูลาศร หนึ่งในรูปแบบของงานช่างในสมัยรัชกาลที่ ๓

จากการศึกษาจิตรกรรมในสมัยรัตนโกสินทร์ จะเห็นได้ว่า ในสมัยรัชกาลที่ ๓ มีงานจิตรกรรมที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งทั้งที่อยู่ในตัวเมืองและหัวเมืองโดยรอบ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงโดยการรับอิทธิพลจีนเข้ามาในงานศิลปะไทย ทั้งทางด้านสถาปัตยกรรมและงานจิตรกรรม ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นศิลปะแบบพระราชนิยม ร.๓^{**} และจิตรกรรมหัวเมืองที่มีความน่าสนใจ ทั้งด้านเทคนิครูปแบบ รวมถึงการเขียนสี ที่ดูเหมือนว่า จะเป็นลักษณะของงาน

จิตรกรรมที่มีความงดงามใกล้เคียงกับงานช่างในเมืองหลวง คือภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัดประตูลาศร จ.สุพรรณบุรี

จิตรกรรมฝาผนังวัดประตูลาศร ได้แบ่งภาพของจิตรกรรมภายในทั้งสี่ด้านออกเป็น ๒ ช่วง คือ ช่วงบน คือ พื้นที่เหนือจากช่องประตูและหน้าต่าง มีภาพแถวพระอดีตพุทธเจ้า ผนังข้างภาพอดีตพุทธเจ้าอยู่ในพระอริยาบถประทับนั่ง ส่วนผนังด้านหลังพระประธาน ภาพพระพุทธรเจ้าอยู่ในพระอริยาบถยืน ผนังตรงข้ามพระประธาน คือภาพพุทธประวัติตอนมารผจญ-ชนะมาร พื้นที่ระหว่างช่องหน้าต่างประตู เขียนเรื่องพุทธประวัติตามแนวช่างสกุลรัชกาลที่ ๓ คือแนวปรัมปราคติ โดยเขียนอย่างปราณีต มีรายละเอียดมาก สีเข้มขึ้นค่อนข้างสดจัด ลักษณะสมจริงในส่วนของภาพ และกิจกรรมของบุคคลระดับล่างมีอยู่มาก จนดูเหมือนว่า ล้ำหน้ากว่าจิตรกรรมฝาผนังบางวัดในกรุงเทพฯ ^{***}

เทคนิคของสีที่ใช้ในงานจิตรกรรมของที่นี่จะมีความคล้ายคลึงกับสีน้ำตาลแดง สีน้ำเงินอมฟ้า สีเขียวมึนและสีแดงจัดเป็นสีแดงเฉพาะที่แตกต่างจากจิตรกรรมฝาผนังของวัดในกรุงเทพฯ มีการใช้สีฟ้าในภาพแจกันมีดอกไม้ปักซึ่งเป็นอิทธิพลแบบศิลปะจีนและด้านบนสุดของผนังเหนือพระอดีตพุทธมีริ้วคดโค้งแบบจีน ซึ่งทำเป็นทำนองของสีเทา แต่เขียนในลักษณะของริ้วขายมากกว่า^{***}

นอกจากนี้การเขียนภาพบรรยากาศของธรรมชาติส่วนมากเป็นการเขียนฉากแบบสมจริง ไม่ว่าจะเป็นต้นไม้ใบไม้ สัตว์ในจินตนาการ ซึ่งเป็นแบบที่นิยมในหมู่ช่างกรุงเทพฯ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ แต่ก็ยังมีสอดแทรกการเขียนลายสัญลักษณ์แบบปรัมปราอยู่บ้างเช่น สายน้ำ เป็นต้น ส่วนรูปแบบที่แตกต่างของที่นี่ซึ่งไม่อาจจะเป็นงานเขียนจิตรกรรมโดยทั่วไปของช่างหัวเมือง คือลักษณะของการเขียนภาพจิ๋วของพระพุทธรเจ้า ซึ่งมีการเขียนโดยใช้สีแดงประดับด้วยดอกเล็กๆ สีทอง ซึ่งการเขียนลักษณะเช่นนี้มีปรากฏในงานจิตรกรรมที่อุโบสถวัดพระเชตุพน ซึ่งเป็นการเขียนของช่างเมืองหลวง^{***}

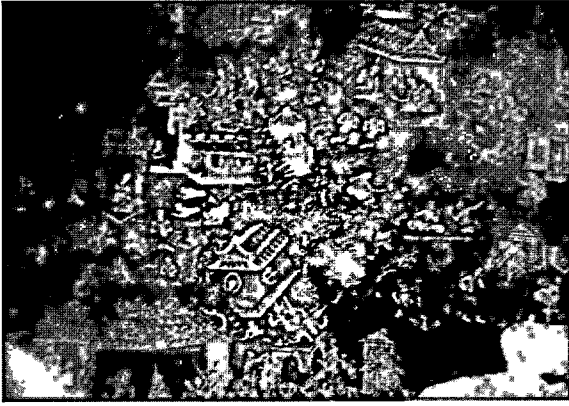
จากการสังเกตการใช้สีของจิตรกรรมฝาผนังของวัดประตูลาศรนั้น จะเห็นได้ว่ามีลักษณะของการใช้สีที่เป็นสีคล้ำ ซึ่งมีการผสมสีตาลลงไปในพื้นที่ เป็นลักษณะเฉพาะของงานจิตรกรรมสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งจากข้อมูลเบื้องต้นที่กล่าวแล้วว่า เป็นลักษณะของสีคู่ แต่ที่วัดประตูลาศรนี้ การใช้สีคล้ำไม่ได้หมายความว่า เป็นสีที่ทึบๆ หรือมีบรรยากาศที่หนัก แต่เป็นสีคล้ำที่มีบรรยากาศใกล้เคียงธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นภูเขา หรือพื้นดิน โดยสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นงานปฏิรูปให้ดูผสมผสานสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

* เรื่องเดียวกัน, ๒๕๕

** สันติ เล็กสุขุม, จิตรกรรมไทย สมัยรัชกาลที่ ๓ ความคิดเปลี่ยน การแสดงออกก็เปลี่ยนตาม, หน้า ๒๖๒

** เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕๐

*** เกียรติศักดิ์ ชานนเศรษฐ์ "จิตรกรรมฝาผนังวัดประตูลาศร" วารสารเมืองโบราณ, ๕, ๓ (กุมภาพันธ์-มีนาคม ๒๕๒๒) หน้า ๕-๒๔

ภาพที่ ๖ : ลักษณะของจิตรกรรมพระพุทธรูปเจ้าที่แตกต่างด้วยมีลายดอกเล็ก ๆ สีทองประดับจิตร
ที่มา : สันติ เล็กสุขุม, จิตรกรรมไทย สมัยรัชกาลที่ ๓ ความคิดเปลี่ยนแปลง การแสดงออกก็เปลี่ยนตาม, (กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, ๒๕๔๘) หน้า ๒๖๓

นอกจากนี้จิตรกรรมวัดประตูลสาร ยังมีลักษณะของการให้แสงเงากับภาพ โดยดูจาก ภาพของอดีตพุทธเจ้า ซึ่งมีการใช้สีทองเพื่อให้ดูสว่างขึ้น รวมไปถึงการแลเงาต้นไม้ ซึ่งเป็นลักษณะของการมองระยะของต้นไม้ที่มีด้านหน้าและลึกเข้าไปด้านใน มีการใช้สีทำให้เกิดเป็นระยะในบางฉากของภาพ

ในการศึกษาด้านเทคนิคในการเขียนสีนี้ หากเปรียบเทียบกับวัดหนองพุทธารุท ซึ่งเป็นวัดหัวเมืองเช่นกัน จะเห็นได้ว่าจะมีความต่างของของสีและองค์ประกอบ ซึ่งสีของจิตรกรรมที่วัดหนองพุทธารุทจะมีความแปรปรวนของโครมสี ด้วยการใช้สีสดแต่คล้ำ ซึ่งเป็นการแสดงออกของช่างหัวเมือง บางฉากมีการเขียนตัวหนังสือกำกับ รวมทั้งการจัดวางองค์ประกอบของแต่ละฉากที่ค่อนข้างจะมีมากจนยากที่จะจัดระเบียบได้ง่ายๆ” ซึ่งแม้ว่าจะเป็นวัดหัวเมืองเช่นกันแต่โดยเทคนิคแล้วมีความแตกต่าง อาจสันนิษฐานได้ในเรื่องของฝีมือหรือแนวคิดของช่างที่เขียนที่วัดประตูลสาร น่าจะเป็นช่างที่มีฝีมือจากเมืองหลวงมากกว่าแต่อาจมีช่างพื้นถิ่นเป็นลูกมือ

โดยลักษณะขององค์ประกอบภาพที่เป็นแนวปรัมปรานั้น จะเห็นได้ว่าลักษณะของการแสดงออกของภาพจะค่อนข้างมีอิสระในแนวคิดมากกว่า ด้วยรูปแบบภาพที่เป็นชาวบ้านหรือลักษณะของบุคคลที่เป็นองค์ประกอบย่อย มีการสอดแทรกอารมณ์ ความคิดลักษณะการแสดงออกของชาวบ้านที่อิสระ และรวมไปถึงการสอดแทรกบุคคลซึ่งเป็นชนชาติต่างๆ เข้ามาในองค์ประกอบของภาพ นั้นแสดงถึงความสัมพันธ์ของการดำรงชีวิตวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน ถ่ายทอดออกมาในงานจิตรกรรมอย่างจงใจ

บทสรุป

จากการศึกษาจากกล่าวได้ว่า จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถวัดประตูลสารนี้เป็นศิลปะของฝีมือช่างในสมัยรัชกาลที่ ๓ ซึ่งน่าจะเป็นช่างเขียนในเมืองหลวงที่ออกมาเขียนภาพในหัวเมือง” ด้วยรูปแบบของการจัดวางองค์ประกอบ และเทคนิคของฝีมือช่าง การใช้สี แนวคิดที่มีความแตกต่างและโดดเด่น มีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบของงานจิตรกรรมในเมืองหลวงมากกว่างานจิตรกรรมในอุโบสถของวัดหัวเมืองทั่วไป ซึ่งเป็นไปได้ว่า จิตรกรรมที่วัดประตูลสารนี้ดูเหมือนจะล้ำหน้ากว่าวัดอื่นในช่วงเวลาเดียวกัน รวมไปถึงการกำหนดอายุที่แม้ว่าจะเป็นในสมัยรัชกาลที่ ๓ แต่ก็อาจมีความเป็นไปได้ของงานจิตรกรรมที่น่าข้ามไปในตอนต้นของรัชกาลที่ ๔ จากการวิเคราะห์เบื้องต้นของลักษณะของภาพและเทคนิคการเขียนสีดังกล่าว

บรรณานุกรม

- เกียรติศักดิ์ ชานนารถ” จิตรกรรมฝาผนังวัดประตูลสาร”, วารสารเมืองโบราณ,๕,๓ (กุมภาพันธ์-มีนาคม ๒๕๒๒) วรรณภา ณ สงขลา, การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง, (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๘)
สน สิมাত্রัง, การอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังวัดช่องนนทรี, (กรุงเทพฯ : ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๙)
_____, “จิตรกรรมฝาผนังสกุลช่างรัตนโกสินทร์” (กรุงเทพฯ :อมรินทร์การพิมพ์ ๒๕๒๒)
สันติ เล็กสุขุม, จิตรกรรมไทย สมัยรัชกาลที่ ๓ ความคิดเปลี่ยนแปลง การแสดงออกก็เปลี่ยนตาม, (กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, ๒๕๔๘)
_____, ศิลปะกับสังคมไทย: จิตรกรรมไทย-แบบและเพ้นและแบบสากล หน้าที่ ๔, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๕)

ดาวแก่แล้วก็ตาย ด้วยการระเบิดตัวเอง

• พศ.ดร.พรชัย พิธีรินทร์ตนะกุล

<http://DrPornchai.com/> / ภาควิชาการอิสระ/อาจารย์พิเศษคณะวิทยาศาสตร์จุฬาฯ
คณะเภสัชศาสตร์ มสธ และคณะพุทธศาสตร์ มจร

ในจักรวาลนี้ไม่มีใครหรือวัตถุสิ่งใดจะตายดั่งเหมือนดาว เนื่องจากดาวจำนวนหนึ่งจะใช้ชีวิตของตนจนหมดไป แล้วก็สลายตัวเองกลับไปสู่จักรวาลหรือ “ตาย” โดยการระเบิดตัวเอง ทำให้วัตถุธาตุต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นดาวนั้นพัดกระจาย คินกลับไปสู่จักรวาลอันเป็นแหล่งถือกำเนิดของดาวนั้นๆ ดาวเกิดจากการรวมตัวของวัตถุธาตุต่างๆ ในจักรวาลในรูปของกลุ่มก๊าซและฝุ่น และเมื่อดาวตาย ดาวนั้นก็ส่งคืนวัตถุธาตุเหล่านั้นกลับคืนสู่จักรวาลในรูปแบบต่างๆ กัน เช่นเดียวกับคน ซึ่งเกิดจากวัตถุธาตุในโลกนี้เอง ในรูปของอาหารที่กินเข้าไป และเมื่อคนตายลง ร่างกายของคนก็จะสลายตัวเน่าเหม็นไปในโลก และส่งคืนวัตถุธาตุนั้นๆ กลับคืนสู่โลกต่อไป

นรที่ร่างกายของมนุษย์ประกอบด้วยแร่ธาตุที่มีอยู่แล้วในโลกนี้ ไม่ใช่สิ่งที่เข้าใจยาก เพราะเนื้อหนังมังสาและอวัยวะทุกชิ้นทุกส่วนในตัวเราย่อมเกิดจากอาหาร น้ำ และอากาศที่เราได้รับเข้าไปทางปากและทางจมูก น้ำและอากาศนั้นเป็นแร่ธาตุที่มีอยู่แล้วในโลกนี้ ถ้าโลกไม่มีน้ำและอากาศก็คงจะไม่มีสิ่งมีชีวิตใดๆ รวมทั้งมนุษย์ด้วย ส่วนอาหารมาจากเนื้อสัตว์และพืชในโลกนี้ที่เรากินเข้าไป

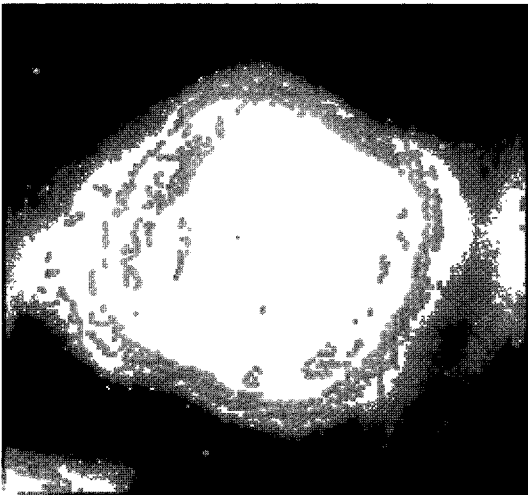
แล้วสัตว์ล่ะอยู่ได้อย่างไร? สัตว์อยู่ได้ด้วยอาหารที่กินเข้าไปอีกต่อหนึ่ง ซึ่งอาหารนั้นอาจจะเป็นสัตว์หรือเป็นพืชก็ได้ แต่ถ้าเราไล่อาหารของสัตว์เป็นสายโซ่ไปเรื่อยๆ จะพบว่าในที่สุดเราจะต้องไปถึงสัตว์ตัวแรกซึ่งจะต้องเป็นสัตว์กินพืชอย่างไม่ต้องสงสัย สัตว์จะกินสัตว์ติดต่อกันไปเป็นลูกโซ่อย่างไรก็ได้ แต่ในที่สุดสัตว์ตัวแรกต้องกินพืช ถ้าไม่มีพืชในโลกนี้ก็ไม่มีสัตว์ แต่ถ้าไม่มีสัตว์พืชก็อยู่ได้ ดังนั้นอาหารของมนุษย์ในที่สุดก็คือพืชในโลกนี้นั่นเอง พุดง่าย ๆ คือ มนุษย์จำต้องกินมังสวิรัตินี้โดยไม่ตั้งใจ เพราะถึงจะกินเนื้อสัตว์ แต่ในที่สุดสัตว์ตัวแรกก็ต้องกินพืชอยู่นั่นเอง พุดอย่างนี้พวกที่เป็นมังสวิรัติน่าจะไม่ชอบ เพราะจะทำให้เขาโฆษณาให้คนมากินมังสวิรัตินี้ไม่ได้ เพราะคนที่ไม่ชอบกินมังสวิรัติน่าจะอ้างได้ว่า ตามเหตุผลของห่วงโซ่อาหาร มนุษย์จะต้องเป็นมังสวิรัตินั้นยังคำ มนุษย์จึงไม่จำเป็นต้องกินมังสวิรัตินี้ด้วยตนเอง ซึ่งฟังดูคล้ายเป็นข้อแก้ตัวมากกว่าเป็นเหตุผล! แต่ความจริงเรื่องห่วงโซ่อาหารนี้ อาจจะใช้เป็นเหตุผลในมุมกลับก็ได้ เพราะเราอาจอ้างได้ว่า ไหนๆ สัตว์ตัวแรกจะต้องกินพืชอยู่แล้ว เราก็น่าจะกินพืชเสียตั้งแต่ต้นเลย จะต้องไปเสียเวลาเดินทางผ่านสัตว์หลายตัวและหลายชั้นทำไม?

อย่างไรก็ตาม ในเมื่อถึงที่สุดแล้วคนต้องกินพืช เราจะพิจารณาต่อไปว่าแล้วพืชกินอะไร สิ่งที่พืชกินก็คือแร่ธาตุ

และน้ำในดินที่ดูดขึ้นไปทางราก และอากาศที่หายใจเข้าไปทางใบ รวมทั้งแสงอาทิตย์หรือแสงสว่างใดๆ ที่ใบได้รับ ดังนั้นเมื่อไล่ถึงที่สุดแล้วสิ่งทีคนกินก็คือแร่ธาตุในดิน น้ำ อากาศ และแสงสว่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในโลกนี้ทั้งสิ้น ก่อนทีคนจะเกิดขึ้นมา ดังนั้นเมื่อคนตายลง เขาก็ย่อมจะต้องคืนแร่ธาตุทั้งหลายในตัวกลับคืนสู่ดิน สู่ น้ำ และสู่อากาศของโลก ซึ่งก็คือการย่อยสลายเน่าเหม็นของศพนั้นเองในกรณีทีเรานำศพไปฝัง แต่ถ้าเป็นการเผาศพ แร่ธาตุในตัวก็จะกลับคืนสู่ดิน น้ำ และลม (อากาศ) ในสภาพของขี้เถ้า ซากทีเผาเหลือ และก๊าซและควันไฟทีล่องลอยไปในอากาศ

ดาวก็เช่นเดียวกับคน คนเกิดจากแร่ธาตุต่างๆ ในโลก แต่ดาวเกิดจากแร่ธาตุต่างๆ ในอวกาศของจักรวาล ดาวเกิดจากการรวมตัวกันของก๊าซและฝุ่นต่างๆ ทีล่องลอยอยู่ในอวกาศ เนื่องจากแรงดึงดูดของก๊าซและฝุ่นนั้นดึงดูดตัวเองให้รวมกันเป็นดาว และเมื่อดาวหมดยุหรือหมดสภาพของความเป็นดาว ดาวก็ต้องตายด้วยการส่งคืนวัตถุต่างๆ กลับสู่จักรวาล เช่นเดียวกับคนส่งคืนวัตถุกลับสู่โลก

วิธีส่งคืนวัตถุของดาวกลับสู่จักรวาล หรือวิธีตายของดาว มีสองแบบ แบบแรกสำหรับดาวทีมีปริมาณเนื้อสารน้อย เช่น ดวงอาทิตย์ เมื่อดาวเหล่านี้ถึงเวลาตาย ดาวจะพ่นหรือเป่าวัตถุธาตุออกมาเป็นกลุ่มก๊าซและฝุ่นออกไปรอบตัว จนในทีสุดกลุ่มก๊าซและฝุ่นนั้นจะค่อยๆ สลายตัวกระจายออกไปในจักรวาล ส่วนดาวทีมีเนื้อสารในตัวมากจะตายแบบที่สอง นั่นคือดาวจะตายโดยการระเบิดตัวเองออกมา กลายเป็นดาวระเบิด และก๊าซและฝุ่นทีระเบิดออกมาจะค่อยๆ สลายตัวกระจายออกไปในจักรวาลเช่นเดียวกับวิธีตายแบบแรก

ดาวระเบิดจะมีแสงสว่างเพิ่มขึ้นมากจนอาจจะเป็นทีมองเห็นได้บนท้องฟ้าในเวลากลางคืน แต่อาจจะต้องใช้กล้องดูดาวส่องดู เพราะดาวระเบิดทีมีแสงสว่างมากขนาดทีจะมองเห็นได้ด้วยตาเปล่านั้นเกิดได้ยากมาก ในทางปฏิบัติเราจะเห็นว่าในบริเวณท้องฟ้าทีไม่เคยมีดาวอะไรอยู่ตรงนั้นมาก่อน อยู่ๆ ก็เกิดมีจุดสว่างขึ้นมาท่ามกลางจุดสว่างของดาวนับแสนล้านจุดในจักรวาลอันมีดมิติทีปกคลุมโลก ดังนั้นบางคนอาจนึกว่ามีดาวดวงใหม่ทีสว่างมาก (supernova) เกิดขึ้น ณ ทีแห่งนั้น เนื่องจากผู้ทีไม่เคยเห็นดาวนั้นมาก่อน จะคิดว่าเป็นดาวใหม่ แต่ความจริงดาวนั้นไม่ใช่ดาวเกิดใหม่ แต่เป็นดาวทีกำลังจะตายอยู่แล้ว เพียงแต่เดิมดาวมีความสว่างน้อยมากจนเราไม่เห็นหรือเห็นแต่ไม่ได้สังเกต แต่ขณะนี้ดาวได้ระเบิดและส่องแสงออกมาสว่างมาก เราจึงมองเห็นได้ (แต่อาจจะต้องมองด้วยกล้องดูดาว)

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างของดาวระเบิดดวงหนึ่งซึ่งนักวิทยาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ดได้ค้นพบเมื่อเดือนสิงหาคมปีทีแล้ว (๒๕๕๔) โดยใช้กล้องดูดาวทีหอดูดาวพาโลมาร์ทีรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐ ดาวนีปรากฏอยู่ในกาแล็กซีรูปกังหันลม ทีมีชื่อเป็นรหัสว่า เอ็ม ๑๐๑ (M ๑๐๑) ซึ่งอยู่ในกลุ่มดาวหมีใหญ่ และอยู่ห่างไกลจากโลกเป็นระยะทาง ๒๑ ล้านปีแสง

โดยทั่วไปดาวระเบิดจะส่องแสงสว่างอยู่นานหลายสัปดาห์ถึงหลายเดือน แล้วจะค่อยๆ ดับแสงลับไป แต่ดาวดวงนี้ซึ่งมีชื่อว่า พีทีเอฟ ๑๑ เคแอลวาย (PTF๑๑kly) ได้ส่องแสงสว่างน้อย แต่ทีสว่างพอทีมองเห็นได้ด้วยกล้องสองตา (binoculars) อยู่ประมาณ ๑๐ วัน

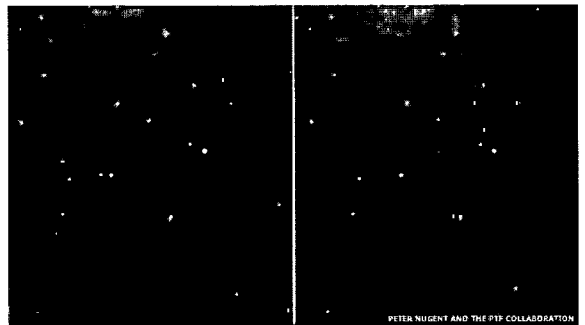
การทีดาวตายด้วยการพ่นก๊าซและฝุ่นออกจากตัวทีดี หรือตายด้วยการระเบิดทีดี ถ้าเปรียบเทียบกับคน ก็น่าจะใกล้เคียงกับการแก่ตายและการฆ่าตัวตาย การพ่นก๊าซและฝุ่นออกจากตัวเปรียบเสมือนการแก่ตาย ซึ่งร่างกายจะค่อยๆ หมดลมและแตกสลายไป วัตถุธาตุต่างๆ ก็ทีกลับคืนสู่โลก เช่นเดียวกับก๊าซและฝุ่นของดาวจะพ่นกระจายกลับคืนสู่จักรวาล ส่วนการระเบิดของดาวเปรียบเสมือนการฆ่าตัวตาย ซึ่งร่างกายจะหมดลมในทันทีและแตกสลายกลับคืนสู่โลก เช่นเดียวกับก๊าซและฝุ่นของดาวจะระเบิดออกและกลับคืนสู่จักรวาลต่อไป

ในกรณีของคน คนตายแล้วจะต้องเกิดใหม่ ส่วนดาวจะมีการเกิดใหม่หรือไม่? ก่อนที่จะตอบคำถามนี้ เราจะต้องพิจารณาความหมายของคำว่าตายแล้วเกิดเสียก่อน คำว่า “ตายแล้วเกิด” มีสองความหมาย คือความหมายทางวิทยาศาสตร์และความหมายทางศาสนา ในความหมายทางวิทยาศาสตร์ การตายแล้วเกิดใหม่หมายถึงการแตกสลายของวัตถุธาตุกลับคืนสู่ธรรมชาติของคนเก่า หรือสัตว์เก่า หรือสิ่งของเก่า แล้ววัตถุธาตุนั้นได้รวมตัวกันเข้ามาใหม่เป็นคนใหม่ หรือสัตว์ใหม่ หรือของใหม่ การตายแล้วเกิดทางวิทยาศาสตร์นี้ใช้กับสิ่งที่มีจิตหรือไม่มีจิตก็ได้ ส่วนการตายแล้วเกิดใหม่ทางศาสนา (พุทธ) หมายถึงเฉพาะสิ่งที่มีจิตเท่านั้น โดยเมื่อร่างกายของสิ่งที่มีจิตนั้นแตกสลายลงพร้อมกับคืนวัตถุธาตุกลับสู่ธรรมชาติแล้ว จิตที่เกิดดับสืบเนื่องกันต่อไป จะสร้างร่างกายขึ้นใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นกายทิพย์แบบโอปปาติกะหรือกายเนื้อแบบมนุษย์และสัตว์ก็ได้ ถ้าเป็นโอปปาติกะกายนั้นก็จะเกิดเป็นร่างที่สมบูรณ์ใหญ่โตในทันที แต่ถ้าเป็นมนุษย์และสัตว์ชั้นสูงกายนั้นก็ต้องค่อยๆ สร้างขึ้นในครรภ์ของแม่และเจริญเติบโตขึ้นทั้งภายในครรภ์และภายนอกครรภ์หลังจากคลอดแล้ว

จะเห็นว่าดาวตายแล้วต้องเกิดแบบวิทยาศาสตร์อย่างแน่นอน เพราะดาวไม่มีจิตจึงตายแล้วเกิดแบบศาสนาไม่ได้ เมื่อดาวรุ่นเก่าตายและสลายตัวไป ก๊าซและฝุ่นจะล่องลอยกระจายไปในจักรวาล และเมื่อมีสภาพการณ์ที่เหมาะสม ก๊าซและฝุ่นที่เคยอยู่ในดาวรุ่นต่างๆ รวมทั้งก๊าซและฝุ่นที่มีอยู่เดิมในจักรวาล จะรวมตัวกันเข้ามาใหม่ด้วยแรงดึงดูด กลายเป็นดาวรุ่นใหม่ต่อไป ในจักรวาลนี้จะมีดาวตายและดาวเกิดใหม่ตลอดเวลา วงเวียนผันเปลี่ยนกันไปเรื่อยโดยดาวแต่ละรุ่นจะมีองค์ประกอบของวัตถุธาตุแตกต่างกัน เช่น ดวงอาทิตย์เป็นดาวรุ่นที่สามแล้ว โดยมีดาวที่เกิดแล้วตายไปก่อนหน้าดวงอาทิตย์แล้วสองรุ่น

ความจริงถ้าคิดให้ดี คนก็มีการตายแล้วเกิดแบบวิทยาศาสตร์หรือแบบดาว เพราะเมื่อคนรุ่นเก่าตายไป วัตถุธาตุที่กลับคืนสู่โลกนั้น ก็จะกระจายไปอยู่ในดิน น้ำ และลม ซึ่งต่อไปก็จะไปอยู่ในพืชเมื่อพืชกินเข้าไปเป็นอาหาร และไปอยู่ในสัตว์ต่างๆ ต่อไปอีก จนในที่สุดจะไปอยู่ในตัวของคนรุ่นใหม่ต่อไปเมื่อคนนั้นๆ กินอาหาร น้ำ และอากาศนั่นเอง อย่างเช่นลมหายใจของเราในวันนี้ครึ่งหนึ่งอาจจะเคยเป็นลมหายใจออกของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชก็ได้! หรือน้ำที่เราดื่มเมื่อเช้านี้ครึ่งหนึ่งอาจจะเคยอยู่ในเลือดของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชก็ได้! หรือแคลเซียมในเนื้อหมูที่เราเพิ่งกินเข้าไปเมื่อตะกี้ ครึ่งหนึ่งอาจจะเคยอยู่ในกระดูกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชก็ได้! ฯลฯ

ความรู้เรื่องดาวระเบิด และความรู้เรื่องตายแล้วเกิดดังกล่าว ทำให้เราเห็นว่าโลกนี้และจักรวาลนี้ช่างไม่เที่ยงจริงหนอ อนิจจัง อนิจจา ไม่ว่าจะ เป็นนักวิทยาศาสตร์หรือนักพุทธศาสนา ถ้าผู้ใดศึกษาอย่างทะลุปรุโปร่งจนเห็นจริงเห็นจัง ก็จะเห็นอนิจจังทั้งสิ้น เพราะนี่คือความจริงที่จะเข้าถึงได้ไม่ว่าจะศึกษาวิชาการสาขาใดก็ตาม

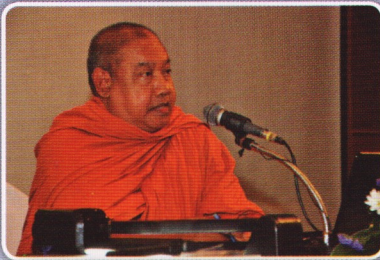

ก่อนและหลังดาวระเบิด ภาพซ้ายเป็นภาพถ่ายของกาแล็กซี่ เอ็ม ๑๐๑ ก่อนดาวระเบิด ภาพขวาเป็นภาพถ่ายหลังจากที่ดาวได้ระเบิดแล้ว จะเห็นว่าจุดสว่างเพิ่มขึ้นหนึ่งจุดในภาพขวา จุดนั้นคือดาวระเบิด พีทีเอฟ ๑๑ เคแอลวาย ตามที่ได้เขียนเส้นชี้ไว้

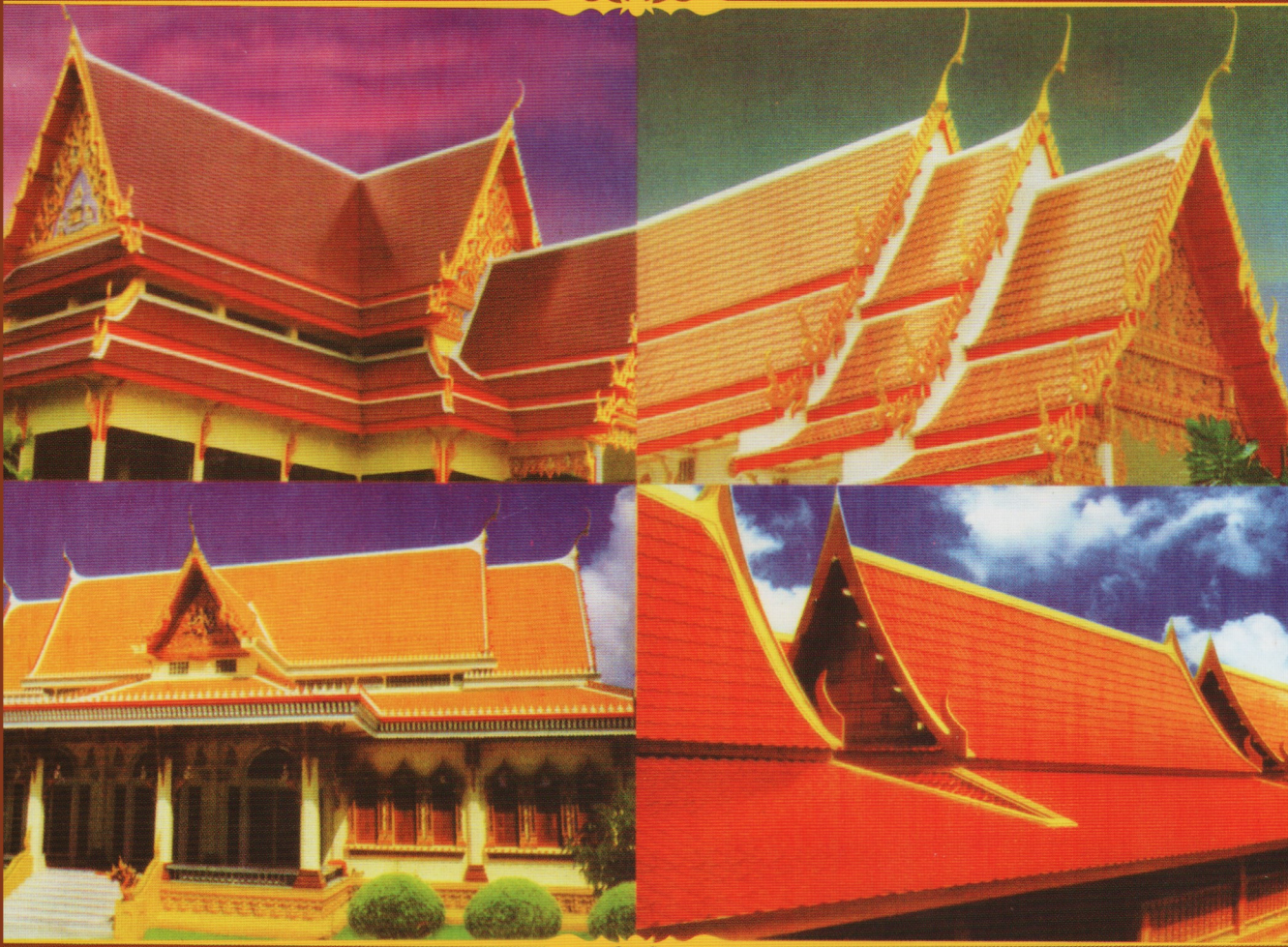

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยทางพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๑

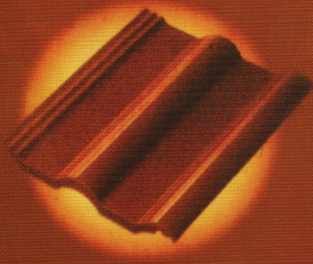
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสถาบันพัฒนานักวิจัยแห่งประเทศไทย จัดโครงการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยทางพระพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๑ เรื่อง “การเตรียมความพร้อมสังคมไทยสู่ประชาคมอาเซียนในมิติทางพระพุทธศาสนา” โดยมีพระมหาน่วม สุจิตโต รักษาการผู้อำนวยการสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นประธานกล่าวเปิดโครงการ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ โรงแรมรอยัลซิติ้ กรุงเทพมหานคร

กระเบื้องหลังคาเซรามิคแท้
 ❖ เอ็กซ์เซลล่า ❖

ความงามแห่งพื้นหลัง
 ครอบคุลมค่าเอกลักษณ์ไทย

กระเบื้องหลังคาเซรามิคแท้ เอ็กซ์เซลล่า ความงามที่ไม่มีวันแปรเปลี่ยน
 แข็งแกร่งทุกสภาพอากาศ ด้วยกระบวนการผลิตที่ทันสมัยได้มาตรฐาน
 ผ่านการเคลือบและเผา ที่อุณหภูมิสูงถึง 1100 องศาเซลเซียส
 จึงได้ผิวกระเบื้องที่เนียนเรียบ สีสดใสใสสมำเสมอทุกแผ่น
 จึงดูสวยเหมือนใหม่...ตลอดกาล

ผลิตกันที่คุณภาพเยี่ยม จากเครือข่ายพันธมิตรไทย

บริษัท กระเบื้องหลังคาเซรามิคไทย จำกัด
 เลขที่ 1 ถนนพูนชีเมนต์ไทย บางซื่อ กรุงเทพฯ 10800
 โทร. 0-2586-5999, 0-2586-5146-7 โทรสาร: 0-2586-5017

กระเบื้องหลังคาเซรามิคแท้